

มาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย : ศึกษารณิ
เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน

กัญญารัตน์ สีแดง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปีการศึกษา 2566

LEGAL MEASURES FOR HELPING SMALLHOLDER FARMERS: A CASE
STUDY OF SMALLHOLDER FARMERS WHO PRODUCE AND SELL DURIAN

KANYARAT SRIDAENG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law, Pridi Bhanomyong Faculty of Law
Dhurakij Pundit University
Academic Year 2023

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ มาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย : ศึกษากรณีเกษตรกรรายย่อย
ผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน
เสนอโดย กัญญารัตน์ สีแดง
สาขาวิชา นิติศาสตร์
หมวดวิชา กฎหมายเอกชน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริกานต์ อยู่เรือง)

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมมยงค์ รับรองแล้ว

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล)
วันที่ ๒๒ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย : ศึกษากรณีเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน
ชื่อผู้เขียน	กัญญารัตน์ สีแดง
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2565

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย : ศึกษากรณีเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนฉบับนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับทุเรียนและเกษตรกรรายย่อย ข้อเท็จจริงและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การตั้งหรือกำหนดราคา การกำหนดคุณภาพและมาตรฐาน การควบคุมรายงานผลผลิต หลักการทางเศรษฐศาสตร์ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือ เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนที่มีอยู่ ให้ผลิตผลผลิตได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐานได้ราคาที่เหมาะสมกับผลผลิตรวมไปถึงการส่งออกจำหน่ายอันเป็นภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือแก่ทุเรียนไทย และวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของไทยและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและผลกระทบเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน รวมถึงเสนอแนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะที่เหมาะสมเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน ถึงแม้ว่าในประเทศไทยจะมีกฎหมายที่เกี่ยวกับเกษตรกรรายย่อยออกไปหลายฉบับ แต่กฎหมายดังกล่าวยังคงมีความไม่ครอบคลุมเพียงพอ ซึ่งจากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนในประเทศไทยนั้น ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ.) ตลอดจนประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ

จากการศึกษาพบปัญหา ได้แก่ ปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ปัญหากฎหมายในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก โดยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบตามกฎหมายในทางต่างประเทศที่มีความเกี่ยวข้องและสามารถที่จะช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนได้ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร บรูไน สิงคโปร์ จีน และสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN)

ดังนั้น ผู้ศึกษาใคร่ขอเสนอแนะให้คณะกรรมการกลาง (กกร.) เป็นผู้ตั้งหรือกำหนดราคาทุเรียนที่เป็นราคากลาง เห็นควรเสนอแนะให้แก้ไข เพิ่มเติมมาตรฐานสินค้าทำการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนทุก ๆ ผล หรือ ทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์ก่อนส่งออกจำหน่ายและให้มีการจัดระบบควบคุมดูแลรายงานการผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย เสนอแนะให้ปรับเปลี่ยน แก้ไข เพิ่มเติม หรือกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า เพื่อพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้สมบูรณ์แข็งแรง สร้างความเชื่อมั่นในทุเรียนไทยว่าเป็นทุเรียนที่มีคุณภาพดีและมีมาตรฐาน ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของตลาดทุเรียนไทยมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

อาจารย์ที่ปรึกษา

Thesis Paper	LEGAL MEASURES FOR HELPING SMALLHOLDER FARMERS: A CASE STUDY OF SMALLHOLDER FARMERS WHO PRODUCE AND SELL DURIAN
Author	Kanyarat Sridaeng
Thesis Advisor	Associate Professor Pinit Tipmanee
Program	Master of Laws
Academic Year	2022

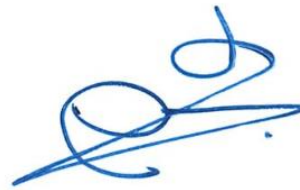
ABSTRACT

This study aims to explore concepts, theories, and backgrounds related to durian and small-scale durian farmers, as well as facts and current situations, pricing, standards and quality setting, monitoring of product reports, economic principles, and legal measures related to the support for small-scale farmers who are durian growers and sellers. Additionally, legal measures in Thailand and other countries were analyzed and compared to identify problems and impacts on small-scale durian farmers. Subsequently, appropriate solutions and suggestions regarding legal measures were proposed, with an objective to ensure quality products, fair prices, and a reputable image for Thai durian export. At present, although there are laws in Thailand relating to farmers, they do not adequately cover the needs of small-scale durian growers and sellers. Those laws include the Price of Goods and Services Act, B.E. 2542 (1999), the Agricultural Product Standard Act, B.E. 2551 (2008), the Thai Agricultural Standard (TAS), as well as announcements by the Ministry of Agriculture and Cooperatives, the Ministry of Commerce, and the Central Committee on Prices of Goods and Services.

The results revealed that there are problems in Thailand regarding the performance of the Central Committee on Prices of Goods and Services in setting durian prices and the legal Product Standard in inspecting the quality of durian and distribution reports of Thailand's durian. There are also legal problems about setting the standards of durian exportation and the monitoring of the production

Thailand's laws and others countries', including the United States, the United Kingdom, Brunei, Singapore, China, as well as the laws of the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), were compared, and it was suggested that the Central Committee on Prices of Goods and Services should set a standard price for durian, and the Amendment of the

Agricultural standard should inspect the quality of every durian or its container before exportation. Moreover, there should be a monitoring system for durian production and distribution reports. Standards for size tolerance and grade for trade purposes should also be revised and added. In doing so, Thailand's agricultural industry would be strengthened and developed. Trust in Thai durian as a product of quality and standard, together with the reputation of the Thai durian market, could be enhanced.

Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่ว่า “วายเมเถว ปุริโส ยาว อตถสส นิปปทา เกิดเป็นคนควรจะพยายามจนกว่าจะประสบความสำเร็จ” การกระทำอะไรที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จแล้วท้อถอย ไม่ใช่วิสัยของบุรุษ นั่นคือ เกิดเป็นคนต้องคิดไว้เสมอว่า ชีวิตคือการต่อสู้ ศัตรูคือที่ทดสอบกำลังใจ การกระทำอะไรต้องมีความอุสาหะพยายามทำให้สำเร็จให้ได้ ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง ถ้าหากพลาดพลั้งก็ไม่ท้อถอย ตั้งใจมุ่งมั่นต่อสู้ต่อไป พยายามสร้างพลังใจของตัวเองให้เข้มแข็งพร้อมที่จะต่อสู้อุปสรรคด้วยจิตใจที่ทรนง ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณหลักธรรมคำสอนที่ดั่งงามแก่ผู้เขียนในการดำเนินชีวิต วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จลงได้ หากขาดความอนุเคราะห์จากท่านรองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี โดยท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ พร้อมทั้งสละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งให้กำลังใจผู้เขียนในการทำกิจการต่าง ๆ ที่มุ่งหวังไม่เพียงแต่เฉพาะในเรื่องการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เท่านั้น เพื่อให้ผู้เขียนดำเนินชีวิตไปได้ด้วยดี ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล ที่กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริกานต์ อยู่เรือง ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการรับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนในครั้งนี้ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ คุณพ่อประหยัด คุณแม่นิภา สีแดง อันเป็นบิดามารดาที่เคารพรักยิ่งของผู้เขียนที่คอยสนับสนุนทางการศึกษา ให้โอกาสผู้เขียนได้ศึกษาเล่าเรียนมาโดยตลอด และคอยเป็นห่วงให้กำลังใจผู้เขียนเสมอมา จนทำให้ผู้เขียนประสบความสำเร็จในชีวิตทุกด้านรวมทั้งทำให้ผู้เขียนสามารถสำเร็จการศึกษาในระดับนิติศาสตรมหาบัณฑิตจนเกิด “วิทยานิพนธ์ของครอบครัว” ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้แต่งตำรา งานวิจัย บทความ รวมถึงวิทยานิพนธ์ทั้งหลาย ที่ผู้เขียนได้นำมาศึกษาค้นคว้า ตลอดจนทุกท่านที่คอยสนับสนุนให้กำลังใจในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ ผู้เขียนขอมอบให้ทุกท่านได้ใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อไป หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูง และขออนุมัติรับข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดนั้นไว้แต่เพียงผู้เดียว

กัญญารัตน์ สีแดง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ณ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	8
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	8
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.7 ประเด็นทางจริยธรรม.....	10
2. แนวคิด และทฤษฎี ความหมาย ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและ.....	11
จำหน่ายทุเรียน	
2.1 แนวคิด หลักการแข่งขันเสรีในมิติเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	11
2.2 แนวคิด ทฤษฎีและหลักการทางเศรษฐศาสตร์.....	14
2.3 ความหมาย ความเป็นมา และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรและเกษตรกรรายย่อย	32
2.4 ความหมาย ความเป็นมาและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับทุเรียน.....	40
3. มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตทุเรียน.....	46
และจำหน่ายทุเรียน ตามกฎหมายของไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ	
3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตทุเรียน.....	46
และจำหน่ายทุเรียน ตามกฎหมายของไทย	
3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและ.....	58
จำหน่ายสินค้า ตามกฎหมายของต่างประเทศ	
4. ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ.....	75
เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตทุเรียนและจำหน่ายทุเรียน	

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.1 ปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคา..... ทุเรียน	75
4.2 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิต และจำหน่ายทุเรียนของไทย	81
4.3 กรณีปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก.....	90
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	94
5.1 บทสรุป.....	94
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	98
บรรณานุกรม.....	106
ประวัติผู้เขียน.....	113

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 รายการสินค้าและบริการควบคุม ปี 2565.....	4
1.2 รายการสินค้าที่ติดตามดูแล 219 สินค้า ประจำเดือนพฤษภาคม 2565.....	4
1.3 ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก..... และจำนวนพูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว)	5
2.1 เปรียบเทียบการผลิตทุเรียนในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2553 / ปี 2562).....	41
2.2 ราคาที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่ง และราคาส่งออกทุเรียน ปี 2558 – 2562.....	43
2.3 แสดงร้อยละผลผลิตเป็นรายเดือนของทุเรียน ปีการผลิต 2563.....	43
3.1 ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง).....	52
3.2 รายการสินค้าและบริการควบคุม ปี.2565.....	55
3.3 รายการสินค้าที่ติดตามดูแล เดือนพฤษภาคม ปี 2565.....	56
3.4 ข้อกำหนดเรื่องรหัสขนาดทุเรียน.....	65
4.1 ราคาทุเรียนหมอนทอง ประจำเดือนในรอบปี 2561 – 2565.....	76
4.2 ราคาทุเรียนหมอนทอง ประจำเดือนในรอบปี 2561 – 2565.....	77
4.3 ราคาทุเรียนหมอนทอง ประจำสัปดาห์ ระหว่างเดือนเมษายน - มิถุนายน 2565.....	77
4.4 การแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนตามมาตรฐาน.....	82
4.5 เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ.....	83
4.6 รายการสินค้าและบริการควบคุม ปี 2565.....	87
4.7 รายการสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแล เดือนมีนาคม - ตุลาคม ปี 2565.....	87
4.8 ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง).....	90
5.1 ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง).....	104
5.2 ข้อเสนอแนะ ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง).....	105

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 สัตส่วนผลผลิตทุเรียนรายจังหวัด ปี 2562.....	42
3.1 ตัวอย่าง QR Code ตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดอน.....	67

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ทุเรียนเป็นผลไม้ซึ่งได้รับฉายาว่าเป็น “ราชาแห่งผลไม้ (King of fruits)” เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีในเขตที่มีสภาพอากาศร้อนชื้น ถือว่าเป็นผลไม้สำคัญของประเทศไทยที่นอกจากบริโภคในประเทศแล้วยังสามารถส่งออก ทำรายได้ให้กับประเทศไทยในแต่ละปีจำนวนมาก โดยแหล่งปลูกทุเรียนที่สำคัญของโลกส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ประเทศกลุ่มอาเซียน ได้แก่ ประเทศไทย เวียดนาม บรูไน มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์¹ และถือว่าประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอันดับหนึ่งของโลก สำหรับพันธุ์ทุเรียนที่นิยมปลูกและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค คือ พันธุ์หมอนทอง ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่มีกลิ่นไม่แรงมาก รสชาติอร่อย หอมหวาน มัน คนส่วนใหญ่นิยมเลือกทุเรียนหมอนทองแบบกรอบนอกนุ่มในจะไม่มีการมีกลิ่นแรงมาก ทุเรียนจึงเป็นผลไม้ที่ผู้บริโภคนิยมรับประทานเป็นจำนวนมาก สามารถหาซื้อได้ตามฤดูกาลที่มีผลผลิต แต่แท้ที่จริงแล้วนั้นกลับมีปัญหาที่เกษตรกรรายย่อยเหล่านั้นต้องเผชิญ เช่น ปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจตามกฎหมายของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ปัญหาเรื่องอำนาจของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย และปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก เพื่อให้ผลผลิตทุเรียนสามารถผลิตออกมาได้อย่างมีคุณภาพ และนำหน้าผลทุเรียนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของการจำหน่ายทั้งในและนอกประเทศตามกฎหมายสถานการณ์ข้างต้นเกษตรกรรายย่อยต้องเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ จากการศึกษาตามข้อเท็จจริงดังที่กล่าวมานั้น ผู้ศึกษาได้ศึกษาแล้วพบว่ากรณีที่เกษตรกรรายย่อย หรือกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเปรียบเสมือนว่าเป็นความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นท่อน้ำเลี้ยงของชาติ กล่าวคือ เป็นกำลังสำคัญต่อความเจริญของประเทศโดยการเกษตรเป็นงานที่เสริมสร้างความสุข ความสมบูรณ์ ทำให้เกิดสินค้าอาหาร ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ภายในประเทศและส่งออกจำหน่ายเป็นสินค้าส่งออก ผู้ศึกษาประสงค์และมีความสนใจในการศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ และประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เป็นต้น เพื่อศึกษาและหาแนวทางทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิต และจำหน่ายทุเรียนในการส่งออกอันเป็นกระดูกสันหลังของชาติให้มีผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพและมาตรฐานที่สามารถจำหน่ายได้ใน

¹ Food and Agriculture Organization of the United Nations, ‘Food outlook: biannual report on global food markets’ (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2018)
<<http://www.fao.org/3/CA0239EN/ca0239en.pdf>> accessed 7 July 2022.

ราคาที่เป็นกลาง รวมทั้งสามารถส่งออกได้จริงเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ผู้ศึกษาจึงมีประเด็นที่ทำการศึกษาดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ประเด็นปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (1) ประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุม ตามมาตรา 24 และมาตรา 9 (2) กำหนดมาตรการที่ใช้สำหรับสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 25 โดยให้อำนาจคณะกรรมการกลาง (กกร.) เป็นผู้มีอำนาจในการตั้งหรือกำหนดราคาทุเรียนได้ แต่เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนยังต้องเผชิญหน้ากับการขาดทุน และยังจำหน่ายทุเรียนในราคาที่ไม่เป็นธรรม จนทำให้เกษตรกรต้องแบกรับกับภาระราคาทุเรียนนั้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การกำหนดราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้จำหน่ายออกไปนั้นอาศัยหลักการค้าเสรี กล่าวคือ หลักการแข่งขันเสรีในมิติเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้อำนาจแก่เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนทำการตกลงทางการค้ากับผู้ซื้อ หรือพ่อค้าคนกลางได้ด้วยตนเองตามความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย รัฐบาลต้องไม่แทรกแซง เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการกำกับดูแลทางเศรษฐกิจ เพราะหน้าที่ของรัฐ คือ การดำเนินการควบคุมให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างเรียบร้อย แต่ ณ ปัจจุบันเกษตรกรรายย่อยกลับต้องแบกรับภาระราคาทุเรียนที่ไม่เป็นธรรมตามหลักการพื้นฐานของการค้าเสรีที่ควรจะเป็น กล่าวคือ การตั้งหรือกำหนดราคาทุเรียนนั้นเกษตรกรผู้ผลิตหรือจำหน่ายทุเรียนไม่สามารถตกลงราคากับผู้ซื้อ หรือพ่อค้าคนกลางได้ ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตหรือจำหน่ายทุเรียนนั้นไม่สามารถผลิตหรือจำหน่ายทุเรียนได้ในราคาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสภาพเศรษฐกิจ ซึ่งสาเหตุมาจากคณะกรรมการ (กกร.) ไม่ใช้อำนาจของตนตามกฎหมายในการตั้งหรือกำหนดราคาทุเรียน เป็นผลทำให้เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนต้องแบกรับกับราคาทุเรียนที่ไม่มีความเป็นธรรมไม่คุ้มค่างับผลตอบแทนที่ควรจะได้รับ ไม่ต่างอะไรกับการทำร้ายเกษตรกรรายย่อยที่กำลังถูกแทรกแซงในส่วนของการตั้งหรือกำหนดราคาจากกลุ่มนายทุนหรือพ่อค้าคนกลาง (ล้งจีนหรือล้งผลไม้) ที่เข้ามาซื้อทุเรียนถึงในสวน โดยมีการตั้งราคาหรือกำหนดราคาขึ้นเองไม่อยู่บนพื้นฐานหลักการตกลงอย่างเสรีของทั้งสองฝ่าย ถ้าหากปล่อยไว้โดยไม่มีมาตรการป้องกันหรือควบคุม ธุรกิจการค้าทุเรียนอาจจะประสบปัญหาวิกฤต² โดยปัญหาแรกที่เป็นประเด็นปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ที่ผู้ศึกษาได้กล่าวมาจากข้อเท็จจริงข้างต้นนั้น ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการควบคุม พ.ศ. 2542 มาตรา 9 มาตรา 24 มาตรา 25

ประเด็นที่สอง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าการเกษตร : ทุเรียน ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าทางเกษตร พ.ศ. 2551 “ข้อกำหนดเรื่องคุณภาพขั้นต่ำ ข้อ 1.2 กำหนดไว้ว่า ผลทุเรียนต้องแก่

² อรวรรณ วัฒนยมนาพร, ‘ล้งจีน: การครอบงำการค้าผลไม้ไทย’ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม)

ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือ ผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้ว มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง” ข้อกำหนดดังกล่าวของ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งได้ประกาศตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 นั้น ข้อกำหนดดังกล่าวเพียงแค่งานกำหนดว่า “ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือ ผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง” ซึ่งประกาศดังกล่าวไม่ได้บัญญัติให้มีการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล หรือในทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์และขาดการรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพทุเรียน เป็นผลทำให้ทุเรียนของไทยด้อยคุณภาพ (ทุเรียนอ่อน) เพราะขาดมาตรการทางกฎหมายในการบังคับให้มีการตรวจสอบคุณภาพและปริมาณแบ่งของผลผลิตในทุก ๆ ผล สาเหตุดังกล่าวนี้ส่งผลให้การค้าทุเรียนไทยในต่างประเทศขาดความน่าเชื่อถือ แม้ว่า ณ ปัจจุบันมีแนวนโยบายของรัฐบาลในการคุ้มครองเกษตรกร เกี่ยวกับการคุ้มครองคุณภาพทุเรียนหรือที่เรียกว่า นโยบายการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP)³ เป็นการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพทุเรียนก่อนการส่งออก แต่อย่างไรก็ดี นโยบายดังกล่าวเป็นเพียงกระบวนการส่วนหนึ่งของนโยบายของรัฐบาลในการคุ้มครองคุณภาพทุเรียนให้เป็นที่ไปตามกำหนดมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน ไม่ได้มีการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล หรือในทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์ที่เตรียมจะส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศจีน โดยประเด็นปัญหาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อศึกษาว่าข้อกำหนดคุณภาพขั้นต่ำ ข้อที่ 1.2 และการคุ้มครองคุณภาพทุเรียนหรือที่เรียกว่า นโยบายการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) ปัญหานี้สามารถตรวจสอบคุณภาพทุเรียนต้องตรวจสอบคุณภาพทุเรียนทุก ๆ ผล หรือ ทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์ได้หรือไม่

รวมไปถึงการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย เพราะถือว่า ทุเรียน เป็นรายการสินค้าและบริการควบคุม ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ตามประกาศวันที่ 30 มิถุนายน 2564 ซึ่งประกาศนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมการค้าภายใน สังกัดกระทรวงพาณิชย์ ถือว่าทุเรียนในภาวะที่ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเป็นประจำทุก 15 วัน (Watch List : WL) ในช่วงเดือน มีนาคม - พฤษภาคม 2565 ได้กำหนดมาตรการในการกำกับดูแล ดังนี้ 1. ติดตามภาวะราคาและสถานการณ์สินค้าและบริการเป็นประจำทุกปี ทั้งตรวจสอบและกำกับดูแลมิให้มีการฉวยโอกาสเอาเปรียบผู้บริโภคโดยสำนักตรวจสอบและปฏิบัติการ 2. เปิดสายด่วน 1569 ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อรับเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภค แม้ว่าทุเรียนจะเป็นเป็นรายการสินค้าและบริการควบคุม ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วย

³ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ‘การขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์’ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) <<https://shorturl.asia/ghUHG>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

ราคาสินค้าและบริการ แต่สินค้าเกษตรประเภททุเรียนก็ยังคงต้องติดตามดูแลอยู่เพราะยังขาดมาตรการทางกฎหมายการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย โดยผู้ศึกษาจึงใคร่ทำการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการควบคุม พ.ศ. 2542 มาตรา 26 และประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) กรณีการรายงานควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์นม มาตรา 1637 – 1637ปี เป็นรายงานบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม โดยกำหนดให้ผู้ผลิตและจำหน่ายแต่ละรายรายงานข้อมูลให้กับกระทรวงเกษตร หากนำมาบังคับใช้กับกฎหมายไทยในปัญหาเรื่องการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนจะสามารถแก้ เพิ่มเติม ข้อกำหนดการรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนได้หรือไม่ เพื่อให้การผลิตผลผลิตเป็นไปตามข้อกำหนดคุณภาพ และให้ทุเรียนสดส่งออกไปต่างประเทศเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวม⁴

ตารางที่ 1.1 รายการสินค้าและบริการควบคุม ปี 2565

หมวดหมู่	สินค้าและบริการควบคุม
หมวดอาหาร	(38) กระเทียม (39) ไข่ไก่ (40) ทุเรียน*** (41) นมผง ผลิตภัณฑ์นมพร้อมบริโภคชนิดเหลว ไม่รวมถึงนมเปรี้ยว

ตารางที่ 1.2 รายการสินค้าที่ติดตามดูแล 219 สินค้า ประจำเดือนพฤษภาคม 2565 โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ระดับความสำคัญของการกำกับดูแล Sensitive List (SL) (จำนวน 21 รายการ)	1.สุกรชำแหละ 2.ไก่สด
2. ระดับความสำคัญของการกำกับดูแล Priority Watch List (PWL) (จำนวน 7 รายการ)	1.สับปะรด 2.ผลิตภัณฑ์ล้างจาน
3. ระดับความสำคัญของการกำกับดูแล Watch List (WL) (จำนวน 191 รายการ)	หมวดสินค้าเกษตร 160. ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ 165. ทุเรียน***

⁴ Global Reliance transport and service co., ltd. ‘การส่งออกทุเรียนสด’ (Global Reliance transport and service co., ltd., 23 กุมภาพันธ์ 2565) <<https://www.grtcargo.com/content/4256>> สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2565.

ประเด็นที่สาม คือ ขนาดของทุเรียนที่ได้มาตรฐาน หรือที่เรียกว่า “ขนาดของทุเรียนคุณภาพดี” เป็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน เป็นประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ตามตารางที่ 1.1 โดยสามารถแบ่งขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว) เกรดคุณภาพ A มีน้ำหนัก 2.5 – 6 กิโลกรัม มีจำนวนพู 4 – 5 พูเต็ม หรือ 3 พูและอีก 1 – 2 เม็ด เกรดคุณภาพ B มีน้ำหนัก 2.5 – 6 กิโลกรัม มีจำนวนพู 3 พู 1 เม็ด หรือ 2 พูและอีก 1 – 2 เม็ด เกรดคุณภาพ C มีน้ำหนัก 2.5 – 6 กิโลกรัม เสียทรงหรือแป้ว อาจมี 2 พู 1 เม็ด หรือ 3 พู ๆ ละ 1 เม็ด หรือทั้งลูกมีแค่ 4 เม็ด เกรดคุณภาพ A – B น้ำหนัก 2 – 7 กิโลกรัม เกรดคุณภาพ C มีน้ำหนัก 1.7 – 7 กิโลกรัม จะเห็นได้ว่าการกำหนดมาตรฐานทุเรียนคุณภาพดีตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน มีความแข็งกระด้างหรือตายตัวมากเกินไป ขาดความยืดหยุ่นในเรื่องของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนที่ไม่เพียงพอ โดยผู้ศึกษาจะทำการศึกษาประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อศึกษาว่า ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออกนี้สามารถปรับเปลี่ยน แก้ไขเพิ่มเติม หรือกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้าได้หรือไม่

ตารางที่ 1.3 ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว)

เกรดคุณภาพ	น้ำหนัก	จำนวนพู
A	2.5 – 6 กิโลกรัม	4 – 5 พูเต็ม หรือ 3 พูและอีก 1 – 2 เม็ด
B	2.5 – 6 กิโลกรัม	3 พู 1 เม็ด หรือ 2 พูและอีก 1 – 2 เม็ด
C	2.5 – 6 กิโลกรัม	เสียทรงหรือแป้ว อาจมี 2 พู 1 เม็ด หรือ 3 พู ๆ ละ 1 เม็ด หรือทั้งลูกมีแค่ 4 เม็ด
A - B	2 – 7 กิโลกรัม	-
C	1.7 – 7 กิโลกรัม	-

หมายเหตุ : การแบ่งชั้นคุณภาพและขนาดในมาตรฐานนี้ ใช้ในการพิจารณาทางการค้าโดยนำข้อกำหนดการแบ่งชั้น คุณภาพไปใช้ร่วมกับข้อกำหนดเรื่องขนาด เพื่อกำหนดเป็นชั้นทางการค้า ซึ่งคู่ค้าอาจมีการเรียกชื่อชั้นทางการค้าที่แตกต่างกัน ขึ้นกับความต้องการของคู่ค้าหรือตามข้อจำกัดที่มีเนื่องมาจากฤดูกาล

จากข้อมูลที่ปรากฏจะเห็นได้ว่ากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย และปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน เป็นประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากและอาจทำให้ส่งผลกระทบต่อตลาดการค้าทุเรียนของไทย เพราะเมื่อช่วงกลางเดือนมีนาคม 2565 ที่ผ่านมาพบล้งทุเรียนในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีมีการรับซื้อทุเรียนด้อยคุณภาพ (ทุเรียนอ่อน) เพื่อนำส่งออกไปจำหน่ายที่ประเทศจีน⁵ ซึ่งเป็นทุเรียนด้อยคุณภาพ และเมื่อช่วงเดือนมิถุนายน 2565 ก็เกิดเหตุการณ์เดิมซ้ำอีก กล่าวคือ ทุเรียนที่ส่งไปจำหน่ายยังประเทศจีนถูกเปรียบเทียบกับทุเรียนที่ส่งออกมาจากประเทศมาเลเซียและทุเรียนแช่แข็งของประเทศเวียดนาม ด้วยเหตุผลที่ว่าทุเรียนไทยนั้นด้อยคุณภาพ ผลผลิตของผลทุเรียนบางส่วนที่บรรจุใส่ตู้คอนเทนเนอร์ที่ส่งไปไม่มีการตรวจสอบปริมาณแบ่งภายในผลทุเรียน ทำให้ทุเรียนดังกล่าวไม่สามารถพัฒนาเป็นทุเรียนสุกได้เมื่อถึงปลายทาง ส่งผลทำให้ขาดทุนถึง 1,200,000 บาทต่อหนึ่งตู้คอนเทนเนอร์⁶ เพราะทุเรียนด้อยคุณภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ยังส่งผลเสียให้กับภาพลักษณ์ของประเทศไทย ทำให้ต่างชาติเกิดความไม่มั่นใจที่จะสั่งทุเรียนจากประเทศไทยซ้ำยังเป็นจุดอ่อนที่จะทำให้ประเทศคู่แข่งที่ต้องการที่จะตีตลาดต่างประเทศในการส่งทุเรียนส่งออกแทนประเทศไทยที่เป็นประเทศส่งออกทุเรียนเป็นอันดับหนึ่งของเอเชียในตอนนี้ เป็นต้น ด้วยสาเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงต้องศึกษาหาหนทางในการแก้ไขโดยผู้ศึกษาใคร่ขอศึกษาเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าการเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรา 16 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : ทุเรียน และพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 มาตรา 17 มาตรา 36 เพื่อให้ทุเรียนเป็นไปตามมาตรฐานสินค้าเกษตร : ทุเรียน ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับทุเรียน

จากประเด็นทางข้อเท็จจริงและประเด็นทางกฎหมายข้างต้น ผู้ศึกษาใคร่จะวิเคราะห์และพิจารณาทั้งสามประเด็นปัญหา อันได้แก่ ประเด็นที่หนึ่งปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ใน

⁵ ประชาชาติธุรกิจ, ‘กรมวิชาการเกษตร-จันทบุรี ลุยปราบล้งทุเรียนอ่อน ก่อนส่งออกจีน’ (ประชาชาติธุรกิจ, 14 มีนาคม 2565) <<https://www.prachachat.net/economy/news-885950>> สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565.

⁶ miss queenfrozen, ‘ทำไมทุเรียนไทยราคาตก’ (tiktok, 6 พฤษภาคม 2565) <<https://shorturl.asia/WLEJl>> สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2565.

การกำหนดราคาทุเรียน ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการควบคุม พ.ศ. 2542 มาตรา 9 มาตรา 24 มาตรา 25 เพื่อศึกษาว่าในกรณีที่เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตหรือจำหน่ายทุเรียนไม่สามารถตกลงเรื่องราคาทุเรียนกับผู้ซื้อ หรือพ่อค้าคนกลางได้ รัฐควรเข้ามาแทรกแซงเพื่อแก้ไขปัญหานี้ได้หรือไม่ โดยคณะกรรมการกลาง (กกร.) ผู้มีอำนาจตามกฎหมายตั้งหรือกำหนดราคาทุเรียนที่เป็นราคากลางไว้ได้หรือไม่

ประเด็นที่สอง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อศึกษาเรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าการเกษตร : ทุเรียน “ข้อกำหนดเรื่องคุณภาพขั้นต่ำ ข้อ 1.2” และการสุ่มตรวจคุณภาพทุเรียนหรือที่เรียกว่า นโยบายการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) รวมไปถึงการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการควบคุม พ.ศ. 2542 มาตรา 26 และประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) กรณีการรายงานควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์นม มาตรา 1637 – 1637ปี หากนำมาบังคับใช้กับกฎหมายไทยในปัญหาเรื่องการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนจะสามารถแก้ เพิ่มเติม ข้อกำหนดการรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนได้หรือไม่

ประเด็นที่สาม ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก โดยผู้ศึกษาจะทำการศึกษาประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อศึกษาว่า ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออกนี้สามารถปรับเปลี่ยน แก้ไขเพิ่มเติม หรือกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้าได้หรือไม่ รวมไปถึงศึกษาเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าการเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรา 16 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : ทุเรียน และพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 มาตรา 17 มาตรา 36 เพื่อให้ทุเรียนเป็นไปตามมาตรฐานสินค้าเกษตร : ทุเรียน ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับทุเรียน

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรแสวงหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องของการบังคับใช้ทางกฎหมายให้เหมาะสมและประสิทธิภาพ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้ามาดูแลและสามารถช่วยเหลือเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน เพื่อให้พวกเขาทั้งหลายผลิตผลผลิตทุเรียนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน ให้สามารถส่งออกจำหน่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับทุเรียนและเกษตรกรรายย่อย ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้น การตั้งหรือกำหนดราคา การกำหนดคุณภาพและมาตรฐาน การควบคุมราคาสินค้า รวมถึงหลักการทางเศรษฐศาสตร์

1.2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาและผลกระทบเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน

1.2.4 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะที่เหมาะสมเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนในปัจจุบันนี้ ไม่เพียงพอต่อการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยเหล่านี้ ทั้งในประเด็นการตั้งราคาทุเรียนที่เกษตรกรมิได้มีส่วนร่วมในการกำหนดราคาทุเรียน ปัญหาทางด้านคุณภาพและมาตรฐานทุเรียน ปัญหาของหน่วยงานที่จะเข้ามาเป็นส่วนกลางในการดูแลเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนให้ได้ตรงกับความต้องการของตลาด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยทั้งในส่วนเรื่องการจัดหรือกำหนดราคาทุเรียน คุณภาพมาตรฐานทุเรียน เพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตหรือจำหน่ายทุเรียนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของประเทศไทยต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาทำการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน ทั้งในประเด็นเรื่องการจัดหรือกำหนดราคาสินค้า ประเด็นเรื่องของคุณภาพมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร ตลอดจนหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ.) ตลอดจนประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ข้อเท็จจริงและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นต้น และนอกจากนี้ยังเปรียบเทียบกฎหมายดังกล่าวกับกฎหมายต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร บรูไน สิงคโปร์ จีน และสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ที่สามารถนำมาปรับให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายไทย เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน โดยปรับกับหลัก

กฎหมายเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาของประเทศนั้น ๆ และเพื่อเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนของประเทศไทย

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้วิธีการค้นคว้าและวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทย ซึ่งจะศึกษาจากบทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน ในหัวข้อเรื่องราคาทุเรียน คุณภาพและมาตรฐานของทุเรียน และรายงานการควบคุมทุเรียน ประกอบกับวิเคราะห์จากตำราทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ รวมทั้งการสำรวจความคิดเห็นเป็นแบบสอบถาม นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 3 ท่าน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงบุคลากรในตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องการควบคุมการตั้งหรือกำหนดราคาทุเรียน และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของทุเรียน และเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน จำนวน 15 ท่าน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเลือกเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนเอง เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องการควบคุมการตั้งหรือกำหนดราคาทุเรียน และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของทุเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม ตลอดจนข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับทุเรียนและเกษตรกรรายย่อย ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การตั้งหรือกำหนดราคา การกำหนดคุณภาพและมาตรฐาน การควบคุมราคาสินค้า การบังคับใช้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักการทางเศรษฐศาสตร์

1.6.2 ทำให้ทราบถึงความแตกต่างมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

1.6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาและผลกระทบเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน

1.6.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะที่เหมาะสมเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน

1.7 ประเด็นทางจริยธรรม

1.7.1. การศึกษาวิจัยนี้ดำเนินการตามหลักของการปฏิบัติการวิจัยทางกฎหมาย เศรษฐศาสตร์ และการเกษตรที่ดี ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลด้านจริยธรรมและด้านวิชาการ

1.7.2 ผู้เข้าร่วมวิจัยจะได้รับการคุ้มครองตามหลักการแห่งคำประกาศเฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) และผลการวิจัยทางคลินิกที่เชื่อถือได้ โดยมีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1.7.2.1 ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนจะต้องได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ก่อนการลงนามยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย

1.7.2.2 ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งงานของผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งหมดจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ แต่ผลจากการศึกษาในการสัมภาษณ์อาจถูกเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ โดยไม่มีการระบุชื่อของผู้เข้าร่วมวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎี ความหมาย ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรายย่อย ผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน

เนื่องจากทุเรียนเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ขึ้นชื่อว่าเป็นราชาแห่งผลไม้ของประเทศไทยซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมในการบริโภคทั้งภายในประเทศและส่งออกจำหน่ายภายนอกประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับผลไม้ชนิดอื่น ๆ แต่ถึงแม้ว่าทุเรียนจะเป็นผลไม้ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในช่วงฤดูกาลของผลผลิตและมีราคาค่อนข้างสูงนั้น ในทางกลับกันเบื้องหลังของกระบวนการผลิตและจำหน่ายทุเรียนของเกษตรกร กลับกลายเป็นว่าบุคคลที่ได้รับผลกระทบในการผลิตและจำหน่ายทุเรียน คือ เกษตรกรรายย่อย ผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนที่ต้องแบกรับกับภาระและเผชิญกับปัญหาทั้งในเรื่องของปัญหาราคาทุเรียน หน่วยงานที่ดูแล คุณภาพและมาตรฐานทุเรียน รวมถึงการบังคับใช้และการควบคุมข้อกำหนดที่มีอยู่ไม่เพียงพอ จนอาจเป็นเหตุให้เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนบางรายหรือบางกลุ่มได้รับความเสียหาย หรือขาดทุนจากการผลิตและจำหน่ายทุเรียน ซึ่งในเบื้องต้นผู้ศึกษาเห็นควรศึกษาถึง ความหมาย ความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน เพื่อให้ได้ทราบและเข้าใจถึง ความเป็นมาของทุเรียน เกษตรกรรายย่อย สถานการณ์และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางเศรษฐศาสตร์ โครงสร้างตลาดทางเศรษฐกิจ บทบาททางกฎหมายในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ รวมถึงนโยบายของรัฐในการคุ้มครองเกษตรกร ดังที่กล่าวมาว่ามีแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้างต้น

2.1 แนวคิด หลักการแข่งขันเสรีในมิติเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

2.1.1 แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism)

นักเสรีนิยมมองว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการเสรีภาพ มนุษย์และสังคมไม่สามารถอยู่รอดได้ หากไร้ซึ่งเสรีภาพ ไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการเรียกร้องสิทธิเสมอภาค นำไปสู่การแข่งขันในทางเศรษฐกิจ กิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกอย่างต้องดำเนินไปอย่างมีเสรีภาพ รัฐบาลต้องไม่แทรกแซง หน้าที่ของรัฐคือการดำเนินการควบคุมให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างเรียบร้อย

ในเชิงเศรษฐศาสตร์แล้ว แนวคิดแบบเสรีนิยมในระบบเศรษฐกิจแบบกลไกตลาดสามารถสร้างความมั่นคงให้กับปวงชนได้ อาจเป็นไปได้ว่า การที่ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจนี้เป็นข้อพิสูจน์ถึงความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของแนวคิดแบบเสรีนิยม นักวิจารณ์ทั้งหลายจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดแบบเสรีนิยมต่างดาหน้ากันต่อต้าน เช่น ชาร์ลส์ ดิกเกนส์ (Charles Dickens) หรือ พวกที่อ้างว่า “หัวก้าวหน้า” เช่น คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) อย่างไรก็ตาม คำทำนายทั้งหลายถึงความพินาศย่อยยับของระบบเสรีนิยมก็ได้รับการ

พิสูจน์แล้วว่าไม่ถูกต้อง เพราะไม่มีที่ไหนเลยที่จะความมั่งคั่งจะเกิดขึ้นได้โดยปราศจากระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี นี่เป็นวิถีทางเดียวที่จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ⁷

ดังนั้น แนวคิดแบบเสรีนิยมจึงเป็นแนวคิดที่นำไปเป็นหลักการปฏิบัติในสังคม ทั้งในส่วนของเสรีภาพทางการเมือง เสรีภาพในการแสดงออก มุมมองด้านเศรษฐกิจซึ่งนำไปสู่แบบกลไกทางการตลาดที่สามารถสร้างความมั่นคงได้อย่างสมบูรณ์ โดยที่รัฐบาลต้องไม่แทรกแซงหากไม่มีเหตุจำเป็น เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างเรียบง่าย

2.1.2 หลักการแข่งขันเสรีในมิติเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

โดยหลักการทางกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจได้วางหลักการบังคับใช้หลักการแข่งขันเสรีในกรณีผู้ประกอบการภาครัฐกับผู้ประกอบการภาคเอกชนไว้ว่า รัฐจะไม่เข้าประกอบกิจการที่มีลักษณะแข่งขันกับประชาชนและไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปแทรกแซงในการดำเนินธุรกิจของเอกชน ยกเว้นมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่การเข้าไปประกอบกิจการทางเศรษฐกิจดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมและต้องไม่มีข้อกำหนดเอาเปรียบเอกชน จากการศึกษาพบว่าตั้งแต่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรองหลักการแข่งขันเสรีไว้ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยบัญญัติให้เป็นเสรีภาพในการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ไม่บัญญัติรับรองเสรีภาพในการแข่งขันโดยเสรีอย่างธรรมไว้อย่างชัดเจนอย่างในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน แต่หลักการแข่งขันเสรีก็ยังคงได้รับการรับรองในระบบกฎหมายไทยในระดับพระราชบัญญัติ และการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติห้ามมิให้รัฐแข่งขันกับภาคเอกชนและไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปแทรกแซงในการดำเนินธุรกิจของเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค⁸

2.1.3 แนวคิดเรื่องหลักเสรีภาพของการทำสัญญา⁹

ในกรณีที่บุคคลจะเข้าทำสัญญากัน ในทางกฎหมายไม่ได้มีการห้ามไม่ให้บุคคลซึ่งประสงค์จะเข้าทำสัญญา แต่กฎหมายกลับเปิดกว้างให้คู่สัญญามีอิสระในการเข้าทำสัญญา หรือที่เรียกว่า “หลักเสรีภาพในการทำสัญญา” (Freedom of Contract) ซึ่งหลักการนี้เป็นหลักที่อยู่ภายใต้ “หลักอิสระในทางแพ่ง” (Private of Autonomy) โดยหลักดังกล่าวเป็นตัววัดการแสดงเจตนาของคู่สัญญาที่จะเข้าทำสัญญากันบนพื้นฐานของหลักเสรีภาพในการทำสัญญา ซึ่งมีความหมายให้สิทธิคู่สัญญา มีอิสระในการพิจารณาในเงื่อนไข ข้อตกลง หรือสิทธิหน้าที่ของตนให้ดีก่อนเข้าทำสัญญาก่อนสัญญาดังกล่าวจะมีผลบังคับตามกฎหมาย และหลักการให้เสรีภาพใน

⁷ Golfzie Loliconer, ‘แนวคิดเสรีนิยม’ (SlideShare, 10 กุมภาพันธ์ 2558)
<<https://www.slideshare.net/tapakornkato/ss-44499003>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

⁸ วัชรภรณ์ แจ่มสว่าง, ‘หลักการแข่งขันเสรีในมิติทางกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย: ศึกษากรณีรัฐวิสาหกิจ’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2558).

⁹ ไชยยศ เหมะรัชตะ, *กฎหมายว่าด้วยสัญญา* (สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2547) 14.

การทำสัญญานั้นให้อิสระแก่บุคคลที่จะเลือกคู่สัญญา วิธีการทำสัญญา เพื่อคุ้มครองเจตนาภายในของคู่สัญญา (True, Full and Free) ยกตัวอย่างเช่น การเข้าทำสัญญาซื้อขายโดยการตกลงทางการค้า คู่สัญญามีอิสระในการตั้งข้อตกลง ไม่ว่าจะ เป็น ราคาการซื้อขาย จำนวนการซื้อ เป็นต้น

เสรีภาพในการทำสัญญา อาจแบ่งเป็น 4 ประการ คือ

1) เสรีภาพในการทำขึ้นซึ่งสัญญา (Freedom to make a Contract) ซึ่งเป็นเสรีภาพในการทำคำเสนอและคำสนอง เพื่อให้เกิดคู่สัญญา โดยที่สัญญาดังกล่าวต้องขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

2) เสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom to select the other Party) เป็นเสรีภาพของคู่สัญญาที่เลือกจะเข้าทำสัญญากัน โดยไม่มีใครถูกบังคับให้ทำสัญญากับใครโดยไม่พึงประสงค์จะเกิดขึ้น

3) เสรีภาพในการกำหนดเงื่อนไขของการทำสัญญา (Freedom to decide the contract Terms) บุคคลซึ่งเป็นคู่สัญญาสามารถมีอิสระในเงื่อนไขของสัญญาได้ตามต้องการ

4) เสรีภาพ ในการเลือกแบบของสัญญา (Freedom from Form) เป็นเสรีภาพของบุคคลซึ่งเป็นคู่สัญญาโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือทฤษฎีใดให้ทำตามแบบ เว้นแต่ว่าสัญญาดังกล่าวกฎหมายจะบังคับให้ทำตามแบบเป็นการเฉพาะ

2.1.4 แนวคิดเรื่องหลักเสรีภาพในการเข้าทำสัญญา¹⁰

หลักเสรีภาพในการเข้าทำสัญญา (freedom of Contract) หรือการทำสัญญาเพื่อผูกนิติสัมพันธ์ เป็นกรณีที่เมื่อเอกชนต่างผ่านต่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่มีใครสามารถบังคับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งให้เข้าผูกพันเพื่อก่อนนิติสัมพันธ์ได้ วิธีการที่ใช้จึงยืนอยู่บนหลักเสรีภาพในการเข้าทำสัญญาต่อกัน คือ ต้องอาศัยความสมัครใจของคู่กรณีผูกนิติสัมพันธ์ต่อกัน กล่าวคือ บุคคลทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการเข้าทำสัญญาโดยปราศจากการถูกข่มขู่ บังคับ ชูเชิญ หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อคู่สัญญาเห็นว่าไม่ยุติธรรมก็ไม่ต้องเข้าทำสัญญาด้วย ด้วยเหตุผลนี้ นิติสัมพันธ์ของกฎหมายเอกชนจึงถูกก่อตั้งขึ้น

อย่างไรก็ดี รัฐบาลได้เห็นความจำเป็นที่จะต้องเข้ามาคุ้มครองคู่สัญญาที่เป็นฝ่ายอ่อนแอกว่าในทางเศรษฐกิจที่ไม่มีเสรีภาพในการทำสัญญา ด้วยการออกกฎหมายคุ้มครอง เพราะถือว่าเสรีภาพในการทำสัญญาแท้จริงไม่มีอยู่จริง สำหรับประเทศไทยไว้มุ่งหมายให้คุ้มครองถึงเนื้อหาสาระสำคัญที่จะนำไปใช้กับผู้ที่เป็ฝ่ายอ่อนแอกว่า¹¹

ดังนั้น รัฐยังคงมีความจำเป็นที่ต้องเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจ แม้ว่าระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยจะเป็นหลักการแข่งขันเสรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งอยู่บนหลักการแข่งขันอย่างเสรี รัฐจะเข้ามามีบทบาทก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่การเข้าไปประกอบกิจการทางเศรษฐกิจ

¹⁰ เฟิงอ่าง, 73.

¹¹ ศนันทภรณ์ โสติพันธ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา (พิมพ์ครั้งที่ 23 แก้ไขเพิ่มเติม, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2563).

ดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมและต้องไม่มีข้อกำหนดเอาเปรียบเอกชน เพื่อให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างเรียบร้อย

2.2 แนวคิด ทฤษฎีและหลักการทางเศรษฐศาสตร์

เมื่อนายอดัม สมิธ เขียนหนังสือเรื่อง An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of the Nation ซึ่งถือเป็นหนังสือเศรษฐศาสตร์เล่มแรกในปี พ.ศ. 1776 สมิธกล่าวถึงวิชาเศรษฐศาสตร์ว่าเป็นวิชาว่าด้วยศาสตร์ของรัฐบุรุษหรือนักนิติบัญญัติ¹² ในเวลานี้ดูเหมือนว่าจะไม่มีนักเศรษฐศาสตร์ใดที่เห็นชอบกับคำนิยามดังกล่าวนี้ และถ้าจะว่ากันไปแล้วก็คงไม่มีคำนิยามใดที่นักเศรษฐศาสตร์ทั้งหลายจะยอมรับร่วมกัน

จุดมุ่งหมายของการให้คำนิยามวิชาการสาขาใด มีอยู่อย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อกำหนดขอบเขตของวิชาการแขนงนั้น และประการสอง เพื่อกำหนดเนื้อหาของสาขาวิชาดังกล่าว ด้วยเหตุตั้งนั้นในระยะแรกเริ่มที่สาขาวิชานั้น ๆ ยังไม่เจริญจึงเป็นการยากลำบากที่จะให้คำนิยามเพื่อกำหนดขอบเขต ต่อเมื่อวิชาได้เจริญก้าวหน้าจนถึงระดับหนึ่งแล้ว การให้คำนิยามเพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของสาขาวิชาจึงอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้¹³ เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า แม้จนบัดนี้นักวิชาการแขนงต่าง ๆ ยังมิได้มีมติลงรอยเดียวกันเกี่ยวกับคำนิยามของวิชาแขนงนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ดังนั้น เศรษฐศาสตร์ (Economics) จึงเป็นวิชาทางสังคมศาสตร์ที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์และสังคมในการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดและสามารถใช้ประโยชน์ได้หลายทางมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ อย่างประหยัดที่สุดหรืออย่างมีประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงสุด และหาทางจำแนกแจกจ่ายสินค้าและบริการเหล่านั้นไปยังบุคคลในสังคมให้ได้รับความพอใจสูงสุดหรืออย่างมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจสูงสุด¹⁴

จากคำนิยามข้างต้น ได้เกิดแนวคิด(concept) เกี่ยวข้องในทางเศรษฐศาสตร์ไว้หลายประการด้วยกัน ดังนี้

การขาดแคลน (Scarcity) การที่เกิดการขาดแคลนขึ้นเนื่องจากความต้องการของมนุษย์ในสังคมมีมากกว่าความสามารถของสังคมที่ตอบสนองได้ทั้งหมด ซึ่งผลักดันให้มนุษย์ต้องทำการตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะสนองความต้องการและความพอใจได้ดีที่สุด

¹² Adam Smith, 'An Inquiry into the Nature and Causes of The Wealth of Nations' (Marxists Internet Archive, 2000) <<https://shorturl.asia/J7pWb>> accessed 7 July 2022.

¹³ Lionel Robbins, 'An Essay on the Nature and Significance of Economic Science' (WordPress) <<https://shorturl.asia/NPQzO>> accessed 7 July 2022.

¹⁴ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 'ความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์' (คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม) <<http://msci.chandra.ac.th/econ/ch1intro.doc>> สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565.

การเลือก (Choices) ปัญหาการขาดแคลนและการเลือก มักไปด้วยกัน บุคคลแต่ละคน หน่วยธุรกิจต่างๆตลอดจนสังคมโดยส่วนรวม ต้องตัดสินใจเลือกทางทางเลือกทางหนึ่ง บุคคลต้องเลือกระหว่าง การทำงานทำหรือการศึกษาต่อ ระหว่างการไปดูภาพยนตร์หรือไปรับประทานอาหารนอกบ้าน ธุรกิจต่างๆต้อง ทำการตัดสินใจว่าควรซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่ไหน ควรผลิตสินค้าอะไรออกจำหน่าย ควรว่าจ้างอย่างไร ควร สร้างโรงงานใหม่อีกหรือไม่ เมื่อเลือกทางใดทางหนึ่งก็เกิด ต้นทุนเสียโอกาส (Opportunity Cost) หมายความว่า เมื่อเราใช้ทรัพยากรที่ขาดแคลนไปผลิตสินค้าอย่างหนึ่ง ย่อมทำให้เราต้องสูญเสียโอกาสไปผลิตสินค้าอีก หลายอย่างเสมอ¹⁵

2.2.1 ความสำคัญของหลักการทางเศรษฐศาสตร์

หากพิจารณาคำว่า “เศรษฐศาสตร์” หรือที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Economic” มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำรวมกัน คือ คำว่า “Oikos” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า House (บ้าน,เรือน) และ คำว่า “Nemein” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “To manage” หรือ “Oikonomikos” หมายถึงการบริหารจัดการ ดังนั้น เศรษฐศาสตร์จึงหมายถึง “ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการครอบครัว” ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับคนทุกคน ใน โลกยุคปัจจุบันแต่ละครัวเรือนล้วนมีความสัมพันธ์กันผ่านทั้งการสื่อสารและการค้าขาย จึงเปรียบเสมือนเป็น ครอบครัวภายใต้ตลาดเดียว คือ ตลาดโลก ในสมัยนี้วิชาเศรษฐศาสตร์จึงกว้างกว่าวิชาว่าด้วยการจัดการ ครอบครัว โดยนิยามเป็น “วิชาที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรเพื่อนำมาสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมีไม่ จำกัด ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และประเทศชาติ โดยให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อความอยู่ ดีกินดีของมนุษย์”¹⁶

จากคำนิยามสามารถสรุปได้ว่า “เศรษฐศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ใน สังคม ในการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดตามผลิตสินค้าและบริการ เพื่อบำบัดความต้องการ ของมนุษย์ที่มีอยู่ไม่จำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนหาหนทางที่จะจำแนกแจกจ่ายสินค้าหรือบริการที่ ผลิตไปสู่สังคมหรือประชาชนให้ได้รับความพอใจสูงสุด”¹⁷

ความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์ ในฐานะของผู้บริหารประเทศจะต้องอาศัยความรู้ทาง เศรษฐศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจปัญหานั้นๆ หรือในฐานะบุคคลทุกคนใน สังคมจึงจำเป็นต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์เพื่อจะได้เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั้ง สาเหตุและผลกระทบต่อบุคคลและสังคม ตลอดจนรู้แนวทางที่จะนำไปแก้ไขหรือประยุกต์ใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผลทางเศรษฐกิจ

¹⁵ เฟิงอ้าง.

¹⁶ ทรงธรรม ปิ่นโต และคณะ, เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวที่มีอยู่ (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2555).

¹⁷ ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาเศรษฐศาสตร์ (สำนักพิมพ์วังอักษร 2562).

เศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์กับศาสตร์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐศาสตร์กับรัฐศาสตร์ในแง่ที่ว่า การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจก็ขึ้นอยู่กับอิทธิพลหรืออุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมืองที่ได้เสียงข้างมากเข้ามาบริหารประเทศ เศรษฐศาสตร์กับกฎหมายในแง่ที่ว่า การออกกฎหมายบางเรื่อง อาจเกิดขึ้น เนื่องจากความพยายามที่จะแก้ปัญหาเศรษฐกิจบางอย่าง เช่น กฎหมายว่าด้วยการค้ากำไรเกินควรหรือกฎหมายแรงงานขั้นต่ำ เศรษฐศาสตร์กับบริหารธุรกิจ เพราะในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ในการบริหารธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้าน การเลือกโครงการการลงทุน การเลือกวิธีการผลิต ตลอดจนการกำหนดราคาสินค้าและ ปริมาณการผลิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นักธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยหลักเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์เข้า ช่วยในการตัดสินใจ นอกจากนี้ นักธุรกิจยังต้องมีความรอบรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ ภาวะ เศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเป็นประจำทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพราะปัจจัยเหล่านี้ จะมีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรง และเศรษฐศาสตร์กับจิตวิทยา เพราะพฤติกรรมของมนุษย์ในการตัดสินใจ ปัญหาเศรษฐกิจบางเรื่องต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาด้วย ตัวอย่างเช่น มีผู้ผลิตบางรายนิยมตั้งราคาสินค้าให้สูง ท้ายด้วยเลข 9 เพราะต้องการให้ผู้ซื้อ รู้สึกว่าสินค้ายังราคาถูกลงอยู่ เช่น ถ้าตั้งราคารองเท้าคู่ละ 200 บาท คนทั่ว ๆ ไปอาจจะรู้สึกว่าแพง เพราะราคาสูงถึง 200 แต่ถ้าตั้งราคารองเท้าคู่ละ 199 บาท คนจะรู้สึกว่าราคาถูก เพราะไม่ถึง 200 บาท เป็นต้น¹⁸

ดังนั้นแล้ว เศรษฐศาสตร์จึงมีความสำคัญกับทุก ๆ แง่สาขาวิชาไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้ศึกษา ผู้บริโภค ผู้ผลิตหรือในฐานะผู้บริหารประเทศ กล่าวคือ เศรษฐศาสตร์สามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับมาใช้ ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่นในฐานะผู้บริโภค ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์จะช่วยให้ผู้บริโภคสามารถประมาณการ และวางแผนในการบริโภคสินค้าและบริการเพื่อให้ได้รับความพอใจสูงสุดจากงบประมาณที่มีอยู่จำกัด ในฐานะ ผู้ผลิต ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์จะช่วยให้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการค้าและการลงทุน เช่น ควรจะผลิตสินค้า ชนิดใดเป็นปริมาณและราคาเท่าใด หรือควรเลือกใช้เทคนิคการผลิตอย่างไร หรือในฐานะผู้บริหารประเทศ ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์จะช่วยให้เข้าใจในปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนการวางแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมได้อย่างเหมาะสม¹⁹

2.2.2 ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับการกำหนดราคา

กลไกราคาถือได้ว่าเป็นพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์หรือเป็นตัวจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจ โดยราคาของสินค้าและบริการจะถูกกำหนดจากความต้องการซื้อของผู้ซื้อ (อุปสงค์) และปริมาณเสนอขายของผู้ขาย (อุปทาน) ของสินค้านั้น ๆ กล่าวคือ เมื่อราคาลดลงปริมาณความต้องการซื้อจะมากขึ้นขณะที่ปริมาณ เสนอขายจะลดลง เมื่อราคาเพิ่มขึ้นปริมาณความต้องการซื้อจะลดลงและปริมาณเสนอขายจะเพิ่มขึ้น การทำงานของกลไกราคานี้จะปรับจนกระทั่งราคาของผู้ซื้อต้องการซื้อเท่ากับราคาที่ผู้ขายเสนอขาย เรียกว่า “ราคาดุลยภาพ” และจำนวนสินค้าที่ผู้ซื้อต้องการซื้อเท่ากับจำนวนสินค้าที่ผู้ขายเสนอขายพอดี เรียกว่า

¹⁸ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (เชิงจรรด 14).

¹⁹ เฟิงอ้าง.

“ปริมาณดุลยภาพ” ทั้งนี้ ราคาและปริมาณดุลยภาพสามารถเปลี่ยนไปจากเดิมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์หรืออุปทาน ซึ่งจะเกิดเป็นราคาหรือปริมาณดุลยภาพใหม่ขึ้น²⁰

การผลิตสินค้าของผู้ผลิตนั้นในเรื่องของกลไกราคาจะอาศัยหลักเศรษฐศาสตร์ที่ว่า จะทำอย่างไรให้ต้นทุนของการผลิตมีต้นทุนที่ต่ำที่สุดและให้เกิดประสิทธิภาพให้มากที่สุดของสินค้านั้น ๆ นอกจากนี้กลไกราคายังเป็นตัวช่วยในการจัดการทรัพยากร หรือสินค้าอื่น ๆ อีกด้วย²¹ เช่น ในบางช่วงมีภาวะทุเรียนล้นตลาดเนื่องมาจากตัดทุเรียนด้วยคุณภาพ (ทุเรียนอ่อน) ที่มีปริมาณเปอร์เซ็นต์แป้งไม่ถึง 32 เปอร์เซ็นต์ ส่งผลต่อภาพลักษณ์ทุเรียนไทยที่จะส่งออกไปยังต่างประเทศ เช่นนี้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการอาจจะต้องลดราคาทุเรียนลงเพื่อระบายทุเรียนที่ด้อยคุณภาพออก²² เป็นต้น

ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยมกลไกราคาจะเป็นเครื่องมือสำคัญ²³ ในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ราคาของสินค้าและบริการ จะเป็นเครื่องชี้ให้หน่วยธุรกิจตัดสินใจว่าจะผลิตสินค้าและบริการอะไรบ้าง อย่างไร และจำนวนมากน้อยเพียงใด ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์แล้วราคาจะถูกกำหนดมาจากจะเกิดจากอุปสงค์ (demand) และอุปทาน (supply) ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

อุปสงค์ (demand) หมายถึง ปริมาณความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะซื้อ และสามารถซื้อหามาได้ในขณะใดขณะหนึ่ง ณ ระดับราคาต่าง ๆ ที่ตลาดกำหนดมาให้ จากความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการจะเกิดอุปสงค์ได้นั้น ประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ คือ

ความต้องการซื้อ (wants) ลำดับแรกผู้บริโภคจะต้องมีความอยากได้ในสินค้าหรือบริการเหล่านั้นก่อน อย่างไรก็ตาม การมีแต่ความต้องการไม่ถือว่าเป็นอุปสงค์ เพราะอุปสงค์จะต้องเป็นความต้องการที่สามารถซื้อได้และเกิดการซื้อขายขึ้นจริง ๆ

ความเต็มใจที่จะจ่าย (willingness to pay) คือการที่ผู้บริโภคมีความยินดีที่จะยอมเสียสละเงินหรือทรัพย์สินที่ตนมีอยู่เพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการต่าง ๆ เหล่านั้นมาเพื่อใช้ในการบำบัดความต้องการของตน

ความสามารถที่จะซื้อ (purchasing power or ability to pay) ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ คือไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความอยากได้หรือความต้องการในสินค้าหรือบริการมากน้อยเพียงใดก็ตาม ถ้าปราศจากความสามารถที่จะซื้อหรือจัดหามาแล้วการซื้อขายจริงๆจะไม่เกิดขึ้น นั่นคือ จะเป็นแต่เพียงความ

²⁰ ทรงธรรม ปิ่นโต และคณะ (เชิงอรธ 16).

²¹ กุลนิษฐ์ มุ่งธัญญา, ‘มาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย : ศึกษากรณีเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายไข่ไก่’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2561).

²² พลังเกษตร, ‘5 เรื่องใหญ่ กำหนดอนาคตชาวสวน ทุเรียน’ (พลังเกษตร) <<https://shorturl.asia/OKPrJ>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.

²³ Digital School Thailand 4.0, ‘หลักเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม’ (Digital School Thailand 4.0) <<https://shorturl.asia/5SFVp>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.

ต้องการที่มีแนวโน้มจะซื้อ (potential demand) เท่านั้น ซึ่งความสามารถที่จะซื้อโดยปกติจะถูกกำหนดจากขนาดของทรัพย์สินหรือรายได้ที่บุคคลนั้นมีหรือหามาได้ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้ามีรายได้หรือทรัพย์สินมากความสามารถที่จะซื้อจะมีสูง ถ้ามีน้อยก็จะมีความสามารถซื้อต่ำ

กฎของอุปสงค์ (Law of Demand) ภายใต้ข้อสมมติว่าปัจจัยตัวอื่น ๆ ที่มีผลต่ออุปสงค์มีค่าคงที่ (other-things being equal) ปริมาณอุปสงค์ของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (ผกผัน) กับระดับราคาของสินค้าชนิดนั้น (inverse relation) กล่าวคือ เมื่อราคาลดลงปริมาณอุปสงค์จะเพิ่มขึ้น และเมื่อราคาสูงขึ้นปริมาณอุปสงค์จะลดลง ลักษณะทั่วไปของเส้นอุปสงค์จึงเป็นเส้นทอดลงจากซ้ายไปขวา (สินค้าปกติ)

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ เส้นอุปสงค์ที่กล่าวมาแล้วเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณความต้องการซื้อกับราคาของสินค้าและบริการนั้น โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ หากเรานำปัจจัยตัวอื่นเข้ามาพิจารณาจะเห็นว่าปริมาณความต้องการซื้อสินค้าหรือปริมาณอุปสงค์มิได้ขึ้นอยู่กับราคาของสินค้าและบริการนั้นแต่เพียงอย่างเดียว ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยตัวอื่น ๆ ซึ่งได้แก่

- ราคาสินค้าชนิดอื่น ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าเป็นสินค้าที่ใช้ประกอบกันหรือใช้ทดแทนกัน เช่น กาแฟกับน้ำตาลซึ่งเป็นสินค้าที่ใช้ประกอบกัน (complementary goods) ถ้าราคาของกาแฟสูงขึ้น อุปสงค์ในกาแฟจะลดลง ทำให้ปริมาณความต้องการซื้อหรืออุปสงค์ในน้ำตาลลดลงด้วย ในทางกลับกัน ถ้าราคาของกาแฟลดลง อุปสงค์ในกาแฟจะเพิ่มขึ้น ส่งผลให้อุปสงค์ในน้ำตาลเพิ่มขึ้นตาม ดังนั้นสำหรับกรณีสินค้าที่ใช้ประกอบกัน ราคาของสินค้าชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้น-ลดลง จะทำให้ปริมาณความต้องการซื้อหรืออุปสงค์ในสินค้าอีกชนิดหนึ่งลดลง-เพิ่มขึ้น ตามลำดับ แต่ถ้าเป็นสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (substitution goods) เช่น เนื้อไก่กับเนื้อหมู เมื่อราคาของเนื้อไก่สูงขึ้น ผู้บริโภคจะหันไปบริโภคเนื้อหมูแทนเนื้อไก่ เนื่องจากราคาเนื้อหมูถูกกว่าเนื้อไก่โดยเปรียบเทียบ นั่นคือปริมาณความต้องการซื้อหรืออุปสงค์ในเนื้อไก่จะลดลง ส่วนของเนื้อหมูจะเพิ่มขึ้น ตรงกันข้าม ถ้าราคาเนื้อไก่ลดลง จะส่งผลให้อุปสงค์ในเนื้อไก่และเนื้อหมูเพิ่มขึ้นและลดลงตามลำดับ นั่นคือ ถ้าเป็นสินค้าที่ใช้ทดแทนกันราคาของสินค้าชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้น-ลดลง จะทำให้ปริมาณความต้องการซื้อหรืออุปสงค์ในสินค้าอีกชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้น - ลดลง ตามลำดับ

- จำนวนของประชากร แน่นอนว่าจำนวนประชากรกับปริมาณความต้องการซื้อหรืออุปสงค์ในสินค้าใดๆจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อประชากรเพิ่มขึ้น-ลดลง ความต้องการในสินค้าและบริการต่างๆก็จะเพิ่มขึ้น-ลดลงตาม

- รสนิยมของผู้บริโภค ปริมาณความต้องการซื้อหรืออุปสงค์ในสินค้าใดๆขึ้นอยู่กับ กาลเวลา แฟชั่น วัย เพศ ระดับการศึกษา ความชอบ ฯลฯ ซึ่งเป็นรสนิยมของแต่ละบุคคล ตัวอย่างเช่น อุปสงค์ในกางเกงยีนในกลุ่มวัยรุ่นจะมากกว่าในกลุ่มของผู้ใหญ่ (วัย) อุปสงค์ในเครื่องสำอางของกลุ่มผู้ชายจะน้อยกว่าของกลุ่มผู้หญิง (เพศ) ฯลฯ

- ฤดูกาล เช่น ในฤดูร้อน อุปสงค์ในผ้าห่มจะมีน้อยลง ส่วนอุปสงค์ในเครื่องปรับอากาศและ พัดลม จะมีเพิ่มขึ้น หรืออย่างในฤดูหนาว อุปสงค์ในครีมบำรุงผิวจะมีมากกว่าในฤดูร้อน และในฤดูฝนอุปสงค์ในร่มจะเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับฤดูอื่นๆ เป็นต้น

- วัฒนธรรม ประเพณี เช่น ผู้บริโภคที่นับถือศาสนาอิสลามจะไม่มีอุปสงค์ในเนื้อหมูเลย หรือ ผู้บริโภคที่เป็นชาวจีนส่วนใหญ่จะไม่นิยมการบริโภคเนื้อวัว ทำให้ปริมาณความต้องการซื้อหรืออุปสงค์ในเนื้อวัว มีน้อย ฯลฯ

- การคาดคะเนราคาในอนาคตของผู้บริโภค กล่าวคือถ้าผู้บริโภคคาดว่าในอนาคตราคาสินค้าจะสูงขึ้น ผู้บริโภคก็จะมีอุปสงค์ในสินค้าเหล่านั้นในปัจจุบันเพิ่มขึ้น ตรงกันข้ามถ้าคาดว่าราคาสินค้าจะลดลง ผู้บริโภคก็จะชะลอการใช้จ่ายในปัจจุบันลง นั่นคืออุปสงค์ของสินค้าเหล่านั้นในปัจจุบันจะน้อยลง²⁴

อุปทาน (supply) หมายถึง ปริมาณความต้องการเสนอขายสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง ที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการมีความเต็มใจที่จะเสนอขาย และสามารถจัดหาขายหรือให้บริการได้ในขณะใดขณะหนึ่ง ณ ระดับราคาต่างๆที่ตลาดกำหนดมาให้ จากความหมายของอุปทาน จะเห็นได้ว่าอุปทานประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ

- ความเต็มใจที่จะเสนอขายหรือให้บริการ (willingness) กล่าวคือ ณ ระดับราคาต่างๆ ที่ตลาดกำหนดมาให้ ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการมีความยินดีหรือเต็มใจที่จะเสนอขายสินค้าหรือให้บริการตามความต้องการซื้อของผู้บริโภค

- ความสามารถในการจัดหาเสนอขายหรือให้บริการ (ability to sell) กล่าวคือ ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการจะต้องจัดหาให้มีสินค้าหรือบริการอย่างเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการซื้อของผู้บริโภค ณ ระดับราคาของตลาดในขณะนั้นๆ (สามารถเสนอขายหรือให้บริการได้) เมื่อก้าวถึงคำว่า อุปทาน จะเป็นการมองทางด้านของผู้ผลิตซึ่งตรงข้ามกับอุปสงค์ที่เป็นการมองทางด้านของผู้บริโภค ในทางเศรษฐศาสตร์แล้วความสัมพันธ์ของราคาสินค้าที่มีต่ออุปทานของสินค้านั้นจะเป็นไปตามกฎของอุปทาน (Law of Supply)

กฎของอุปทาน²⁵ (Law of Supply) ภายใต้ข้อสมมติว่าปัจจัยตัวอื่นๆที่มีผลต่ออุปทานมีค่าคงที่ ปริมาณอุปทานของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับราคาของสินค้าชนิดนั้น กล่าวคือเมื่อราคาสินค้าสูงขึ้นปริมาณอุปทานจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตมีความต้องการที่จะเสนอขายมากขึ้น เพราะคาดการณ์ว่าจะได้กำไรสูงขึ้น ในทางกลับกัน เมื่อราคาสินค้าลดลงปริมาณอุปทานจะน้อยลง เนื่องจากคาดการณ์ว่ากำไรที่ได้จะลดลง ลักษณะทั่วไปของเส้นอุปทานจึงเป็นเส้นที่มีลักษณะที่ลากเฉียงขึ้นจากซ้ายไปขวา

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปทาน เส้นอุปทานที่กล่าวมาแล้วเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณความต้องการขายกับราคาของสินค้าหรือบริการนั้น โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ หากเรานำปัจจัยตัวอื่นเข้ามา

²⁴ เพิ่งอ้าง.

²⁵ เพิ่งอ้าง.

พิจารณา จะเห็นว่าปริมาณความต้องการขายสินค้าหรือปริมาณอุปทานมีได้ขึ้นอยู่กับราคาของสินค้าหรือบริการนั้นแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยตัวอื่นๆซึ่งได้แก่

- ต้นทุนการผลิต เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าปริมาณความต้องการเสนอขายหรืออุปทานจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางกลับกันกับต้นทุนการผลิตของผลผลิตหรือสินค้าหรือบริการนั้นๆ กล่าวคือ ภายใต้นต้นทุนการผลิตระดับหนึ่งถ้าต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของสินค้าหรือบริการสูงขึ้น ความสามารถในการเสนอขายหรืออุปทานจะมีปริมาณน้อยลง ถ้าต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลดลงปริมาณอุปทานจะมีมากขึ้น

- ราคาปัจจัยการผลิต เนื่องจากราคาปัจจัยการผลิตเป็นตัวกำหนดต้นทุนการผลิตของสินค้าหรือบริการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของราคาปัจจัยการผลิตทำให้ต้นทุนการผลิตเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน เช่น ถ้าค่าจ้างแรงงานสูงขึ้นจะทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าโดยทั่วไปสูงขึ้น ส่งผลให้ปริมาณความต้องการเสนอขายหรืออุปทานลดลงได้ และถ้ากลับกันก็จะให้ผลในทางตรงกันข้าม

- ราคาสินค้าชนิดอื่น การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าชนิดหนึ่งอาจมีผลกระทบต่อปริมาณความต้องการเสนอขายหรืออุปทานของสินค้าชนิดหนึ่งได้ เช่น ถ้าราคาสัมลดลง ชาวสวนอาจหันไปปลูกมะนาวแทนทำให้ปริมาณความต้องการขายสัมลดลง ส่วนของมะนาวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตรายดังกล่าวคาดว่าตนจะได้รับกำไรเพิ่มขึ้นจากการปลูกมะนาวแทนสัม

- เทคโนโลยีการผลิต ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลดลง เนื่องจากปัจจัยการผลิตจำนวนเท่าเดิมผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าได้ปริมาณมากขึ้น นั่นคือ ความสามารถในการเสนอขายหรืออุปทานของสินค้าของผู้ผลิตมีเพิ่มขึ้น

- ภาษี จำนวนภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บจากการขายสินค้าและบริการเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดต้นทุนการผลิตของสินค้าและบริการ ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีในอัตราสูงจะทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าสูงขึ้น ทำให้อุปทานลดลง แต่ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีในอัตราลดลง ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าลดลง และอุปทานจะเพิ่มขึ้น

- การคาดการณ์ราคาสินค้าในอนาคต ถ้าผู้ผลิตคาดการณ์ว่าราคาสินค้าในอนาคตจะสูง ขึ้น ผู้ผลิตจะชะลอปริมาณการเสนอขายในปัจจุบันลง เพื่อจะเก็บไว้รอขายในอนาคต (อุปทานลดลง) ในทางกลับกัน ถ้าคาดการณ์ว่าราคาสินค้าในอนาคตจะลดลง ผู้ผลิตจะเพิ่มปริมาณการเสนอขายในปัจจุบันมากขึ้น (อุปทานเพิ่มขึ้น)

- สภาพดินฟ้าอากาศ ส่วนใหญ่จะมีอิทธิพลต่อผลผลิตทางการเกษตร ถ้าฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ผลผลิตก็จะมีมากและอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าสภาพดินฟ้าอากาศไม่ดีปริมาณผลผลิตก็จะมีน้อย

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยต่างๆมากมายที่เป็นตัวกำหนดหรือมีอิทธิพลต่อปริมาณความต้องการเสนอขายหรืออุปทานของสินค้าและบริการต่าง ๆ ²⁶

เมื่อเราทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณซื้อและขายเมื่อราคาของสินค้าเปลี่ยนแปลงไป เช่น จากกฎอุปสงค์ เราทราบว่าหากปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว ปริมาณซื้อจะผกผันกับราคาสินค้า เป็นต้น แต่ถ้าเรา

²⁶ เพิ่งอ้าง.

พิจารณาการเปลี่ยนแปลงใหญ่ซึ่งขึ้น เป็นต้นว่า เมื่อราคาสินค้าเพิ่มขึ้น 1 % ปริมาณซื้อของสินค้าที่จำเป็นจะลดลงไม่มาก แต่ถ้าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยและไม่มีควมจำเป็นปริมาณซื้ออาจลดลงมากกว่า 1 % การพิจารณาปฏิกริยาการเปลี่ยนแปลงของปริมาณซื้อหรือขายที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น เรียกว่า “ความยืดหยุ่น (Elasticity)”²⁷

ความยืดหยุ่น (Elasticity) คือ ปฏิกริยาตอบสนองของผู้ซื้อและผู้ขาย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งที่เราสสนใจ ซึ่งความยืดหยุ่นเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษาพฤติกรรมของหน่วยเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น ผู้ผลิตต้องพิจารณาว่าหากขึ้นราคาสินค้า จะทำให้ปริมาณซื้อลดลงมากน้อยเพียงใด และมีผลต่อรายรับรวมของธุรกิจอย่างไรบ้าง เพราะการที่ขึ้นราคาสินค้าไม่จำเป็นที่รายรับของธุรกิจจะเพิ่มขึ้นเป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์และอุปทานของการเลือกซื้อทุเรียน

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์โดยมากเป็นเรื่องของราคา และความต้องการของผู้บริโภค กฎของธรรมชาติอะไรก็ตามที่ “ความต้องการซื้อ (Demand)” มากกว่า “ความต้องการขาย (Supply)” ราคา ก็ย่อมปรับสูงขึ้น เช่น การส่งออกทุเรียนของไทยที่มีปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2020 ที่ผ่านมาคาดการณ์ว่าน่าจะส่งออกไปมากกว่า 637,272 ตัน ซึ่งประเทศที่ทุเรียนไทยถูกส่งออกมากที่สุดก็คือ ประเทศจีน คิดเป็นร้อยละ 44.75 ของปริมาณส่งออกทั้งหมด และรองลงมาก็ คือ เวียดนามคิดเป็นร้อยละ 33.76 ของปริมาณส่งออกทั้งหมด ซึ่งถ้าเราลองไปดูสถิติพบว่า คนจีนร้อยละ 8 มีความนิยมในการบริโภคทุเรียนอย่างมาก ซึ่งพอฟังผ่าน ๆ แล้วเหมือนจะน้อย แต่ต้องอย่าลืมนิดว่าปริมาณประชากรที่มากกว่า 1,400 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 8 ก็จะมีมากกว่า 112 ล้านคนที่นิยมบริโภคทุเรียน ซึ่งถ้าดูปริมาณทุเรียนทั้งหมดในจีน จะพบว่ามากกว่าร้อยละ 75 นั้นนำเข้ามาจากไทยทั้งสิ้น โดยจากการติดตามข่าวเรื่องตลาดทุเรียนไทยจะเห็นได้ว่า “ล้งทุเรียน” หรือโรงรับซื้อทุเรียนจากสวนทุเรียนต่าง ๆ เป็นของคนจีนด้วยกันทั้งนั้น โดยเฉพาะแถบบริเวณจังหวัดจันทบุรี ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับมูลค่าที่ทุเรียนไทยถูกส่งออกไปที่จีนมากขึ้นเป็นประวัติการณ์ จากสถิติย้อนหลัง 5 ปีจะเห็นได้ว่ามูลค่าการส่งออกทุเรียนจากไทยไปจีนนั้นเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2020 มีมูลค่าส่งออกทุเรียนเพิ่มขึ้นถึง 92.04% เลยทีเดียว (เมื่อเทียบกับปี 2019) จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจเลยที่ว่า ทำไมราคาทุเรียนในช่วง 2 ปีหลัง ราคาปรับขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเมื่อ “ทุเรียน” ไม่สามารถเร่งผลผลิตได้ เนื่องจากใช้เวลาปลูกนาน ออกผลปีละครั้งและต้นทุเรียนยังต้องดูแลรักษาอย่างดีทำให้ต้นทุนสูง²⁸ ส่งผลทำให้เกิดปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ เป็นต้น

²⁷ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ‘ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ และอุปทาน (Elasticity of Demand and Supply)’ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น) <<https://shorturl.asia/dEfJ9>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

²⁸ Money Buffalo, ‘ทำไม “ทุเรียน” ถึงมีราคาแพง?’ (Money Buffalo, 8 พฤษภาคม 2564) <<https://www.moneybuffalo.in.th/economy/why-is-durian-so-expensive>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.

ปัจจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงอุปทาน เมื่อ “ความต้องการซื้อ (Demand)” ของผู้บริโภคเพิ่มปริมาณสูงขึ้นสวนทางกับ “ความต้องการขาย (Supply)” ของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการด้วยปัจจัยทางด้านผลิตของทุเรียนนั้นเป็นผลผลิตที่ต้องใช้เวลาในการปลูก และการดูแลรักษามีต้นทุนที่สูง เมื่อถึงช่วงฤดูกาลเดือนเมษายนของทุก ๆ ปี ก็จะออกผลมาให้รับประทานกันทั้งผู้บริโภคในประเทศและการส่งออกต่างประเทศ ที่มีปริมาณความต้องการมากขึ้นเรื่อย ๆ และในเมื่อความต้องการของตลาดสูงขึ้น ทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเร่งเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อหวังผลกำไรจนถึงคุณภาพของผลทุเรียน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ซื้อ และอาจส่งผลให้ทุเรียนไทยราคาตกต่ำไม่เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศได้ในระยะยาว²⁹ เมื่อความต้องการซื้อของผู้บริโภคมีเพิ่มขึ้นจนไม่สมดุลกับปริมาณการขาย เป็นผลทำให้ราคาของผลิตสูงขึ้นตามความต้องการของผู้บริโภคไปด้วย ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงอุปทานด้วยเช่นกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าทั้งอุปสงค์และอุปทานทำให้เกิดราคาสินค้าหรือบริการ ที่เรียกว่า “ราคาดุลยภาพ (Equilibrium Price)” กล่าวคือ เป็นราคาที่ทำให้จำนวนเสนอซื้อ (อุปสงค์) เท่ากับจำนวนเสนอขาย (อุปทาน) ราคาใด ๆ ที่ต่ำกว่าราคาดุลยภาพจะทำให้เกิดอุปสงค์ส่วนเกิน และราคาใด ๆ ที่สูงกว่าราคาดุลยภาพจะทำให้เกิดอุปทานส่วนเกิน ราคาดังกล่าว จะปรับเข้าสู่ราคาดุลยภาพและราคาจะไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากจะมีการเคลื่อนย้ายเส้นอุปสงค์หรืออุปทาน ซึ่งอาจทำให้ราคาดุลยภาพใหม่หรือปริมาณดุลยภาพใหม่สูงขึ้นหรือลดลง โดยปกติรัฐบาลจะปล่อยให้กลไกราคาทำงานไปตามลำพัง โดยไม่เข้าไปควบคุมราคา ยกเว้นในกรณีที่เป็นสิ่งกลไกราคาไม่สามารถปรับตัวได้ทัน มาตรการที่ใช้รัฐบาลจะเข้าแทรกแซงกลไกของราคาในตลาด เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมมี 2 มาตรการ คือ การกำหนดราคาขั้นต่ำ (การประกันราคา) ซึ่งจะกระทำเพื่อยกระดับราคาของสินค้าที่เป็นอยู่ให้สูงขึ้น โดยเฉพาะสินค้ารายการที่สำคัญ เป็นการช่วยเหลือผู้ผลิตหรือผู้ขาย อีกมาตรการก็คือ การกำหนดราคาขั้นสูง เป็นมาตรการที่ใช้กำหนดราคาสินค้าไม่ให้สูงเกินพิกัด จะใช้ในระหว่างเกิดขาดแคลนสินค้า ซึ่งการขาดแคลนสินค้าทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจนผู้บริโภคเดือดร้อน³⁰

นอกจากนี้เมื่อได้ราคาดุลยภาพที่เหมาะสมกับปริมาณของสินค้าแล้วจะส่งผลให้เกิดการกำหนด “ราคาสินค้า” กล่าวคือ เป็นระดับราคาที่ทำให้อุปสงค์เท่ากับอุปทานหรือปริมาณซื้อเท่ากับปริมาณขายพอดี ราคา (Price) จึงหมายถึง จำนวนเงินที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ (สินค้าหรือบริการ) โดยผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกัน ราคาเป็นปัจจัยหนึ่งของส่วนประสมการตลาดที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริโภค หากประเมินว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีมูลค่า (Value) และก่อให้เกิดอรรถประโยชน์ (Utility) เหมาะสมกับราคาหรือ

²⁹ KomChadLuekOnline, ‘ย้ายเกษตรกรไม่ตัดทุเรียนอ่อน จำคุก 3 ปี ปรับ 60,000 บาท’ (KomChadLuekOnline, 29 มีนาคม 2561) <<https://www.komchadluek.net/news/318318>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.

³⁰ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ‘การกำหนดราคาของตลาด’ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง) <<http://old-book.ru.ac.th/e-book/e/EC311/chapter3.pdf>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.

จำนวนเงินที่จ่ายไป และมูลค่า (Value) หมายถึง ผลของการประเมินที่กำหนดในรูปของเงินตราที่สามารถสร้างความพอใจให้แก่ผู้ประเมินซึ่งในที่นี้หมายถึงลูกค้า เช่น แหวนพลอยราคา 200 บาท แต่เป็นแหวนที่คนรักมอบให้ผู้สวมใส่อาจจะประเมินมูลค่าของแหวนวงนี้มากกว่า 200 บาทก็ได้ หรือเอาอะไรมาแลกก็ไม่ยอม เป็นต้น ส่วนอรรถประโยชน์ (Utility) หมายถึง ผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ว่านำไปทำอะไรได้บ้างเกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคอย่างไรบ้าง เช่น การได้สวมแหวนก่อให้เกิดการยอมรับในสังคม หรือจัดเป็นเครื่องประดับอย่างหนึ่ง ทำให้เกิดความภูมิใจหรือคนอื่นมองว่าเป็นคนดีมีฐานะดี เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นอรรถประโยชน์ของแหวน³¹

ดังนั้น นักการตลาดจึงต้องคำนึงถึงมูลค่าและอรรถประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ในสายตาของผู้บริโภค ในการกำหนดราคาเพื่อยืดหลักความพึงพอใจของผู้บริโภค เพราะมีได้หมายความว่า ผู้บริโภคจะต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีราคาต่ำเสมอไป ผลิตภัณฑ์บางชนิดหากขายราคาต่ำมาก ๆ อาจขายไม่ออกก็ได้เพราะผู้บริโภคประเมินมูลค่าและอรรถประโยชน์ต่ำ หรือหากขายราคาสูงมาก ๆ ก็อาจขายไม่ได้เช่นกัน หากผู้บริโภคประเมินแล้วรู้สึกแพง เป็นต้น ราคาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน เพราะราคาเป็นปัจจัยตัวเดียวในส่วนประสมการตลาดที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อกิจการ

ราคามีความสำคัญต่อกิจการ ทั้งนี้เพราะราคาเป็นตัวกำหนดความต้องการของตลาดเป้าหมายและจะส่งผลต่อรายได้และกำไรของกิจการได้ จึงทำให้กิจการต้องให้ความสนใจต่อการกำหนดราคาเพราะมีความสำคัญต่อการอยู่รอด การเจริญเติบโตของกิจการ นอกจากนี้กิจการยังใช้เป็นกลยุทธ์สำหรับการแข่งขันหรือการสร้างส่วนครองตลาดของกิจการได้ และราคายังมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ เพราะเป็นพื้นฐานในการจัดสรรทรัพยากรและปัจจัยการผลิต จึงใช้เป็นตัวกำหนดทิศทางของการลงทุนและการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต เช่น ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ปีไหนพืชผลทางเกษตรมีราคาดี ก็จะส่งผลให้สินค้าอื่น ๆ ขายดีไปด้วย เพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรมีอำนาจซื้อจึงทำให้เศรษฐกิจโดยรวมดีตาม ในทำนองตรงข้ามหากพืชผลทางการเกษตรขายไม่ได้ราคาหรือราคาต่ำก็จะทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศยากจนเพราะไม่มีรายได้จึงไม่มีกำลังซื้อ³²

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า³³

มาตรฐานสินค้าที่ใช้รับรองคุณภาพสินค้าในปัจจุบันนี้ จะมีหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอิสระที่ไม่ขึ้นกับรัฐบาล เป็นผู้กำหนดรูปแบบของมาตรฐาน ซึ่งประกอบไปด้วย

1) มาตรฐานไอเอสโอ (International Standards Organization: ISO) ได้รับการยอมรับเป็นองค์การชำนาญพิเศษประเภทที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐบาล ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการกำหนดมาตรฐาน

³¹ สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์, *เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น* (สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น 2563).

³² เพิ่งอ้าง.

³³ พิเชษฐ เนตรสว่าง, 'การจัดการคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการในยุคปัจจุบัน' (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564) 2 วารสารวิชาการจัดการปริทัศน์ <<https://shorturl.asia/S2Z7I>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.

ระหว่างประเทศ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจ รวมถึงการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ ในด้านวิชาการวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีหรือการจัดระเบียบการค้าโลก ด้วยการสร้างมาตรฐานขึ้นมา มาตรฐาน ISO เป็นข้อตกลงที่จัดทำขึ้นเป็นเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลหรือข้อกำหนดทางเทคนิค (Technical Specifications) หรือวิธีการทำงานที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป แล้วร่วมกำหนดเป็นเกณฑ์ข้อบังคับขึ้นมาเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า วัสดุผลิตภัณฑ์กระบวนการ หรือการบริการนั้นๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2) มาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Practice) เป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนคุ้นเคยจากผลิตภัณฑ์ยา เครื่องสำอาง หรืออาหาร ซึ่งหมายถึงกระบวนการผลิตที่ดี หรือในที่นี้ก็คือกระบวนการการผลิตที่ได้มาตรฐานนั่นเอง GMP จึงเป็นคำย่อที่แสดงให้เห็นถึง หลักเกณฑ์ วิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร เป็นเกณฑ์หรือข้อกำหนดขั้นพื้นฐานที่จำเป็น ในการผลิตและควบคุมเพื่อให้ผู้ผลิตปฏิบัติตาม และทำให้สามารถผลิตอาหารได้อย่างปลอดภัย โดยเน้นการป้องกันและขจัดความเสี่ยงที่อาจทำให้อาหารเป็นพิษ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพหรือเกิดความไม่ปลอดภัยแก่ผู้บริโภค มาตรฐาน GMP ที่เป็นกฎหมายบังคับใช้ของประเทศไทยมีด้วยกัน 2 ฉบับคือ ฉบับแรกเป็นประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่193) พ.ศ. 2543 และ (ฉบับที่239) พ.ศ.2544 เรื่องวิธีการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตและการเก็บรักษาอาหาร (GMP สุขลักษณะทั่วไป) และฉบับที่ 2 คือประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่220) พ.ศ. 2544 เรื่องน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุ ปิดสนิท (ฉบับที่3) (GMP น้ำบริโภค)

3) มาตรฐาน HACCP (Hazard Analysis Critical Control Point) มาตรฐาน HACCP คือการวิเคราะห์อันตรายจุดควบคุมวิกฤตซึ่งประกอบด้วย การวินิจฉัยและประเมินอันตรายของอาหารที่อาจเกิดขึ้นกับผู้บริโภคตั้งแต่วัตถุดิบ กระบวนการผลิต การขนส่ง จนกระทั่งถึงมือผู้บริโภครวมทั้งการสร้างระบบการควบคุมเพื่อขจัดหรือลดสาเหตุที่จะทำให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคด้วย

4) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมมีชื่อย่อคือ “มอก.” คือข้อกำหนดทางวิชาการของ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ได้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ผลิตในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพในระดับที่เหมาะสมกับการใช้งานมากที่สุดโดยจัดทำออกมาเป็นเอกสารและจัดพิมพ์เป็นเล่ม ภายใน มอก.แต่ละเล่มประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์นั้นๆ เช่น เกณฑ์ทางเทคนิค คุณสมบัติที่สำคัญ ประสิทธิภาพของการนำไปใช้งาน คุณภาพของวัตถุดิบนำมาผลิต และวิธีการทดสอบ เป็นต้น

5) มาตรฐานเครื่องหมายฮาลาล ” อิสลามได้กำหนดให้กฎที่เกี่ยวข้องกับฮาลาลและ ฮาโรม วางรากฐานอยู่บนหลักการโดยพื้นฐานผู้ประกอบการ หรือผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (1) รักษาอุปกรณ์ในการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาลให้สะอาดถูกต้องตามศาสนบัญญัติ (2) วัตถุดิบหลักในการผลิต ตลอดจนเครื่องปรุงอื่นๆ ต้องระบุแหล่งที่มาอันน่าเชื่อถือได้ว่า “ฮาลาล” (3) วัตถุดิบที่ได้จากสัตว์ต่างๆ นั้น ต้องเป็นสัตว์ที่ศาสนาอิสลามอนุมัติ และหรือได้เชือดตามศาสนบัญญัติ (4) เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมการผลิต หรือปรุงผลิตภัณฑ์นั้นๆ ต้อง

เป็นมุสลิม และ (5) ในระหว่างการขนย้าย ขนส่ง หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฮาลาลนั้น ต้องไม่ปะปนกับสินค้าอื่นที่ฮาลาลรับรองซึ่งปัจจุบันอาหารฮาลาล (Halal Food) เป็นเรื่องที่ได้ได้รับความสนใจอย่างมากจากสังคมไทย โดยต้องผ่านการตรวจสอบ และรับรองจากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแล้วแต่กรณี และหากผู้ซื้อรับรองฮาลาล ประสงค์จะใช้ “เครื่องหมายรับรองฮาลาล” จะต้องรับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายดังกล่าวจากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย³⁴

2.2.4 โครงสร้างตลาดทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างตลาดที่หลากหลาย เป็นลักษณะทางเศรษฐกิจที่สำคัญซึ่งเป็นตัวบ่งถึงระดับของการแข่งขันในตลาด นอกจากนี้ก็ยังมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ลักษณะของสินค้าและผลิตภัณฑ์ จำนวนผู้ขาย จำนวนผู้บริโภค ฯลฯ จึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างตลาดสี่ประเภทพื้นฐาน สิ่งหนึ่งที่ต้องจำเอาไว้คือ โครงสร้างตลาดเหล่านี้ไม่ได้มีอยู่จริง มันเป็นเพียงแนวคิดทางทฤษฎี แต่จะช่วยให้เข้าใจหลักการที่อยู่เบื้องหลังการจำแนกโครงสร้างของตลาดได้³⁵

เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามวันเวลา ความสำคัญของการตลาดก็แปรเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมและความต้องการทางภาวะเศรษฐกิจ เช่น ในอดีตการผลิตสินค้าให้ได้มากที่สุดอาศัยความสำคัญของการตลาด แต่ในยุคปัจจุบันความต้องการของการตลาดอยู่ที่การให้บริการที่ประทับใจลูกค้า หากสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นมานั้นไม่มีระบบการตลาดจัดการ สินค้าและบริการเหล่านั้นก็จะขายไม่ได้ ผลที่เกิดขึ้นก็คือบริษัทขายสินค้าไม่ออกเกิดการปลดพนักงาน เกิดการเดินขบวน สไตรก์ เศรษฐกิจตกต่ำ เกิดโจรกรรมขึ้นมากมาย เพราะฉะนั้นการตลาดจึงมีความสำคัญต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ³⁶ ซึ่งประเภทของการตลาดแบ่งออกได้ ดังนี้

2.2.4.1 การจำแนกตามชนิดผลผลิต

- ตลาดสินค้า (product market) คือ ตลาดที่ทำการขายสินค้าหรือบริการซึ่งผู้ซื้อจะนำไปใช้ในการอุปโภคบริโภคโดยตรง

- ตลาดปัจจัยการผลิต (factor market) คือ ตลาดที่ทำการซื้อขายปัจจัยที่จะนำไปใช้ทำการผลิตสินค้าหรือบริการต่างๆ เช่น ที่ดิน แรงงาน สินค้าประเภททุน ตลอดจนวัตถุดิบต่างๆที่ใช้ทำการผลิต โดยผู้ผลิตจะนำเอาปัจจัยการผลิตต่างๆดังกล่าวนี้ไปทำการผลิตสินค้าและบริการเสียก่อนจึงจะนำออกสู่ตลาดเพื่อจำหน่ายต่อไป

³⁴ เพิ่งอ้าง.

³⁵ เจาะลึกระบบทุนนิยม ดาบสองคมของระบบเศรษฐกิจโลกที่นำศึกษา, ‘โครงสร้างของการตลาดมีกี่ประเภท และแบ่งออกเป็นอะไรบ้าง’ (เจาะลึกระบบทุนนิยม ดาบสองคมของระบบเศรษฐกิจโลกที่นำศึกษา, 12 มีนาคม 2562) <<https://shorturl.asia/MrtJV>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

³⁶ Digital School Thailand 4.0, ‘ตลาดในทางเศรษฐศาสตร์’ <<https://shorturl.asia/1CjFl>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

- ตลาดการเงิน (financial market) เป็นแหล่งให้ผู้ผลิตซึ่งมีความต้องการเงินลงทุนได้กู้ยืมเงินไปลงทุน ตลาดการเงินยังแบ่งออกเป็น ตลาดเงิน (money market) เป็นศูนย์กลางการกู้ยืมเงินทุนระยะสั้น โดยมีระยะเวลาการชำระคืนไม่เกิน 1 ปี เช่น การซื้อลดตั๋ว การเบิกเงินเกินบัญชี การกู้ยืมระยะสั้นในระหว่างธนาคารและสถาบันการเงินอื่นๆ เป็นต้น และตลาดทุน (capital market) เป็นศูนย์กลางการกู้ยืมเงินทุนระยะยาว โดยมีระยะเวลาการชำระคืนเกิน 1 ปี เช่น การซื้อขายพันธบัตร หุ้นกู้ หุ้นสามัญ เป็นต้น

2.2.4.2 การจำแนกตลาดตามลักษณะการซื้อขาย³⁷

- ตลาดค้าปลีก เป็นตลาดประเภทซื้อขายสินค้าโดยตรง
- ตลาดค้าส่ง เป็นตลาดที่ซื้อขายสินค้าโดยที่ผู้ซื้อนำไปขายต่อในตลาดค้าปลีก
- ตลาดกลาง เป็นตลาดที่มีการขายสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งโดยเฉพาะหรือหลายชนิดมีระเบียบการซื้อขายชัดเจน

- ตลาดซื้อขายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นตลาดซื้อขายสินค้าและบริการโดยส่งข้อมูลการซื้อขายด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.2.4.3 การจำแนกตลาดตามการแข่งขัน

การแบ่งตลาดตามลักษณะของการแข่งขันหรือเรียกว่าแบ่งตามจำนวนผู้ขายและลักษณะของสินค้า การแบ่งตลาดตามวิธีนี้มีความใกล้เคียงความเป็นจริงมาก เพราะในความเป็นจริงนั้นจะมีผู้ซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากการแบ่งตามจำนวนผู้ขายย่อมจะแบ่งได้สะดวกกว่า สำหรับการวิเคราะห์ตลาด ของนักเศรษฐศาสตร์ก็มุ่งให้ความสนใจในการแบ่งตลาดตามวิธีนี้ด้วย ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท³⁸ คือ

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (competitive market)

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (competitive market) หรืออาจเรียกว่าตลาดที่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ (perfect or pure competition) ตลาดประเภทนี้มีอยู่น้อยมากในโลกแห่งความเป็นจริง อาจกล่าวได้ว่าเป็นตลาดในอุดมคติ (ideal market) ของนักเศรษฐศาสตร์ ตลาดชนิดนี้เป็นตลาดที่ราคาสินค้าเกิดขึ้นจากแรงผลักดันของอุปสงค์และอุปทานโดยแท้จริง ไม่มีปัจจัยอื่นมาผลักดันในเรื่องราคา ลักษณะสำคัญของตลาดประเภทนี้ คือ มีผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมาก (many buyers and sellers) แต่ละรายมีการซื้อขายเป็นส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ซื้อและผู้ขายทั้งหมดในตลาด การซื้อขายสินค้าของผู้ซื้อหรือผู้ขายแต่ละรายไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาในตลาด กล่าวคือ ถึงแม้ผู้ซื้อหรือผู้ขายจะหยุดซื้อหรือขายสินค้าของตนก็并不会กระทบกระเทือนต่อปริมาณสินค้าทั้งหมดในตลาด เพราะผู้ซื้อหรือผู้ขายแต่ละคนจะซื้อสินค้าหรือขายสินค้าเป็นจำนวนเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณสินค้าทั้งหมดที่มีอยู่ในตลาด

³⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ‘เศรษฐศาสตร์ ๓’ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) <<https://shopturl.asia/JfnhY>> สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2566.

³⁸ Digital School Thailand 4.0, ‘ตลาดในทางเศรษฐศาสตร์’ จาก <<http://shorturl.asia/1CjFI>> สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2566.

สินค้าที่ซื้อหรือขายจะต้องมีลักษณะเหมือนกัน (homogeneity) สามารถที่จะใช้แทนกันได้อย่างสมบูรณ์ในทรศนะหรือสายตาของผู้ซื้อ ไม่ว่าจะซื้อสินค้าประเภทเดียวกันนี้จากผู้ขายคนใดก็ตามผู้ซื้อจะได้รับความพอใจเหมือนกัน เช่น ผงซักฟอก ถ้าตลาดมีการแข่งขันกันอย่างแท้จริงแล้ว ผู้ซื้อจะไม่มีความรู้สึกว่า ผงซักฟอกแต่ละกล่องในตลาดมีความแตกต่างกัน คือใช้แทนกันได้สมบูรณ์ แต่ถ้าเมื่อใดก็ตามที่ผู้ซื้อ มีความรู้สึกว่สินค้ามีความแตกต่าง เมื่อนั้นภาวะของความเป็นตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์ก็จะหมดไป

ผู้ซื้อและผู้ขายจะต้องมีความรอบรู้ในภาวะของตลาดอย่างสมบูรณ์ คือ มีความรู้ภาวะของอุปสงค์ อุปทาน และราคาสินค้าในตลาด สินค้าชนิดใดมีอุปสงค์เป็นอย่างไร มีอุปทานเป็นอย่างไร ราคาสูงหรือต่ำก็สามารถจะทราบได้

การติดต่อซื้อขายจะต้องกระทำได้โดยสะดวก หมายความว่าทั้งผู้ซื้อและผู้ขายสามารถทำการติดต่อค้าขายกันได้โดยสะดวกและรวดเร็ว รวมถึงการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตจะต้องเป็นไปอย่างสะดวก และรวดเร็วด้วย

หน่วยธุรกิจสามารถเข้าหรือออกจากธุรกิจการค้าโดยเสรี ตลาดประเภทนี้จะต้องไม่มีข้อจำกัดหรือข้อกีดขวางในการเข้ามาประกอบธุรกิจของนักธุรกิจรายใหม่ หมายความว่าหน่วยการผลิตใหม่ๆจะเข้ามาประกอบกิจการแข่งขันกับหน่วยธุรกิจที่มีอยู่ก่อนเมื่อใดก็ได้ หรือในทางตรงกันข้ามจะเลิกกิจการเมื่อใดก็ได้

2. ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ (non-perfect competition market)³⁹

เนื่องจากตลาดที่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์เป็นตลาดที่หาได้ยากเพราะเป็นตลาดในอุดมคติของนักเศรษฐศาสตร์ ตลาดตามสภาพที่แท้จริงในโลกนี้ส่วนใหญ่เป็นตลาดที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากสินค้าที่ซื้อขายในท้องตลาดส่วนมากมีลักษณะไม่เหมือนกัน ทำให้ผู้ซื้อเกิดความพอใจสินค้าของผู้ขายคนหนึ่งมากกว่าอีกคนหนึ่ง นอกจากนี้ ผู้ซื้อหรือผู้ขายในธุรกิจมีน้อยเกินไปจนกระทั่งมีอิทธิพลเหนือราคาที่กำหนด กล่าวคือ แทนที่จะเป็นผู้ยอมรับปฏิบัติตามราคาตลาดก็กลับเป็นผู้กำหนดราคาเสียเอง สินค้าที่ซื้อขายในตลาดต่างๆไปก็มักจะเคลื่อนย้ายไปยังที่ต่าง ๆ ไม่สะดวก เพราะถนนไม่ตีการติดต่อสื่อสารไม่ดี และอาจจะมีกฎหมายการห้ามส่งสินค้าเข้าออกนอกเขตอีกด้วย ประกอบกับผู้บริโภคไม่ค่อยจะรอบรู้ในสภาวะของตลาดอย่างดีจึงทำให้ตลาดเป็นตลาดที่มีการแข่งขันอย่างไม่สมบูรณ์ ประเภทของตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ตลาดผูกขาดสมบูรณ์ ตลาดผู้ขายน้อยราย และตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

- ตลาดผูกขาดสมบูรณ์ (monopoly) คือ ตลาดที่มีผู้ขายอยู่เพียงคนเดียว ทำให้ผู้ขายมีอิทธิพลเหนือราคาและปริมาณสินค้าอย่างสมบูรณ์ในการที่จะเพิ่มหรือลดราคาและควบคุมจำนวนขายทั้งหมด (total supply) ได้ตามต้องการ ส่วนมากจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ใช้เงินลงทุนมาก มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ธุรกิจขนาดเล็กรายอื่นๆไม่สามารถเข้ามาแข่งขันได้ ตลาดประเภทนี้ ได้แก่ บริษัทผลิตเครื่องบิน เครื่องจักรกล หรือกิจการสาธารณูปโภค เช่น การเดินรถประจำทาง โรงงาน ยาสูบ ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ เป็นต้น สาเหตุของการผูกขาด คือ การที่ผู้ผลิตหรือธุรกิจผูกขาดเป็นผู้ควบคุมปริมาณวัตถุดิบแต่เพียงผู้เดียวเกิดจาก

³⁹ เพิ่งอ้าง.

ข้อกำหนดของกฎหมายด้วยการมีลิขสิทธิ์ หรือการขออนุญาตแบบมีสัมปทานเฉพาะรายธุรกิจ ทำให้ธุรกิจอื่นไม่สามารถเข้ามาแข่งขันได้ เป็นธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ใช้เงินลงทุนสูง มีประสิทธิภาพในการผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยรวมทั้งมีความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรต่างๆ ทำให้เกิดลักษณะของการผูกขาดธรรมชาติ

- ตลาดผู้ขายน้อยราย (oligopoly) ตลาดประเภทนี้จะมีผู้ขายเพียงไม่กี่ราย และผู้ขายแต่ละรายจะขายสินค้าเป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับปริมาณสินค้าทั้งหมดในตลาด ถ้าหากว่าผู้ขายรายใดเปลี่ยนราคาหรือนโยบายการผลิตและการขายแล้วก็จะกระทบกระเทือนต่อผู้ผลิตรายอื่นๆ เช่น บริษัทผู้ขายน้ำมันในประเทศไทยซึ่งมีเพียงไม่กี่ราย ผู้ขายแต่ละบริษัทจะต้องวางนโยบายของตน ให้สอดคล้องกับนโยบายของบริษัทอื่น ๆ เพื่อที่จะดำเนินการค้าร่วมกันอย่างราบรื่น และผู้ขายทุกคนก็มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาและปริมาณสินค้าในตลาด ถ้าบริษัทใดเปลี่ยนนโยบายการขายย่อมมี ผลกระทบกระเทือนต่อสินค้าชนิดนั้นๆ ทั้งหมด เช่น ถ้าบริษัทใดบริษัทหนึ่งลดราคา สินค้าของคู่แข่งก็จะลดราคาลงด้วยเพื่อรักษาระดับการขายไว้

- ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (monopolistic competition) ตลาดประเภทนี้มีลักษณะที่สำคัญคือ มีผู้ซื้อและผู้ขายเป็นจำนวนมาก และทั้งผู้ซื้อและผู้ขายต่างมีอิสระเต็มที่ในการที่จะวางนโยบายการขายและการซื้อของตนโดยไม่กระทบกระเทือนคนอื่น แต่สินค้าที่ผลิตมีลักษณะหรือมาตรฐานแตกต่างกันถือเป็นสินค้าอย่างเดียวกัน แต่ก็มีหลายตรา หลายยี่ห้อ การบรรจุหีบห่อ การโฆษณาต่างกัน เป็นเหตุให้ผู้ซื้อชอบหรือพึงใจในสินค้านี้หรือโดยยี่ห้อหนึ่งโดยเฉพาะ ทำให้ผู้ขายสามารถกำหนดราคาสินค้าของตนได้ทั้ง ๆ ที่ผู้ขายในตลาดชนิดนี้ต้องแข่งขันกับผู้ขายรายอื่น เช่น สินค้าผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน ฯลฯ

เมื่อวิเคราะห์ถึงตลาดทุเรียนไทย การแยกประเภทของการตลาดทุเรียนถือเป็นสินค้าที่ทำการขายสินค้าซึ่งผู้ซื้อจะนำไปใช้ในการบริโภคโดยตรงตามตลาดสินค้า (product market) และเมื่อแบ่งตลาดตามลักษณะของการแข่งขันหรือเรียกว่าแบ่งตามจำนวนผู้ขายและลักษณะของสินค้า ทุเรียนจัดอยู่ในประเภทตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ ในหมวดของตลาดผู้ขายน้อยราย (oligopoly) ตลาดประเภทนี้จะมีผู้ขายเพียงไม่กี่ราย และผู้ขายซึ่งเป็นเกษตรกรแต่ละรายจะขายสินค้าเป็นจำนวนมาก และเพื่อต้องการให้การดำเนินการค้าร่วมกันอย่างราบรื่น ผู้ขายทุกคนก็มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาและปริมาณสินค้าในตลาด

2.2.4.4 การแบ่งส่วนตลาด⁴⁰

การแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) หมายถึง การแบ่งตลาดใหญ่ให้เป็นตลาดส่วนย่อย ๆ ตามคุณลักษณะบางประการของกลุ่มผู้ซื้อจากความหมายในข้างต้นได้สรุปความหมายการแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) หมายถึง กระบวนการการแบ่งหรือแยกลูกค้าออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อให้ลูกค้าที่มีลักษณะที่มีความต้องการคล้ายคลึงกันมาอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานทาง

⁴⁰ เฟิงอ้าง.

การตลาดเข้าถึงลูกค้าเป้าหมายแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีความต้องการแตกต่างกัน ระดับของการแบ่งส่วนการตลาด (Levels of market segmentation) การตลาดตามเป้าหมายสามารถแบ่งส่วนตลาดออกเป็น 4 ระดับ⁴¹ ดังนี้

1. การตลาดโดยมุ่งที่ส่วนของตลาด (Segment marketing) เป็นการแบ่งตลาดเป้าหมายโดยการแบ่งส่วนตลาดให้ประกอบด้วยกลุ่มลูกค้ากลุ่มใหญ่ที่มีลักษณะเหมือนกัน อาจมองว่าตลาดมีความต้องการที่แตกต่างกัน บริษัทต้องจัดผลิตภัณฑ์และส่วนประสมทางการตลาดให้แตกต่างกันสำหรับแต่ละตลาดเป้าหมาย ในกรณีนี้จะก่อให้เกิดข้อได้เปรียบกับธุรกิจ เพราะผลิตภัณฑ์และส่วนประสมทางการตลาดจะสามารถสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้น

2. การตลาดโดยมุ่งที่ตลาดกลุ่มเล็ก (Niche marketing) เป็นการมุ่งที่ตลาดกลุ่มเล็ก (Niche market) ซึ่งมีความต้องการที่เฉพาะเจาะจงเป็นกลุ่ม ตลาดกลุ่มเล็กนี้ (Niche market) จะมีคู่แข่งเพียงหนึ่งรายหรือไม่ก็รายเท่านั้น ตลาดกลุ่มเล็กจึงเป็นที่น่าสนใจสำหรับบริษัทเล็ก แต่อย่างไรก็ตามบริษัทใหญ่ก็สามารถใช้กลยุทธ์นี้ได้เช่นกัน ตลาดกลุ่มเล็กส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูง พร้อมทั้งจะจ่ายเงินซื้อสินค้าราคาแพง มีความต้องการที่เฉพาะเจาะจง เช่น มีคุณภาพดีเด่นเป็นพิเศษ

3. การตลาดท้องถิ่น (Local marketing) เป็นการกำหนดกลยุทธ์การตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าในท้องถิ่นหรือแต่ละภูมิภาค เช่น ห้างสรรพสินค้าแต่ละสาขาจะจัดหาสินค้า และใช้กลยุทธ์การตลาดแตกต่างกัน การตลาดท้องถิ่นนี้จะยึดถือลักษณะด้านประชากรศาสตร์ (Demographics) ค่านิยมและรูปแบบการดำรงชีวิต (Value and lifestyles) ของแต่ละชุมชนหรือท้องถิ่น เป็นหลัก

4. การตลาดมุ่งเฉพาะบุคคล (Individual marketing) เป็นการการตลาดมุ่งที่ลูกค้ารายใดรายหนึ่ง โดยการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งเว็บไซต์เพื่อให้ลูกค้าสามารถโต้ตอบหรือแสดงความคิดเห็นได้ การสร้างฐานข้อมูลของลูกค้าเพื่อใช้เป็นข้อมูลและสามารถค้นหาแนวโน้มตลาดในอนาคต หรือบริษัทคอมพิวเตอร์มุ่งขายให้กับธนาคารหรือสถาบันการศึกษาหรือบริษัทใดบริษัทหนึ่ง กลยุทธ์นี้อาจจะเรียกว่า การตลาดมุ่งเฉพาะกลุ่มลูกค้า (Customized marketing) หรือการตลาดมุ่งเฉพาะบุคคล (One-to-one marketing) หรือ การตลาดหนึ่งส่วนตลาด (Segments of one)

หลักการแบ่งส่วนตลาดการแบ่งส่วนตลาดออกเป็นส่วน⁴² นั้นทำได้โดยอาศัยหลักการจกกลุ่ม (Clustering) นั่นคือ การจัดกลุ่มลูกค้าออกเป็นกลุ่ม ๆ ในแต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยลูกค้าที่มีลักษณะและพฤติกรรมคล้ายคลึงกันและลูกค้าที่ถูกจัดกลุ่มในส่วนตลาดที่แตกต่างกันจะมีลักษณะและพฤติกรรมที่แตกต่าง นักการตลาดสามารถแบ่งส่วนตลาดโดยอาศัยเกณฑ์ต่างๆ ได้แก่

เกณฑ์ประชากรศาสตร์ (Demographic Based) เกณฑ์ด้านประชากรศาสตร์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งส่วนตลาดเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มลูกค้ามากที่สุดและเป็นเกณฑ์ที่สามารถนำมาแบ่งส่วนตลาดได้ง่ายและ

⁴¹ YRU Profile, ‘การแบ่งส่วนตลาด ตลาดเป้าหมาย และการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์’ (YRU Profile, September 2020) <<https://shorturl.asia/CMPKk>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

⁴² เพิ่งอ้าง.

สะดวกที่สุด เนื่องจากเกณฑ์นี้เป็นเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับลูกค้าทุกคนและสามารถสังเกตได้ง่าย ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อของลูกค้าที่แตกต่างกัน เกณฑ์นี้ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ขนาดครอบครัว ศาสนา สัญชาติ สถานภาพสมรส วัฏจักรการรูด ารงชีวิต เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามลูกค้ากลุ่มเดียวกันอาจมีพฤติกรรมและความต้องการที่แตกต่างกันได้ เช่น ลูกค้าที่อยู่ในช่วงอายุ 15-20 ปี อาจมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่นๆ ทำให้มีพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกัน

เกณฑ์ภูมิศาสตร์ (Geographic Based) ลูกค้าที่อาศัยในภูมิภาคหรือภูมิอากาศที่แตกต่างกัน จะมีวิถีการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันและพฤติกรรมที่ต่างกันย่อมส่งผลถึงการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการที่ต่างกักัน นักการตลาดจึงสามารถใช้เกณฑ์ด้านภูมิศาสตร์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งส่วนตลาด ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็นด้าน ภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ ความหนาแน่นของประชากร จำนวนประชากร เป็นต้น ตัวอย่างเช่นลูกค้าที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย หูหรร่าและเน้นการบริโภคเพื่อความพึงพอใจและความเพลิดเพลินใจมากกว่าลูกค้าที่ในชนบท

เกณฑ์พฤติกรรมศาสตร์ (Behavior Based) การแบ่งส่วนการตลาดสามารถอาศัยเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือการแสดงแกของลูกค้าในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการได้ ในเรื่องพฤติกรรมของลูกค้าเป็นแนวทางในการพิจารณาแบ่งส่วนตลาด นักการตลาดจะพิจารณาแบ่งส่วนตลาดโดยอาศัยเกณฑ์ด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการ เพราะสินค้าบางประเภทเป็นที่ต้องการของลูกค้าในโอกาสที่ต่างกัน เช่น กระเช้าของขวัญ นิยมซื้อในช่วงเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น

เกณฑ์จิตวิทยา (Psychographic Based) ปัจจุบันการตลาดตามหลักเหตุผลอาจใช้ไม่ใช่อุตรสำเร็จของนักการตลาดอีกต่อไป เนื่องจากลูกค้าจะซื้อและบริโภคสินค้าหรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการในส่วนของการอารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวเป็นหลัก ลูกค้าบางคนนิยมการซื้อสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นภายในจิตใจและร่างกายของลูกค้าแต่ละคนที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการที่ต่างกัน สิ่งต่างๆเหล่านี้คือปัจจัยทางด้านจิตวิทยา

เกณฑ์เทคโนโลยี (Technology Based) เทคโนโลยีเท่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เทคโนโลยีนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน ลูกค้าบางกลุ่มรอคอยซื้อสินค้าที่ได้รับการพัฒนาขึ้นใหม่ ลูกค้าบางกลุ่มก็รอให้ลูกค้ากลุ่มแรกทดลองใช้สินค้าก่อน หรือบางกลุ่มไม่สนใจเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือบางกลุ่มชอบเทคโนโลยีใหม่ นักการตลาดจำเป็นต้องรู้เท่าทันและทำความเข้าใจกับลูกค้า ว่าลูกค้าเป็นกลุ่มเป้าหมายของธุรกิจหรือไม่ เป็นกลุ่มที่ชอบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆหรือไม่ ซึ่งสามารถแบ่งส่วนการตลาดโดยใช้เกณฑ์เหล่านี้เพียงเกณฑ์เดียวหรือมากกว่านั้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของตลาด⁴³

อย่างไรก็ดี หลักการแบ่งส่วนตลาดออกเป็นส่วนนั้นในแต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยลูกค้าที่มีลักษณะและพฤติกรรมคล้ายคลึงกันและลูกค้าที่ถูกจัดกลุ่มในส่วนตลาดที่ต่างกันจะมีลักษณะและพฤติกรรมที่แตกต่างนักการตลาดจึงแบ่งส่วนตลาดโดยอาศัยเกณฑ์ต่าง ๆ ข้างต้น และหากกล่าวถึงตลาดทุเรียนแล้ว

⁴³ เฟิงอ้าง.

ทุเรียนสามารถจัดอยู่ในตลาดประเภทหลักเกณฑ์ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งทุเรียนอาศัยการผลิตในภูมิภาคหรือภูมิอากาศที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลถึงการเลือกซื้อทุเรียนที่แตกต่างกัน นักการตลาดจึงสามารถใช้เกณฑ์ด้านภูมิศาสตร์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งส่วนตลาด ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็นด้าน ภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ ความหนาแน่นของประชากร จำนวนประชากร เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ลูกค้าที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมกรรมการบริโภคทุเรียนในจังหวัดตัวเอง และเน้นการบริโภคเพื่อความพึงพอใจและความเพลิดเพลินใจมากกว่าลูกค้าที่ในอาศัยอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ

2.2.5 บทบาททางกฎหมายในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์

“ทรัพย์สินมีจำกัด แต่ความต้องการของมนุษย์มีไม่จำกัด” แนวคิดนี้เป็นรากฐานที่นักเศรษฐศาสตร์ใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ ในสาขาวิชาของตน ในขณะที่สาขาวิชากฎหมายมักจะถูกกล่าวถึงว่าเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับการผดุงความยุติธรรม การปกป้องสิทธิของประชาชน รวมไปถึงการรักษาศีลธรรมในสังคม สองสาขาวิชานี้จึงมักจะถูกมองว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในโลกคนละใบ แต่ในความเป็นจริงศาสตร์ทั้งสองแขนงถูกพัฒนาขึ้นมาด้วยคนที่อาศัยอยู่ในโลกเดียวกัน เพื่อดูแลประชาชนในสังคมเดียวกัน การเข้าถึงความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้ของเศรษฐศาสตร์และกฎหมายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจและพัฒนาองค์ความรู้ระหว่างวิชาเศรษฐศาสตร์และวิชากฎหมาย⁴⁴

บทบาทของกฎหมายในมุมมองของทางเศรษฐศาสตร์ พฤติกรรมการซื้อขาย พฤติกรรมการบริโภค รวมไปถึงบริบททางสังคมและการเมือง ในความเป็นจริงนั้นไม่ได้มีแบบแผนตายตัวในโลกของความเป็นจริง จึงแทบจะไม่มีตลาดสินค้าหรือบริการใดเลยที่มีการแข่งขันและมีกลไกตลาดที่ทำงานได้อย่างสมบูรณ์แบบตลอดเวลา ตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์และสามารถปรับตัวไปอยู่ในจุดดุลยภาพที่มีกำลังการผลิตเท่ากับความต้องการบริโภคได้ด้วยตัวเองอยู่เสมอจึงเป็นเหมือน *ideai scenario* หรือเป็นเป้าหมาย “ตลาดในอุดมคติ” สำหรับระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือ เป็นความเชื่อว่าตลาดจะสามารถแก้ไขคลี่คลายปัญหาได้ด้วยตัวเองและทุกคนในระบบเศรษฐกิจก็จะได้รับผลประโยชน์และพึงพอใจสูงสุดตามที่ตนเองต้องการ แต่ถ้าหากมีเหตุจำเป็นที่รัฐต้องเข้ามาแทรกแซงหรือกำกับการดูแลก็จะเป็นไปในลักษณะที่เป็นการประคับประคองให้ตลาดสามารถทำงานได้ด้วยตนเองลักษณะเช่นนี้ได้จริง ไม่ใช่การเข้าไปทำหน้าที่แทนกลไกตลาด

“เหตุจำเป็น” ที่ทำให้รัฐต้องเข้าไปแทรกแซงการทำงานของตลาด แตกต่างกันไปตามในแง่มุมมองวัฒนธรรม และค่านิยมแต่ละประเทศ แต่โดยพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์แล้วรัฐอาจเข้าไปแทรกแซงการทำงานของตลาดในกรณีกลไกการตลาดทำงานติดขัด การแข่งขันการทำงานจะเกิดประสิทธิภาพไม่เกิดการเอารัดเอาเปรียบหรือไม่เป็นธรรม โดยกรณีเหล่านี้จะมีชื่อเรียกรวมรวมว่า “ความล้มเหลวของตลาด” ซึ่งทำให้ตลาดไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ หรือทำให้การแข่งขันในตลาดติดขัด หรือไม่สมบูรณ์แบบ

⁴⁴ คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ‘เศรษฐศาสตร์และกฎหมายขั้นพื้นฐาน: ตอนที่ 1 ตลาด-กลไกตลาด และการแข่งขัน’ (คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา)

<<https://shorturl.asia/rgoGw>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

อีกทั้งเมื่อตลาดทำงานล้มเหลวสิ่งที่รัฐในระบบเศรษฐกิจแบบผสม หรือแบบทุนนิยมทำได้ก็คือ การเสนอนโยบายหรือออกกฎหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กลไกการตลาดสามารถทำงานและปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ ได้อย่างที่ควรจะเป็น เพื่อวางกฎเกณฑ์การแข่งขันในตลาดและป้องกันการเอาเปรียบ หรือการบรรเทา และป้องกันการผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างการดำเนินงานของกลไกตลาด เช่น การออกประกาศให้เจลล้างมือและหน้ากากอนามัยเป็นสินค้าควบคุม เพื่อห้ามไม่ให้กักตุนสินค้าและทำให้สามารถตรึงราคา⁴⁵ ไม่ให้พุ่งสูงจนเกินไป ในขณะที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันจาก Covid -19 ในมุมมองของเศรษฐศาสตร์ กฎหมายจึงมีบทบาทเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐในการแทรกแซงการทำงานของตลาดในยามที่ตลาดทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

2.3 ความหมาย ความเป็นมา และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับเกษตรกรและเกษตรกรรายย่อย

2.3.1 ความหมายและความเป็นมาของเกษตรกรและเกษตรกรรายย่อย

2.3.1.1 ความหมายของเกษตรกรและเกษตรกรรายย่อย

เกษตรกร (Farm Agriculture) เป็นคำนามมีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสภาว่า ที่ดิน ทุ่ง นาไร่
เกษตรกร (Farmer, Husbandamam, Agriculturist, Agriculturalist) เป็นคำนามมีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสภาว่า ผู้ทำงานในที่ดินหรือที่นา หมายถึง ผู้ที่อยู่อาศัยที่ในที่นา เพื่อเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ ต่อมาขยายความรวมไปถึง ผู้ที่ใช้แหล่งน้ำทำประมงด้วยเกษตรกรเป็นคำรวมที่ใช้เรียก ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ชาวประมง และผู้เลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า⁴⁶

เกษตรกรรายย่อย (Small Farmers) คำนิยาม ตามระเบียบคณะกรรมการสรรหาสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ว่าด้วยการสรรหาสมาชิกที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ข้อ 3 กำหนดว่า

- (1) ในกรณีทำนาต้องมีที่ดินที่ใช้สำหรับทำนาไม่เกิน 50 ไร่
 - (2) ในกรณีทำไร่ต้องมีที่ดินใช้สำหรับทำไร่ไม่เกิน 50 ไร่
 - (3) ในกรณีทำสวนต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้
 - (ก) กรณีสวนผลไม้ ต้องมีที่ดินที่ใช้เพาะปลูกผลไม้ไม่เกิน 15 ไร่
 - (ข) กรณีทำสวนปาล์ม น้ำมัน ต้องมีที่ดินใช้เพาะปลูกปาล์ม น้ำมันไม่เกิน 50 ไร่⁴⁷
-

⁴⁵ ธรรมนิติ สุ่มนตกุล, *กฎหมายกับเศรษฐศาสตร์: กฎหมายทรัพย์สิน สัญญา ละเมิด และสิ่งแวดล้อม* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2559).

⁴⁶ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 'พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสภา พุทธศักราช 2554' (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา) <<https://dictionary.orst.go.th/>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

⁴⁷ กุลนิษฐ์ มุ่งธัญญา (เชิงอรธ 21).

การเกษตร หรือการเกษตรกรรม (Agriculture) จึงหมายถึง การเพาะปลูกพืชต่างๆ รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์และการประมง ผู้ที่ทำการเกษตรนั้นเรียกว่า เกษตรกร ส่วนคำว่า กสิกร นั้นหมายถึงผู้ที่ทำการกสิกรรม คือผู้ที่ปลูกพืชเพียงอย่างเดียว เช่น ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวนการเกษตรจึงเป็นการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติ แรงงาน และทุน โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตจากทั้งพืชและสัตว์ ซึ่งเรานิยมเรียกว่าผลผลิตทางการเกษตร

การเกษตรยังหมายถึง วิธีการยังชีพอย่างหนึ่งของมนุษย์ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ การเกษตรเป็นการทำงานเพื่อควบคุมธรรมชาติในอันที่จะผลิตพืชและสัตว์ให้ได้ตามความต้องการของมนุษย์ โดยอาศัยการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์เป็นพื้นฐาน มีมนุษย์เป็นผู้ควบคุมดำเนินการอย่างมีระบบแบบแผน มีการวางแผนปฏิบัติงานล่วงหน้า คิดคำนวณรายได้-รายจ่ายในการดำเนินการทั้งหมดในการเกษตร พืช หมายถึง พืชสวน พืชไร่ ป่าไม้ สัตว์ หมายถึง สัตว์บก สัตว์น้ำ ทั้งที่เป็นสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า ดังนั้นการเกษตรจึงมีขอบเขตครอบคลุมการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และการประมงนอกจากนี้ยังรวมไปถึงการสร้างเสริมบรรยากาศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้ตื่นตัวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังอีกด้วย⁴⁸

2.3.1.2 ความเป็นมาของเกษตรและเกษตรกร

การเกษตรได้รับการพัฒนาน้อยกว่า 10,000 ปี และได้รับการพัฒนามีนัยสำคัญตั้งแต่ช่วงการเพาะปลูกที่เก่าแก่ที่สุด โดยหลักฐานชี้ไปที่ความสมบูรณ์ของตะวันออกกลางเป็นที่ตั้งของการหว่านและเก็บเกี่ยวพืช เกษตรมีการพัฒนาอย่างอิสระและยังมีความเชื่อว่าจะเกิดขึ้นในภาคเหนือ และภาคใต้ของจีน และแอฟริกา นิวกินีและหลายภูมิภาคของทวีปอเมริกา⁴⁹

ต่อมาในยุคกลาง (Middle Age) เกษตรกรชาวมุสลิมในแอฟริกาเหนือและตะวันออกได้พัฒนาและเผยแพร่เทคโนโลยีทางการเกษตร รวมถึงระบบชลประทาน ตามหลักการไฮโดรริคและระบบความชุ่มชื้น การใช้เครื่องจักร จัดทำคู่มือการทำฟาร์มแบบเฉพาะที่เฉพาะเจาะจงและเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกพืช ได้แก่ อ้อย ข้าว ผลไม้ส้ม แอปเปิ้ล มะเขือ ส้ม ฝ้าย อัลมอนต์ มะเดื่อ และพืชกึ่งเขตร้อน เช่น กล้าย การประดิษฐ์ของระบบสามด้านของการปลูกพืชหมุนเวียนในช่วงยุคกลาง และการนำเข้ามาของจินคินคินไถ ที่มรประสิทธิภาพทางการเกษตรดีขึ้นอย่างมากมาย⁵⁰

ยุคสมัยใหม่ (Modern Era) เกิดขึ้นหลังจากปี ค.ศ. 1492 ได้มีการแลกเปลี่ยนพืชผล และสายพันธุ์ปศุสัตว์ พืชหลักที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนนี้ ได้แก่ มะเขือเทศ ข้าวโพด โกโก้ ยาสูบ ข้าวสาลี กาแฟ และ

⁴⁸ สาวิตรี อุทากา, 'ความหมายความสำคัญทางการเกษตร' (Google Sites) <<https://shorturl.asia/Thple>> สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2565.

⁴⁹ Crystalinks, 'Agriculture' (Crystalinks) <<http://www.crystalinks.com/agriculturehistory.html>> accessed 7 July 2022.

⁵⁰ เฟิงอ้าง.

น้ำตาลทรายหลายชนิด กาส่งออกสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ สัตว์เลี้ยงคลาน และสุนัข ต่อมาด้วยการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของการใช้เครื่องจักร ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 และ 20 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของรถแทรกเตอร์งานเกษตรกรรมสามารถทำได้ด้วยความเร็ว และระดับที่ไม่สามารถทำได้ก่อนหน้านี้ ความก้าวหน้าเหล่านี้นำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำให้ฟาร์มที่ทันสมัยในสหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา อิสราเอล สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศอื่น ๆ

สำหรับประวัติของการเกษตรไทย เกษตรกรรมในประเทศไทยอาจสืบย้อนไปได้ผ่านแง่ประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์และสังคมซึ่งได้ก่อให้เกิดการเข้าถึงเกษตรกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยสมัยใหม่ หลังการปฏิวัติยุคหินใหม่ สังคมในพื้นที่ได้วิวัฒนาการจากการล่าสัตว์และหาของป่า ผ่านระยชนกรเกษตรไปเป็นจักรวรรดิรัฐศาสนา การอพยพเข้ามาของคนไทวนำไปสู่การเข้าถึงเกษตรกรรมแบบยั่งยืนอย่างชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับกรประกอบกิจการเกษตรกรรมอื่นส่วนมากของโลก ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศเกษตรกรรมมายาวนาน เนื่องจากประเทศไทยนั้นตั้งอยู่ในเขตรมสุเมอเซียตะวันออกเฉียงใต้ มีสภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำเกษตร ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพทางการเกษตร แม้ว่าในหลายๆครั้งประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย และตามกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกตามลำดับ นับตั้งแต่ในปี พ.ศ. 1543 วัฒนธรรมการผลิตข้าวเหนียวของชาวไทยเป็นตัวกำหนดโครงสร้างการบริหารในสังคมที่เน้นการปฏิบัติซึ่งผลผลิตส่วนที่เกินที่สามารถจำหน่ายได้จวบจนปัจจุบันระบบดังกล่าวได้รวมเป็นหนึ่งในความมั่นคงของชาติและความอยู่ดีกินดีทางเศรษฐกิจ อิทธิพลของชาวจีนและชาวยุโรปก่อให้เกิดธุรกิจการเกษตร และเริ่มต้นความต้องการที่ทำให้เกิดการขยายตัวของเกษตรกรรมผ่านการเพิ่มจำนวนของประชากร จนกระทั่งดินแดนที่เข้าถึงและขยายออกในสมัยกรุงสุโขทัย (พ.ศ. 1781 – 1893) สมัยพ่อขุนรามคำแหงทรงมีรัฐประศาสนนโยบายในทางส่งเสริมและบำรุงการเกษตร โดยประชาชนมีอิสระเสรีในการประกอบอาชีพตามถนัดที่ดินที่ได้ปลูกสร้างทำประโยชน์ขึ้นก็ให้เป็นกรรมสิทธิ์แก่ผู้ปลูกสร้างและ ให้เป็นมรดกตกทอดไปถึงลูกหลาน ในสมัยนั้นมีระบบเพาะปลูกพืชเป็นแปลงขนาดใหญ่ นักโบราณคดีได้สันนิษฐานว่า คงมีระบบการทดน้ำ และระบายน้ำเป็นอย่างดีทำให้สามารถปลูกพืชเป็นแปลงใหญ่ ๆ ได้ เพราะเมืองสุโขทัยเป็นที่ตอนแปลงปลูกพืชที่เป็นปากก็จะมิทั้งป่าหมาก ป่าตาล ป่าพลู ป่าผลไม้ เช่น มะม่วง มะขาม มะพร้าว ตลอดไปจนถึงไร่ และนา ซึ่งมีอยู่มากมาย อีกทั้งไม่คิดภาษีจังกอบ เป็นการเพิ่มแรงจูงใจในการทำกรเกษตร และทำให้การเกษตรพัฒนาโดยตลอด⁵¹

ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893 – 2310) ในสมัยนั้นมีการบริหารราชการแผ่นดินแบบจตุสดมภ์ ประกอบด้วย กรมเวียง กรมวัง กรมคลัง กรมนา ซึ่งกรมนามีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการไร่นา และสัตว์พาหนะ ต่อมาได้ขยายหน้าที่ไปประจำตามหัวเมืองด้วย มีหน้าที่จัดการกับที่ดินรกร้างว่างเปล่าให้มีการใช้

⁵¹ ‘ประวัติของการเกษตร(ออนไลน์)ง จาก

<<https://sites.google.com/site/agricultureandtechnology3278/home/prawati-khxng-karkestr-thiy>> สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2565.

ประโยชน์ มีการจัดการเกี่ยวกับการชลประทาน และได้มีการเก็บภาษีที่เป็นภาษีทางข้าวขึ้นนฉางหลวง แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรได้เจริญขึ้นในแผ่นดินนี้ การขยายตัวของกรมนาแสดงว่าข้าวกลายเป็นพืชสำคัญที่มีการปลูกและขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ในสมัยกรุงศรีอยุธยาข้าวได้มีส่วนทำให้กรุงศรีอยุธยามีความมั่งคั่งเพราะเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญนอกจากนี้ยังมีพวกของป่า หนังสัตว์ ไม้หอม และผลไม้ ในจดหมายเหตุของลาลูแบร์ ผู้ที่ได้เดินทางมายังกรุงศรีอยุธยา และบันทึกไว้ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมีบันทึกไว้ว่า เมื่อล่องเรือผ่านเมืองธนบุรีอันเป็นเมืองหน้าด่านในสมัยนั้นได้เห็นสวนผลไม้ใหญ่น้อยของชาวบ้านที่ปลูกกันเป็นขนาดเป็นระเบียบเรียบร้อยตลอดทาง⁵²

2.3.2 ความสำคัญเกี่ยวกับการเกษตรและเกษตรกร

การเกษตรมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ โดยมนุษย์รู้จักใช้ประโยชน์อย่างหลากหลายจากพืช สัตว์ ในชีวิตประจำวัน โดยใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค โดยมนุษย์รู้จักเก็บเกี่ยวผลผลิตทางเกษตร นำไปประกอบอาหารรับประทาน สร้างความเจริญเติบโตแก่ร่างกาย นำส่วนต่าง ๆ ของพืชเส้นใยไปผลิตสิ่งทอหรือใช้หนังสือทำเครื่องนุ่งห่ม ปลูกป่าเพื่อนำไม้ไปเป็นอุปกรณ์การก่อสร้าง สร้างที่พักอาศัย อาคารสถานที่ ทำเฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ต่าง ๆ และปลูกพืชสมุนไพร เพื่อนำไปใช้เป็นยารักษาโรค ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งสิ้น ซึ่งประโยชน์ของการเกษตรนั้น สามารถประกอบเป็นได้ทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมหรือเป็นอาชีพประกอบธุรกิจทางการเกษตรก็ได้ เช่น จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร จำหน่ายเครื่องมือทำการเกษตร ฯลฯ หรือแม้แต่ประโยชน์ของการเกษตรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนในการช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางการศึกษา ด้านการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เป็นพื้นฐานที่จะประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีความหลากหลายทั้งด้านการทำสวน ทำนา ทำไร่ การปลูกดอกไม้ ไม้ผล ปศุสัตว์ ประมง และป่าไม้ ซึ่งแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ยังได้ระบุไว้ว่าภาคการเกษตรยังคงเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศและของโลก ดังพระบรมราชโองการของสมเด็จพระบรมชนกนาถเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ เมื่อวันที่พฤหัสบดี ที่ 23 กรกฎาคม 2541 ความตอนหนึ่งว่า⁵³

“.....การเกษตรนั้นถือได้ว่าเป็นทั้งรากฐานและชีวิตสำหรับประเทศของเรา เพราะคนไทยเราส่วนใหญ่เป็นผู้มีอาชีพเกษตรกรรม ข้าพเจ้าจึงมีความเห็นเสมอว่าการพัฒนาที่เหมาะสม แก่ประเทศของเราอย่างยิ่งก็คือต้องทำนุบำรุงเกษตรกรรมทุกสาขาให้พัฒนาก้าวหน้า เพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรทุก

⁵² เฟิงอ้าง.

⁵³ อรรถพิมล พิทักษ์, ‘การพัฒนาเกษตรกรรมสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร 2563).

ระดับให้สูงขึ้นเริ่มต้นตั้งแต่การลงมือผลิตโดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด ด้วยการดัดแปลงนำสิ่งที่มีอยู่ โดยธรรมชาติมาใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรของเราได้ผลผลิตเพียงพอแก่การเลี้ยงตัว พอมีพอกิน เป็นเบื้องต้นก่อน ต่อไปเมื่อเหลือจึงจำหน่ายหารายได้ ซึ่งหากจะได้ผลที่สมบูรณ์ต้องจัดการเรื่องการตลาดอย่างดี รวมทั้งมีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ อันจะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีมูลค่าสูงขึ้น โดยนัยนี้เกษตรกรของเราก็จะมีฐานะความเป็นอยู่ที่มั่นคงพึ่งตนเองได้ อันจะส่งผลให้ฐานะทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศมีความเข้มแข็งตามไปด้วย.....”

ดังนั้น การเกษตรเป็นงานที่สำคัญมาก ผลผลิตทางการเกษตรเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอาหาร สินค้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้ภายในประเทศและส่งออก มีความสำคัญต่อความเจริญของประเทศ ทั้งนี้ เพราะ 1) เกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของคนไทย 2) เป็นแหล่งวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศ ผลผลิตทางการเกษตรสามารถนำเข้าโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูปออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น อ้อยผลิตเพื่อป้อนโรงงานน้ำตาล ปลาต่าง ๆ ส่งเข้าโรงงานปลากระป๋อง หมู ไก่ ฝรั่ง ข้าวโพดฝักอ่อนเข้าโรงงานผักแช่แข็ง ฯลฯ สินค้าเหล่านี้ล้วนส่งออกไปขายต่างประเทศทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น 3) เป็นปัจจัยส่งเสริมธุรกิจและบริการ เช่น ไม้ดอกไม้ประดับ ผลไม้เมืองร้อน เช่น มะม่วง ทูเรียน มังคุด ฯลฯ ซึ่งมีส่วนดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในประเทศไทยก่อให้เกิดรายได้ด้านธุรกิจการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกด้วย⁵⁴

2.3.3 นโยบายของรัฐในการคุ้มครองเกษตรกร

2.3.3.1 นโยบายการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP)⁵⁵

จากเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก Climate Change ซึ่งกระทบต่อระบบนิเวศน์มลภาวะด้านน้ำ อากาศ ขยะ เกิดเป็นความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นจากการปนเปื้อนทางชีวภาพ เคมีและกายภาพรวมถึงโรคระบาด แมลงศัตรูพืช สัตว์โรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ ซึ่งเชื่อมโยงและมีผลต่อระดับความเสี่ยงของโรคที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ (foodborne disease) และผลกระทบหรือความเสี่ยงด้านอาหารมีความยากที่จะควบคุมให้อยู่ในพื้นที่จำกัดด้วยมาตรการหรือกระบวนการที่คุ้นเคย อันเป็นผลจากการค้าระหว่างประเทศที่มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต สินค้าเกษตรและอาหาร แรงงาน และพาหะนำโรคต่างๆ ดังนั้น ความรับผิดชอบในการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยงจึงต้องเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นที่กระบวนการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารจะต้องมีการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ด้วยระบบที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับวิธีการจัดการความเสี่ยง โดยกำหนดกฎเกณฑ์และข้อบังคับด้านสุขภาพอนามัยของแต่ละประเทศที่ความแตกต่างหลากหลายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดเป็นมาตรฐานสากล

⁵⁴ ‘กรมส่งเสริมการเกษตร’ (กรมส่งเสริมการเกษตร) <<https://www.doae.go.th/>> สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565.

⁵⁵ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ‘การขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์’ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) <<https://shorturl.asia/ghUHG>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

ดังนั้น กษ. จึงกำหนดการควบคุมป้องกันอันตรายจากฟาร์มถึงโต๊ะอาหาร สำหรับระบบการผลิตสินค้าเกษตร ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพื่อพัฒนาและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้มาตรฐานสากล มุ่งหมายให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ที่อาจพบได้ในสินค้าเกษตรและอาหาร และคำนึงถึงความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) ความปลอดภัยด้านอาหารหรืออาหารปลอดภัย (Food Safety) คือ อาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษและไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภค ทั้งนี้ต้องมีกรรมวิธีในการเตรียมปรุง ผสม และรับประทานอย่างถูกต้องตามความมุ่งหมายของอาหารนั้น ๆ ทั้งนี้รวมถึงผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ปศุสัตว์ประมง และผลพลอยได้ที่มีจากกระบวนการผลิตตามข้อกำหนดทางวิชาการของมาตรฐานสินค้าเกษตรทุกขั้นตอน

มาตรฐานสินค้าเกษตร คือ ระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะต่างๆ ของตัวสินค้าเกษตรวิธีและขั้นตอนการผลิต รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับสุขลักษณะ ความปลอดภัย มาตรฐานจะต้องเกิดจากการร่วมกันและการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้มาตรฐานถูกนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินการทางการผลิตสินค้าเกษตรนั้น ๆ แบ่งประเภทออกเป็น มาตรฐานบังคับ และมาตรฐานทั่วไป ทั้งนี้ ในแต่ละประเภทประกอบด้วยมาตรฐานสินค้า และมาตรฐานระบบ

มาตรฐานสินค้า คือ ข้อกำหนดขอขบช่าย นิยาม คุณภาพ ขนาด วัตถุประสงค์ สารพิษตกค้าง สารปนเปื้อน ยาสัตว์ตกค้าง สุขลักษณะ การบรรจุและการจัดเรียง การเก็บรักษาและขนส่ง การแสดงเครื่องหมายหรือฉลาก วิธีการวิเคราะห์และเก็บตัวอย่าง ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติและประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น มาตรฐานทุเรียน มาตรฐานลำไย มาตรฐานเนื้อสุกร มาตรฐานน้ำมันดิบ มาตรฐานกล้วยไม้ มาตรฐานปาลานิล

มาตรฐานระบบ คือ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) เป็นแนวทาง ในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนดโดยกระบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ผลคุ้มค่าการลงทุนการผลิตตามมาตรฐาน GAP ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติและประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านพืชอาหาร (Good Agricultural Practices for Food Crop) ซึ่งครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตพืช เพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตสำหรับใช้เป็นอาหาร เช่น พืชผัก ไม้ผล พืชไร่ พืชเครื่องเทศ พืชสมุนไพร

แนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ คือ คอยเฝ้าระวังและประเมินความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร ศึกษาวิจัยการเปลี่ยนแปลงของสารปนเปื้อน วิธีการสืบสวน ตรวจสอบย้อนกลับระดับวิทยา เพื่อพัฒนาวิธีการวิเคราะห์ตรวจสอบค้นหาความไม่ปกติในระบบการผลิตและวิธีบริหารจัดการ

ความเสี่ยง พัฒนาระดับความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศ เช่น ระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ระบบการตรวจสอบย้อนกลับ ระบบการแจ้งเตือนภัยและระบบบริหารจัดการเรียกคืนสินค้าที่มีปัญหา ระบบกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องตามกติกาการค้าโลก การเทียบเคียงมาตรฐานของประเทศและสากล การสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับมาตรฐาน เครื่องหมายของประเทศไทย ออกประกาศกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรตามกฎหมายสร้างองค์ความรู้ด้านอาหารศึกษา และสร้างการรับรู้ความเข้าใจ เครื่องหมายรับรอง การเลือกซื้อสินค้าที่ได้มาตรฐาน ให้บริการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรแก่เกษตรกรที่ขอรับบริการอย่างทั่วถึง ในเวลาที่เหมาะสมประสานความร่วมมือหน่วยงานเกี่ยวข้องส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรในระบบมาตรฐานประสานร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุนเงินทุนเพื่อการเข้าสู่ตลาดการผลิตสินค้ามาตรฐาน และเป็นพี่เลี้ยงอย่างต่อเนื่องจนกว่าเกษตรกรจะมีความได้เปรียบในการแข่งขัน เช่น มีระบบ Coaching and Mentoring

2.3.3.2 นโยบายตลาดสินค้าเกษตร (อตก.)⁵⁶

ตลาดสินค้าเกษตรและตลาดปัจจัยการผลิตของประเทศไทยมีลักษณะแนวโน้มเข้าใกล้ตลาดกึ่งผูกขาด หรือ ตลาดผู้ซื้อผู้ขายน้อยราย (Oligopoly) ที่ซึ่งอำนาจในการกำหนดราคาขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งมีผลให้ผู้ขายปัจจัยการผลิตสามารถกำหนดราคาที่สูงกว่าต้นทุนการผลิตที่แท้จริง และในตลาดสินค้าเกษตรผู้รับซื้อสามารถกำหนดราคารับซื้อที่ไม่สะท้อนต้นทุนการผลิตที่แท้จริง

ดังนั้น การปฏิรูปโครงสร้างตลาดปัจจัยการผลิตและตลาดสินค้าเกษตรจากตลาดผู้ซื้อผู้ขายน้อยรายสู่ตลาดผู้ซื้อผู้ขายมากมาย โดยการส่งเสริมให้สถาบันเกษตรกรมีขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการ เข้าสู่ตลาดเป็นผู้ค้ารายใหม่ที่มีปริมาณการค้าการลงทุนและส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น รวมทั้งเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า และจัดให้มีตลาดสินค้าเกษตรที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้สะดวก

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้สร้างโอกาสที่จะปรับลักษณะของตลาดให้เข้าใกล้ตลาดแข่งขันสมบูรณ์มากที่สุด โดยการเพิ่มช่องทางผู้ซื้อสินค้าเกษตรให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มอำนาจการกำหนดราคาของเกษตรกร โดยเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้กับเกษตรกร ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยกระดับคุณภาพ มาตรฐานสินค้าเกษตร สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร เพิ่มทักษะการพัฒนาารูปแบบสินค้า ผลิตภัณฑ์รวมทั้ง สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ และบริหารจัดการสินค้าให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค เช่น การสนับสนุนตลาดประชารัฐ ตลาดเกษตรกร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำธุรกิจ สร้างโอกาสทางการตลาด และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้แก่เกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงสินค้าเกษตรระหว่างเกษตรกร ผู้ผลิตกับผู้ขายเข้าสู่ระบบการตลาด

อ.ต.ก. ในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนกิจกรรมตลาดสินค้าเกษตร ได้ดำเนินกิจกรรมตลาดสินค้าเกษตร ประกอบด้วย ตลาดสินค้าเกษตรคุณภาพ อ.ต.ก. Mini อ.ต.ก. ตลาดเกษตรกรอินทรีย์ อ.ต.ก. ตลาดพันธุ์ไม้ อ.ต.ก. และตลาด อ.ต.ก. ออนไลน์ (www.ortorkor.com) ซึ่งเป็นระบบการซื้อขายสินค้าเกษตรแบบ

⁵⁶ เพิ่งอ้าง.

ออนไลน์ระบบตลาดกลางสินค้าทางการเกษตร (Agrimart.in.th) เพื่อพัฒนาตลาด E-commerce ระบบการเชื่อมโยงธุรกิจจากกลุ่มผู้ซื้อสู่กลุ่มเกษตรกร และการสร้างแบบนวัตกรรมสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ

ตลาดสินค้าเกษตร คือ การที่ผู้ซื้อ ผู้ขายมีการตกลงซื้อขายสินค้าและบริการร่วมกัน รวมทั้งปัจจัยการผลิต ซึ่งจะมีความหมายรวมถึงตลาดภายในประเทศ ตลาดชายฝั่ง ตลาดชายปลึก ตลาดต่างประเทศ ตลาดผลผลิต ตลาดปัจจัยการผลิต ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า รวมถึงตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ทั้งนี้ลักษณะโครงสร้างตลาดที่สำคัญประกอบด้วย ลักษณะตลาดแข่งขันสมบูรณ์และตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ ตลาดที่ผู้ซื้อ หรือ ผู้ขาย มีอิทธิพลในการกำหนดราคาหรือปริมาณซื้อขายสินค้า เช่น กรณีตลาดสินค้าเกษตรจะมีลักษณะผู้ซื้อน้อยราย ในขณะที่มีผู้ขายมากมายและในทางกลับกันตลาดปัจจัยการผลิต (สารเคมีทางการเกษตร) จะมีลักษณะที่ผู้ขายน้อยราย ในขณะที่ผู้ซื้อ (เกษตรกร) มากมาย ทั้งสองตลาดเกษตรกรจึงมีอำนาจการกำหนดราคาน้อยกว่า⁵⁷

แนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ คือ การวางระบบการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตรที่มีอยู่ในปัจจุบัน (กำหนดรูปแบบตลาด (Market Pattern) วางระบบรายงานข้อมูล วางระบบการติดตาม ประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูล สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานตลาดตามหลักการสุขอนามัยและได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยศึกษาข้อมูล วางแผนการดำเนินงาน การจัดหาเงินทุน การบริหารแผน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรและตลาด เพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตลาดและมีการจัดการองค์ความรู้ ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค รวมทั้งการบริหารความคาดหวังของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง พัฒนา Farmer Supplier เพื่อให้เกษตรกรที่ผลิตสินค้าและนำมาจำหน่ายในตลาดมีความรู้ด้านการตลาด สามารถบริหารการผลิตให้ได้ผลผลิตในปริมาณ คุณภาพ (มาตรฐานและโภชนาการ) และทำการตลาด อย่างมีประสิทธิภาพพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่เข้าสู่ตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง โดยการสร้างระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้าที่จำหน่ายในตลาดที่มีความเชื่อมั่นสูงและเป็นสากลวางแผนขยายตลาดและสร้าง Farmers Supplier รายใหม่

2.4 ความหมาย ความเป็นมาและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับทุเรียน

2.4.1 ความหมาย ความเป็นมา และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับทุเรียน

ทุเรียน (Durian : Durio zibethinus) เป็นค่านาม มีความหมายตามพจนานุกรม ไทย - ไทย ราชบัณฑิตยสถานว่า ชื่อไม้ต้นชนิด Durio zibethinus L. ในวงศ์ Bombacaceae ผลเป็นพู ๆ มีหนามแข็งเต็มทั่วลูก เนื้อมีรสหวานมัน มีหลายพันธุ์ เช่น กบ ก้านยาว กำป็น ทองย้อย หมอนทอง เป็นต้น⁵⁸

ทุเรียน เป็นไม้ผลในวงศ์ฝ้าย (Malvaceae) ในสกุลทุเรียน (Durio) (ถึงแม้ว่านักอนุกรมวิธานบางคนจัดให้อยู่ในวงศ์ทุเรียน (Bombacaceae)ก็ตาม เป็นผลไม้ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นราชาของผลไม้ ผลทุเรียนมีขนาดใหญ่และมี

⁵⁷ เฟิงอ้าง.

⁵⁸ Sanoo ‘ทุเรียน’ (sanook) <<https://shorturl.asia/CGLAB>> สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565.

หนามแข็งปกคลุมทั่วเปลือก อาจมีขนาดยาวถึง 30 ซม. และอาจมีเส้นผ่าศูนย์กลางยาวถึง 15 ซม. โดยทั่วไปมีน้ำหนัก 1-3 กิโลกรัม ผลมีรูปรีถึงกลม เปลือกมีสีเขียวถึงน้ำตาล เนื้อในมีสีเหลืองซีดถึงแดง แตกต่างกันไปตามสปีชีส์ เป็นผลไม้ที่มีกลิ่นเฉพาะตัว ซึ่งเป็นส่วนผสมของสารระเหยที่ประกอบไปด้วยเอสเทอร์ คีโตน และสารประกอบกำมะถัน บางคนบอกว่าทุเรียนมีกลิ่นหอม ในขณะที่บางคนบอกว่ามีกลิ่นเหม็นรุนแรงจนถึงขั้นระคายเคืองตา ทำให้มีการห้ามนำทุเรียนเข้ามาในโรงแรมและการขนส่งสาธารณะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีน้ำตาลสูง ทั้งยังอุดมไปด้วยกำมะถันและไขมัน จึงไม่เหมาะสำหรับผู้ป่วยเป็นเบาหวาน⁵⁹ ทุเรียนเป็นพืชพื้นเมืองของบรูไน อินโดนีเซีย และมาเลเซีย และเป็นที่ยุติในโลกละวันตกมาประมาณ 600 ปีมาแล้ว ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 นักธรรมชาติวิทยาชาวอังกฤษ อัลเฟรด รัสเซล วอลเลซ ได้พรรณนาถึงทุเรียนว่า "เนื้อในมันเหมือนคัสตาร์ดอย่างมาก รสชาติคล้ายอัลมอนด์" เนื้อในของทุเรียนกินได้หลากหลายไม่ว่าจะห่าม หรือสุกงอม ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการนำทุเรียนมาทำอาหารได้หลายอย่าง ทั้งเป็นอาหารคาวและอาหารหวาน แม้แต่เมล็ดก็ยังรับประทานได้เมื่อทำให้สุก

ทุเรียนมีมากกว่า 30 ชนิด มีอย่างน้อย 9 ชนิดที่รับประทานได้ แต่มีเพียง Durio zibethinus เพียงชนิดเดียวเท่านั้น ที่ได้รับความนิยมทั่วโลก จนมีตลาดเป็นสากล ในขณะที่ทุเรียนชนิดที่เหลือมีขายแค่ในท้องถิ่นเท่านั้น ทุเรียนมีสายพันธุ์ประมาณ 100 สายพันธุ์ให้ผู้บริโภคเลือกรับประทาน นอกจากนี้ยังมีราคาสูงอีกด้วย ส่วนในประเทศไทยพบทุเรียนอยู่ 5 ชนิด

คำว่า ทุเรียน (durian) มาคำจากภาษามลายู คือ คำว่า duri (หนาม) มารวมกับคำต่อท้าย -an (เพื่อสร้างเป็นคำนามในภาษามลายู) D. zibethinus เป็นเพียงชนิดเดียวที่มีการปลูกเลี้ยงในเชิงการค้าเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่และนอกถิ่นกำเนิด ในทุเรียนชนิด zibethinus ได้ชื่อมาจากเขตแดนแห่งปล้อง (Viverra zibetha) มีความเชื่อแต่ไม่มีหลักฐานยืนยัน ว่าชื่อนี้ตั้งโดยลินเนียสซึ่งมาจากเขตขอบทุเรียนมากจนมีการนำไปเป็นเหยื่อล่อในการดักจับเขต หรืออาจเป็นเพราะทุเรียนมีกลิ่นคล้ายเขต⁶⁰

2.4.2 สถานการณ์การผลิตทุเรียนปี 2562-2563

2.4.2.1 สถานการณ์การผลิตทุเรียนปี 2562

การผลิตปี 2562 ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนทั่วประเทศรวม 937,607 ไร่ โดยมีเนื้อที่ให้ผล 724,730 ไร่ และมีผลผลิตรวม 1,017,097 ตัน ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 1,403 กิโลกรัม/ไร่ ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2553 (ระยะ 10 ปีที่ผ่านมา) พบว่า พื้นที่เพาะปลูกทุเรียน เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น โดยพื้นที่ที่มีการปลูกทุเรียนมากที่สุดอยู่ในภาคใต้ รองลงมา คือ ภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาค

⁵⁹ วิกีพีเดีย, 'ทุเรียน' (วิกิพีเดีย) <<https://shorturl.asia/XoEaZ>> สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565.

⁶⁰ เพิ่งอ้าง.

กลาง แต่พื้นที่ที่ให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงที่สุด คือ ภาคตะวันออก รองลงมาคือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคเหนือ ตามลำดับ⁶¹ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบการผลิตทุเรียนในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2553 / ปี 2562)

ภาค	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)		เนื้อที่ให้ผล (ไร่)		ผลผลิต (ตัน)		ผลผลิต/ไร่ (กก.)	
	2553	2562	2553	2562	2553	2562	2553	2562
รวมทั้งประเทศ	668,192	937,607 ↑	612,057	724,730 ↑	568,660	1,017,097 ↑	929	1,403 ↑
เหนือ	27,660	59,334 ↑	24,807	42,942 ↑	14,148	27,270 ↑	570	635 ↑
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2,014	14,119 ↑	1,603	3,870 ↑	960	3,699 ↑	599	956 ↑
กลาง	2,301	4,047 ↑	958	579 ↓	463	460 ↓	483	794 ↑
ตะวันตก	4,811	14,063 ↑	4,283	6,265 ↑	3,022	6,132 ↑	705	979 ↑
ตะวันออก	288,878	342,531 ↑	264,389	283,130 ↑	325,174	497,396 ↑	1,230	1,757 ↑
ใต้	342,528	503,513 ↑	316,017	387,944 ↑	224,893	482,140 ↑	712	1,243 ↑

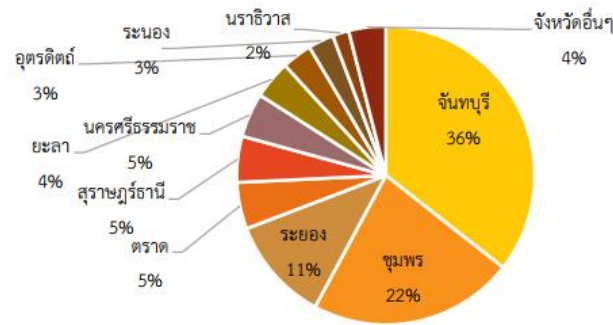
ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ประมวลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า 2562

จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด 10 อันดับแรก คือ จันทบุรี (225,273 ไร่) รองลงมา ชุมพร (192,685 ไร่) ระยอง (73,650 ไร่) ยะลา (67,164 ไร่) นครศรีธรรมราช (65,495 ไร่) อุตรดิตถ์ (41,592 ไร่) ตราด (40,439 ไร่) ระนอง (39,184 ไร่) นราธิวาส (30,803 ไร่) และสงขลา (15,456 ไร่) ตามลำดับ

จังหวัดที่มีผลผลิตมากที่สุด 10 อันดับแรก คือ จันทบุรี (339,292 ตัน) รองลงมา ชุมพร (277,729 ตัน) ระยอง (108,093 ตัน) ตราด (48,158 ตัน) นครศรีธรรมราช (47,855 ตัน) สุราษฎร์ธานี (45,825 ตัน) ยะลา (42,053 ตัน) ระนอง (28,854 ตัน) อุตรดิตถ์ (22,837 ตัน) และนราธิวาส (14,023 ตัน) ตามลำดับ ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2.1 สัดส่วนผลผลิตทุเรียนรายจังหวัด ปี 2562

⁶¹ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, ‘ทุเรียน ราชาแห่งผลไม้ไทย ถูกใจคนต่างแดน’ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า) <<https://shorturl.asia/LbK26>> สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565.

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ประมวลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

2. ความต้องการบริโภค ความต้องการบริโภคทุเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2562 มีความต้องการบริโภคภายในประเทศ 321,771 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่ 212,495 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.64 ต่อปี ซึ่งการบริโภคส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปผลสด และปี 2562 การบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีการบริโภค 229,904 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.96 เนื่องจากปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น และกระแสนิยมในการบริโภคทุเรียน

3. จำนวนคร้าวเรือนผู้ผลิตทุเรียนปี 2562 มีคร้าวเรือนเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนรวม 143,455 คร้าวเรือน เพิ่มขึ้นจากปีระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (2553) ที่มี 128,381 คร้าวเรือน โดยคิดเป็นจำนวนคร้าวเรือนจากภาคใต้มากที่สุด 94,113 คร้าวเรือน รองลงมา ภาคตะวันออก 37,682 คร้าวเรือน ภาคเหนือ 7,951 คร้าวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1,506 คร้าวเรือน และภาคกลาง 1,089 คร้าวเรือน

จังหวัดที่มีจำนวนคร้าวเรือนผู้ผลิตทุเรียนมากที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ จันทบุรี (23,490 คร้าวเรือน) ยะลา (22,767 คร้าวเรือน) ชุมพร (15,951 คร้าวเรือน) นราธิวาส (14,738 คร้าวเรือน) นครศรีธรรมราช (12,644 คร้าวเรือน) ระยอง (8,716 คร้าวเรือน) สุราษฎร์ธานี (7,737) ตราด (4,843 คร้าวเรือน) สงขลา (4,727 คร้าวเรือน) และปัตตานี (4,565 คร้าวเรือน)

จากข้อมูลทั้งด้านการผลิต และจำนวนคร้าวเรือน ชี้ให้เห็นว่า ภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกทุเรียนจำนวนมากกว่าภาคตะวันออก และมีจำนวนคร้าวเรือนเกษตรกรมากกว่าภาคตะวันออก แต่ทุเรียนภาคใต้มีผลผลิตน้อยกว่าทุเรียนในพื้นที่ภาคตะวันออก เนื่องจากพื้นที่ภาคตะวันออกให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่า

4. ราคาทุเรียน ราคาทุเรียนที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ และราคาส่งออกทุเรียน ในช่วงปี 2558 – 2562 มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นทุกปี⁶² ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ราคาที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่ง และราคาส่งออกทุเรียน ปี 2558 – 2562

⁶² เพิ่งอ้าง.

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

ปี	ราคาเกษตรกรขายได้		ราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ		ราคาส่งออก		
	หอมทอง	ชะนี	หอมทอง	ชะนี	ทุเรียนสด	ทุเรียนแช่แข็ง	ทุเรียนกวน
2558	46.96	31.11	67.89	47.50	36.98	87.65	119.53
2559	62.96	42.20	88.51	70.00	43.37	106.62	125.16
2560	71.81	44.38	95.18	71.57	45.06	171.06	126.32
2561	78.16	46.39	102.93	79.12	60.75	232.93	102.45
2562*	99.86	63.37	119.34	85.80	68.58	218.28	107.28

หมายเหตุ * ประมาณการ

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.4.2.2 สถานการณ์การผลิตทุเรียนปี 2563

การผลิตปี 2563 คาดว่าจะมีเนื้อให้ผล 755,000 ไร่ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.93) ให้ผลผลิต 1,133,000 ตัน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.76) และผลผลิตต่อไร่ 1,500 กิโลกรัม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.53) ทั้งนี้ เนื่องจากทุเรียนที่ปลูกในปี 2558 จะเริ่มให้ผลผลิตเป็นปีแรก โดยมีการขยายเนื้อที่ปลูกทุเรียนของเกษตรกรแทนพืชอื่น เช่น เงาะ ลองกอง ยางพารา และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น และหากสภาพภูมิอากาศปี 2563 เอื้ออำนวย ก็จะส่งผลกระทบต่อผลผลิตรวม และผลผลิตต่อไร่เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับราคาเกษตรกรขายได้อยู่ในราคาดี ทำให้มีการบำรุงดูแลรักษาสวนทุเรียนมากขึ้น โดยข้อมูลจากคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออกปี 2563 ระบุว่าปีนี้ ผลผลิตทุเรียนภาคตะวันออก 3 จังหวัด จันทบุรี ตราด ระยอง จะออกมากที่สุดช่วงเดือนพฤษภาคมปริมาณ 208,485 ตัน รองลงมาคือเดือนเมษายน 171,951 ตัน และเดือนมิถุนายน 98,565 ตัน

2. ความต้องการบริโภคปี 2563 คาดว่าความต้องการบริโภคทุเรียนในรูปผลสดภายในประเทศ ปริมาณ 339,900 ตัน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.63) และคาดว่าจะส่งออกในรูปทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์รวม 784,699 ตัน เนื่องจากมีปริมาณผลผลิตทุเรียนออกสู่ตลาดมากขึ้น โดยที่เดือนที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดมากที่สุด คือ ช่วงเดือนพฤษภาคม - เดือนสิงหาคม โดยในเดือนพฤษภาคมและเดือนสิงหาคมจะมีทุเรียนออกมากที่สุด (ร้อยละ 19.41) (พฤษภาคม - ทุเรียนจากพื้นที่ภาคตะวันออก สิงหาคม - ทุเรียนจากพื้นที่ภาคใต้) ตามตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 แสดงร้อยละผลผลิตเป็นรายเดือนของทุเรียน ปีการผลิต 2563

ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1.62	2.20	5.62	15.18	19.14	11.76	12.29	19.41	6.27	2.02	2.23	2.29
รวมผลผลิตทั้งปี 1,145,919 ตัน											

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, พฤษภาคม 2563

ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อราคาทุเรียน คือ การบริโภคในประเทศปรับตัวเพิ่มขึ้น และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคชาวจีน ทำให้มีการส่งออกมากขึ้น อีกทั้ง แหล่งปลูกทุเรียนที่สำคัญของโลก เช่น

อินโดนีเซีย เวียดนาม ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และทางตอนเหนือของออสเตรเลีย เป็นต้น เป็นการปลูกเพื่อบริโภคในประเทศเป็นหลัก มีการส่งออกเพียงเล็กน้อย เนื่องจากพันธุ์ที่ปลูกเป็นพันธุ์พื้นเมือง ในขณะที่ไทยมีการปลูกพันธุ์หมอนทองมากกว่าร้อยละ 90 เพื่อการส่งออก จึงเป็นโอกาสที่ดีของเกษตรกรชาวไทยในการส่งออกทุเรียนได้มากขึ้น⁶³

2.4.3 สถานการณ์การส่งออกทุเรียนไทย

การส่งออกทุเรียนไทยใน 6 เดือนแรกของปี 2563 ยังคงขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยจะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการแพร่ระบาดของไวรัส โควิด-19 แต่เมื่อพิจารณาการส่งออกใน 6 เดือนแรก มีมูลค่า 1,411.0 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 72.6 ซึ่งเป็นการขยายตัวทั้งปริมาณและมูลค่าการส่งออก โดยตลาดส่งออกที่สำคัญอย่างจีน มีมูลค่าการส่งออก 1,022.4 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ ขยายตัวสูงถึงร้อยละ 140.3 และเมื่อวิเคราะห์จากปี 2552 (2009) พบว่า การส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเป็นการเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณ ราคา และมูลค่า และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 การส่งออกทุเรียนเพิ่มขึ้นจากปี 2552 ประมาณร้อยละ 1222.3 ซึ่งถือเป็นอัตราการเติบโตที่สูงเป็นอย่างมาก ทำให้เป็นสินค้าสำคัญที่สร้างรายได้ให้กับการส่งออกไทยได้อย่างต่อเนื่อง⁶⁴

เมื่อวิเคราะห์ตลาดส่งออกทุเรียนไทย การขยายตัวคู่กับสวนแบ่งตลาดส่งออกที่สำคัญของไทยสามารถแบ่งได้ 4 กลุ่ม คือ 1) ตลาดส่งออกทุเรียนของไทยที่มีสวนแบ่งในตลาดสูงและขยายตัวสูง จัดเป็นตลาดส่งออกมีศักยภาพสูง 2) ตลาดส่งออกทุเรียนที่ขยายตัวสูงแต่มีสวนแบ่งทางการตลาดยังต่ำถือว่าเป็นตลาดดาวรุ่งที่มีศักยภาพ 3) ตลาดส่งออกที่มีสวนแบ่งในตลาดไทยสูงแต่การขยายตัวของตลาดอยู่ในระดับต่ำ จัดเป็นตลาดส่งออกที่เริ่มอืดตัว และ 4) ตลาดส่งออกที่มีการขยายตัวต่ำหรือหดตัวและมีสวนแบ่งทางการตลาดต่ำเป็นตลาดส่งออกมีศักยภาพลดลง จากการวิเคราะห์พบว่า (1) ตลาดส่งออกมีศักยภาพสูงและครองสวนแบ่งตลาดสูง มีเพียงประเทศจีนกับเวียดนาม และ (2) ตลาดส่งออกดาวรุ่งมีศักยภาพ มีเพียงฮ่องกง สหรัฐอเมริกา ขณะที่ประเทศ มาเลเซียและไต้หวันเป็นตลาดที่ศักยภาพการส่งออกลดลงเปรียบเทียบความสอดคล้องศักยภาพตลาดการนำเข้าทุเรียนโลก และแหล่งส่งออกไทย ในภาพรวมแล้วมีความสอดคล้องกัน อาจมีเพียงไต้หวันที่เป็นผู้นำเขาดาวรุ่งในตลาดโลก แต่ไทยส่งออกไปไต้หวันมีการหดตัว ทั้งนี้ การนำเข้าทุเรียนของไต้หวันมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย ดังนั้น ความไม่สอดคล้องกับภาพส่งออกไทยยังไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ⁶⁵

สถานการณ์การส่งออกทุเรียน ซึ่งเป็นผลไม้ส่งออกที่สำคัญของไทย และเป็นสินค้าส่งออกอันดับ 1 ในกลุ่มผลไม้ไทยที่ส่งออกไปยังตลาดทั่วโลก โดยมีตลาดหลักที่สำคัญ คือ จีน ฮ่องกง และเวียดนาม โดย

⁶³ เฟิงอ้าง.

⁶⁴ กลุ่มดัชนีราคาส่งออก-นำเข้า กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า, 'วิเคราะห์การส่งออกทุเรียนไทย' (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า) <<http://www.tpsoc.moc.go.th/th/node/10771>> สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565.

⁶⁵ เฟิงอ้าง.

สามารถจำแนกกลุ่มทุเรียนและผลิตภัณฑ์ส่งออกได้ 4 รายการ ได้แก่ ทุเรียนสด ทุเรียนแช่แข็ง ทุเรียนอบแห้ง และทุเรียนกวน⁶⁶

ดังนั้น เมื่อเศรษฐศาสตร์และกฎหมายเป็นกลไกสำคัญที่จะนำสินค้าและบริการออกสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะสินค้าเกี่ยวกับเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรไทย อันเป็นรายได้หลักของประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสินค้าประเภท พืช ผัก ผลไม้ หรือสินค้าแปรรูปทางการเกษตรต่าง ๆ ยังคงต้องอาศัยหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการศึกษาการตลาดและความต้องการของผู้บริโภค และมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองและรับรองสินค้าประเภทนั้น ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานและคุณภาพของสินค้าก่อนจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคอีกด้วย

⁶⁶ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (เชิงอรรถ 61).

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตทุเรียน และจำหน่ายทุเรียน ตามกฎหมายของไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

จากสถานการณ์การผลิตและจำหน่ายทุเรียนของเกษตรกรรายย่อย ซึ่งเกษตรกรรายย่อยจะต้องเผชิญกับปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ปัญหาเรื่องอำนาจของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียน ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก และปัญหาเรื่องการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่จะต้องพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น กฎหมายที่ผู้ศึกษา จะทำการศึกษาเปรียบเทียบนั้น อันได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร พ.ศ. 2551 ตลอดจนประกาศกระทรวง และประกาศจากกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนทั้งกฎหมาย ประกาศ ระเบียบหรือข้อเรียกร้องต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน ให้เกษตรกรได้จำหน่ายทุเรียนในราคาที่เป็นธรรม รวมถึงผลิตผลผลิตได้คุณภาพและตามมาตรฐานสินค้าเพื่อส่งออกจำหน่ายโดยอยู่ภายใต้กำกับดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามกฎหมายของไทยและเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตทุเรียนและจำหน่ายทุเรียน ตามกฎหมายของไทย

3.1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดและควบคุมราคา

3.1.1.1 พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

ความสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้า และป้องกันการผูกขาดที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีความไม่เหมาะสม เพราะมีสาระเป็นสองส่วน คือ การกำหนดราคาสินค้าและการป้องกันการผูกขาด ซึ่งทั้งสองส่วนมีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายแตกต่างกัน แต่มีองค์กรที่ทำหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้เพียงองค์กรเดียว ดังนั้น สมควรแยกบทบัญญัติและองค์กรที่ทำหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้าและการป้องกันการผูกขาดออกจากกัน เพื่อให้การดำเนินการตาม

กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับบทบัญญัติเดิมในส่วนของ การกำหนดราคาสินค้ายังไม่ชัดเจน และเหมาะสม สมควรปรับปรุงเสียใหม่ให้ชัดเจนขึ้น⁶⁷

พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542⁶⁸

มาตรา 9 ให้ กกร. มีอำนาจหน้าที่ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ดังต่อไปนี้

- (1) ประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุม ตามมาตรา 24
- (2) กำหนดมาตรการที่ใช้สำหรับสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 25
- (3) สั่งให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมแจ้งข้อเท็จจริงตาม มาตรา 26
- (4) ให้ความเห็นชอบประกาศที่ออกตามมาตรา 27
- (5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้า หรือบริการตามมาตรา 28

มาตรา 24 เพื่อป้องกันการกำหนดราคาซื้อ ราคาจำหน่ายหรือการกำหนดเงื่อนไข และวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม กกร. ด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศ กำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมได้ ให้ กกร. พิจารณาทบทวนการใช้อำนาจตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง หากเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจหรือข้อเท็จจริงที่อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาใช้อำนาจของ กกร. เปลี่ยนแปลงไปหรือสิ้นสุดลง

ให้ กกร. ด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการประกาศเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการใช้อำนาจนั้น โดยไม่ชักช้า

ประกาศ กกร. ให้มีอายุตามที่กำหนด แต่จะกำหนดเกินหนึ่งปีไม่ได้ เว้นแต่จะ มีการออกประกาศใหม่ ประกาศ กกร. ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 25 เมื่อได้มีการประกาศกำหนดสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 24 แล้ว ให้ คณะกรรมการมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดราคาซื้อหรือราคาจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมให้ผู้ซื้อซื้อในราคา ไม่ต่ำกว่าราคา ที่กำหนด หรือให้ผู้จำหน่ายจำหน่ายในราคาไม่สูงกว่าราคาที่กำหนด หรือตรึงราคา ไว้ในราคาใดราคาหนึ่ง
- (2) กำหนดอัตรากำไรสูงสุดต่อหน่วยของสินค้าหรือบริการควบคุมที่ผู้จำหน่าย จะได้รับจากการ จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม หรือกำหนดอัตราส่วนแตกต่างระหว่างราคาซื้อ กับราคาขายสินค้าหรือ บริการควบคุมในแต่ละช่วงการค้า

จากการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ข้างต้นเป็น พระราชบัญญัติที่กำหนดราคาสินค้าและบริการ โดยให้อำนาจหน้าที่ในการกำหนดราคาสินค้าเป็นของ คณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดสินค้าทุก ๆ ชนิด ข้อดีของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินและ

⁶⁷ สุมลรัตน์ นาคพานิช, 'สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542' (สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา) <<https://shorturl.asia/v7yWe>> สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565.

⁶⁸ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

บริการดังกล่าวก็เพื่อป้องกันการกำหนดหรือตั้งราคาสินค้าขึ้นมาเองและการป้องกันการผูกขาด รวมไปถึงการกำหนดมาตรการที่ใช้สำหรับสินค้าหรือบริการควบคุม ณ ปัจจุบันพระราชบัญญัติดังกล่าวยังมีผลบังคับใช้อยู่ และมาตรการดังกล่าวก็มีความครอบคลุมในเรื่องของราคาสินค้าหรือบริการแต่ละชนิดนั้น ๆ แต่เนื่องด้วยจากประเทศไทยอาศัยหลักการค่าเสรีในการทำสัญญาระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายตามหลักหลักการแข่งขันเสรีในมิติเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทำให้เกิดข้อเสียในการตกลงราคาสินค้ากันเอง ซึ่งราคาทุเรียนก็จะมีคามผันผวนตามอำนาจของการเจรจาต่อรองระหว่างเกษตรกรรายย่อยกับผู้ซื้อ ดังนั้น กรณีปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการควบคุม พ.ศ. 2542 มาตรา 9 มาตรา 24 มาตรา 25 เพื่อศึกษาว่าหากเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตหรือจำหน่ายทุเรียนตกลงเรื่องราคาทุเรียนกับผู้ซื้อไม่ได้ รัฐควรเข้ามาแทรกแซงเพื่อแก้ไขปัญหานี้ได้หรือไม่

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้นิยามความหมายสำคัญเกี่ยวกับ สินค้า บริการ การจำหน่าย ราคา และตามพระราชบัญญัตินี้ในมาตรา 7 ให้มีคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรียกโดยย่อว่า "กกร." ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ และเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นรองประธานกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า สี่คนแต่ไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยต้องแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชนไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งเป็นกรรมการ และเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ ให้ กกร. ทำหน้าที่คณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการสำหรับกรุงเทพมหานครด้วย โดยให้ กกร. มีอำนาจหน้าที่ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักรตามมาตรา 9 ดังต่อไปนี้ ประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 24 กำหนดมาตรการที่ใช้สำหรับสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 25 สั่งให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมแจ้งข้อเท็จจริงตาม มาตรา 26 ให้ความเห็นชอบประกาศที่ออกตามมาตรา 27 กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการตามมาตรา 28 เพื่อห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการใด ๆ โดยจงใจที่จะทำให้ราคา ต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใด โดยคณะกรรมการอาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถือว่าเป็นการทำให้ราคาต่ำ เกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้ปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใดก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการดังกล่าวตามมาตรา 29 เป็นต้น

3.1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและมาตรฐานของทุเรียน

3.1.2.1 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

ความสำคัญของพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าเกษตร ได้มีการประกาศใช้บังคับเมื่อปี 2551 โดยพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ด้วยเหตุที่มีสินค้าเกษตรหลายชนิดที่ผลิตในประเทศ หรือนำเข้ามาจาก

ต่างประเทศ ยังไม่มีมาตรฐานเป็นผลให้ผู้บริโภคขาดความปลอดภัยและไม่มีความเชื่อมั่นต่อสินค้าเกษตร ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการกิจการค้าและความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของประเทศ ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น รวมถึงการที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามกรอบพันธกรณีระหว่างประเทศด้วยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 จึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนนโยบาย แผนงานและมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร นอกจากนั้นแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดมาตรฐานการตรวจสอบและการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร การประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน ตลอดจนการควบคุมและการกำหนดเครื่องหมายรับรองมาตรฐานขึ้น เพื่อให้เกิดความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับผู้บริโภคหรือกิจการการค้าและเศรษฐกิจของประเทศ

การประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 จะส่งผลให้การกำหนดมาตรฐานบังคับมีความครอบคลุมในกรณีต่าง ๆ มากขึ้น รวมถึงเป็นการอำนวยความสะดวก ลดภาระให้กับผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรในการขอรับใบอนุญาต และการยอมรับมาตรฐานของต่างประเทศที่ทัดเทียมกับมาตรฐานบังคับหรือการยอมรับระบบการตรวจสอบรับรองของต่างประเทศ จะทำให้เกิดความรวดเร็ว ลดขั้นตอน และอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศ อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศยิ่งขึ้น⁶⁹

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

มาตรา 16 ในการกำหนดมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไปสำหรับสินค้าเกษตรจะกำหนดในเรื่องดังกล่าวต่อไปนี้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใดใดหรือหลายอย่างก็ได้

(1) วิธีการกรรมวิธีหรือกระบวนการจัดการการผลิตหรือคุณลักษณะของสินค้าเกษตรที่เกี่ยวกับคุณภาพและความปลอดภัยทางเคมีชีวภาพกายภาพความปลอดภัยด้านสุขอนามัยหรือสุขอนามัยพืชหรือลักษณะอื่นที่เกี่ยวข้อง

(2) ทึบหรือการบรรจุหีบห่อการทำเครื่องหมายหรือฉลาก

(3) การตรวจสอบประเมินทดสอบทดลองวิเคราะห์หรือวิจัยที่เกี่ยวกับ (1) หรือ (2) (4) ข้อกำหนดรายการอย่างอื่นที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา⁷⁰

จากการศึกษาพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เป็นการสร้างกลไกในการพัฒนาเพิ่มความสามารถการแข่งขัน เพื่อยกระดับผลผลิตของเกษตรกรไทยให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งช่วยให้ประเทศผู้นำเข้าเชื่อมั่นในมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของไทย โดยมาตรฐานทางสินค้าเกษตรจะเป็นตัวบ่งชี้ว่า ผลผลิตดังกล่าว มีความน่าเชื่อถือ มีคุณภาพ ตรงตามมาตรฐานสินค้าของประเทศนั้น ๆ รวมไปถึง

⁶⁹ สุภัทร คำมุงคุณ, ‘พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561’ (หอสมุดรัฐสภา, กรกฎาคม 2563) <<https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2563-jul1>> สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565.

⁷⁰ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551.

กระบวนการจัดการการผลิตหรือคุณลักษณะของสินค้า ที่บ่งชี้ การทำเครื่องหมายหรือฉลาก ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ข้อดีของมาตรฐานสินค้าเกษตรนั้น จะเป็นตัวบ่งชี้ให้เกษตรกรผลิตผลผลิตออกมาได้ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานของสินค้านั้น ๆ แต่ในขณะเดียวกันหากมาตรฐานดังกล่าวมีลักษณะเป็นการแข่งกระด้างมากเกินไป ขาดความยืดหยุ่นจะทำให้เกษตรกรผลิตผลผลิตเพื่อออกจำหน่ายได้ในปริมาณน้อย ยกตัวอย่างเช่นทุเรียน หากกำหนดมาตรฐานแข่งกระด้างเกินไป จะทำให้เกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนจำหน่ายได้ในปริมาณน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น ควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ รวมไปถึงขนาดทุเรียนทางการค้า จำนวนพู น้ำหนักทุเรียนแต่ละสายพันธุ์ เกรดคุณภาพ ให้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้เกษตรกรได้จำหน่ายทุเรียนได้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ด้วยเหตุที่มีสินค้าเกษตรหลายชนิดที่ผลิตในประเทศ นำเข้ามาจากต่างประเทศ หรือส่งออกไปยังต่างประเทศ ยังไม่มีมาตรฐานเป็นผลให้ผู้บริโภคขาดความปลอดภัยและไม่มีความเชื่อมั่นต่อสินค้าเกษตร ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการกิจการค้าและความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของประเทศ รวมถึงทุเรียนเช่นเดียวกันเพราะถือว่าทุเรียนก็คือผลผลิตทางการเกษตรชนิดหนึ่ง และยังเป็นสินค้าที่ผลิตเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศด้วย แต่ในขณะเดียวกันคุณภาพทางมาตรฐานของทุเรียนยังคงไม่เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เช่น ทุเรียนยังคงมีคุณภาพไม่ตรงตามชั้นคุณภาพทุเรียนตามมาตรฐาน เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ รวมไปถึงขนาดทุเรียนทางการค้า จำนวนพู น้ำหนักทุเรียนแต่ละสายพันธุ์ เกรดคุณภาพ เป็นต้น

3.1.2.2 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าการเกษตร⁷¹ : ทุเรียน ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าทางเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อส่งเสริมสินค้าการเกษตรให้ได้คุณภาพมาตรฐาน ทุเรียนเป็นสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกที่สำคัญของโลก ดังนั้น เพื่อให้ทุเรียนของไทยเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากล เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและส่งเสริมการส่งออก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงเห็นสมควรจัดทำมาตรฐานทุเรียน และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพ การอำนวยความสะดวกทางการค้า และการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าการเกษตรและอาหารแห่งชาตินี้ มีดังต่อไปนี้

“แกน” หมายถึง ลักษณะเนื้อทุเรียนที่แข็งเป็นไต

“เต่าเผา” หมายถึง ลักษณะของเนื้อทุเรียนบางส่วนที่มีสีน้ำตาล หรือน้ำตาลไหม้

“ไส้ซึม” หมายถึง ไส้กลางของผลและอาหารนี้อาจจะลามไปถึงเนื้อ

“พูสมบูรณ์” คือ ลักษณะภายนอกของพูทุเรียนที่เป็นพูเต็มตลอดความยาวของผล

⁷¹ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าการเกษตร: ทุเรียน ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าทางเกษตร พ.ศ. 2551.

ข้อกำหนดเรื่องคุณภาพ

1. คุณภาพขั้นต่ำ

1.1 ทูเรียนทุกชั้นมาตรฐานต้องมีคุณภาพดังต่อไปนี้ เว้นแต่จะมีข้อกำหนดเฉพาะของแต่ละชั้น และเกณฑ์ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้มีตามที่ระบุไว้

1.1.1 เป็นผลทุเรียนสดทั้งผลพร้อมช้ำที่สมบูรณ์และอาจมีก้านผล

1.1.2 สภาพภายนอกมีความสมบูรณ์ ไม่เน่าเสีย

1.1.3 ไม่มีตำหนิที่เห็นเด่นชัดและไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพภายใน

1.1.4 ไม่มีศัตรูพืช ที่มีผลต่อรูปลักษณะทั่วไปของผลผลิต

1.1.5 ไม่มีความเสียหายของผลผลิตเนื่องจากศัตรูพืช

1.1.6 ปลอดภัยจากความเสียหายเนื่องจากอุณหภูมิต่ำหรืออุณหภูมิสูง

1.1.7 ปลอดภัยกลิ่นและรสชาติแปลกปลอม หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

1.1.8 สภาพสมบูรณ์ภายในเมื่อสุก ไม่มีอาการผิดปกติของเนื้อเยื่อ ได้แก่ แกน เต่าเผา ไส้ซึม ถ้ามีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือรวมกันต้องไม่เกินร้อยละ 5 ของส่วนที่บริโภคได้

1.2 ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูกกล่าวคือผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้ หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง

2. การแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนตามมาตรฐานนี้ แบ่งเป็น 3 ชั้นคุณภาพ ดังนี้

2.1 ชั้นพิเศษ (Extra Class)

ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดีที่สุดตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 4 พู ยกเว้นพันธุ์ ก้านยาวและกระดุมทองมีพูสมบูรณ์ 5 พู มีลักษณะน้ำสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก ปลอดภัยจากการตำหนิ ยกเว้นตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปลักษณะทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างเก็บรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ

2.2 ชั้นหนึ่ง (Class I)

ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดี ตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 3 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู และไม่ทำให้รูปทรงทุเรียนเสียไป ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มีพูสมบูรณ์ 4 พู มีลักษณะนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก มีตำหนิเล็กน้อยไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และตำหนิดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปลักษณะทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ

2.3 ชั้นสอง (Class II)

ชั้นนี้รวมทุเรียนที่ไม่เข้าชั้นชั้นที่สูงกว่าแต่มีคุณภาพขั้นต่ำตามข้อ 2.1 มีคุณภาพตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 2 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มี

ผลสมบูรณ์ 3 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู มีลักษณะหนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ มีตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนแต่ตำหนิดังกล่าวต้องไม่มีผลกระทบต่อถึงคุณภาพของเนื้อทุเรียน

ตารางที่ 3.1 ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว)

เกรดคุณภาพ	น้ำหนัก	จำนวนพู
A	2.5 – 6 กิโลกรัม	4 – 5 พูเต็ม หรือ 3 พูและอีก 1 – 2 เม็ด
B	2.5 – 6 กิโลกรัม	3 พู 1 เม็ด หรือ 2 พูและอีก 1 – 2 เม็ด
C	2.5 – 6 กิโลกรัม	เสียทรงหรือแป้ว อาจมี 2 พู 1 เม็ด หรือ 3 พู ๆ ละ 1 เม็ด หรือทั้งลูกมีแค่ 4 เม็ด
A - B	2 – 7 กิโลกรัม	-
C	1.7 – 7 กิโลกรัม	-

4. ข้อกำหนดเรื่องเกณฑ์ความคาดเคลื่อน

เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพที่ยอมให้มีได้ในแต่ละรุ่นของการส่งมอบ สำหรับผลผลิตที่ไม่เข้าขั้นที่ระบุไว้ ดังนี้

4.1 เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ

4.1.1 ชั้นพิเศษ (Extra Class)

ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบให้คุณภาพไม่เป็นตามข้อกำหนดของชั้นพิเศษ แต่เป็นไปตามคุณภาพชั้นหนึ่ง หรือคุณภาพยังอยู่ในเกณฑ์คาดเคลื่อนของคุณภาพชั้นหนึ่ง

4.1.2 ชั้นหนึ่ง (Class I)

ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบที่คุณภาพไม่เป็นตามข้อกำหนดของชั้นหนึ่ง แต่เป็นไปตามคุณภาพชั้นสอง หรือคุณภาพยังอยู่ในเกณฑ์คาดเคลื่อนของคุณภาพชั้นสอง

4.1.3 ชั้นสอง (Class II)

ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบที่คุณภาพไม่เป็นไปตามข้อกำหนดชั้นสอง แต่ต้องไม่มีผลเน่าเสียหรือสภาพไม่เหมาะสมต่อการบริโภค

4.2 เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องขนาดทุเรียนทุกชั้น มีทุเรียนขนาดใหญ่หรือเล็กกว่าชั้นถัดไปหนึ่งชั้น ปนมาได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบ

5. ข้อกำหนดเรื่องการบรรจุและการจัดเรียงเสนอ

5.1 ความสม่ำเสมอ : ทุเรียนที่บรรจุในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบมีความสม่ำเสมอในเรื่องของพันธุ์และคุณภาพ

5.2 การบรรจุหีบห่อ : บรรจุทุเรียนในลักษณะที่สามารถเก็บรักษาทุเรียนได้เป็นอย่างดี วัสดุที่ใช้ในการบรรจุต้องใหม่ สะอาด และมีคุณภาพ เพื่อป้องกันความเสียหายอันจะมีต่อผลทุเรียน การใช้วัสดุในการเฉาะ กระดาษหรือตราประทับที่มีข้อกำหนดทางการค้าสามารถทำได้หากมีการพิมพ์หรือมีการแสดงฉลากโดยใช้หมึกพิมพ์หรือกาวที่ไม่เป็นพิษ

5.2.1 รายละเอียดบรรจุภัณฑ์ : บรรจุภัณฑ์ต้องมีคุณภาพถูกสุขลักษณะและมีคุณสมบัติทานต่อการขนส่งและรักษาผลทุเรียนได้บรรจุภัณฑ์จะต้องปราศจากกลิ่นและสิ่งแปลกปลอม

6. การแสดงเครื่องหมายหรือฉลาก

6.1 บรรจุภัณฑ์สำหรับขายส่ง : แต่ละหีบห่อต้องประกอบด้วยข้อความ ซึ่งจะระบุในเอกสารกำกับสินค้า หรือฉลากหรือแสดงไว้ในภาชนะบรรจุก็ได้ ข้อความต้องอ่านได้ชัดเจนไม่หลุดลอก โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

6.1.1 ข้อมูลผู้ขายส่ง : ชื่อและที่ตั้งของผู้ขายส่งผู้บรรจุและหมายเลขสินค้า (ถ้ามี)

6.1.2 ประเภทของผลิต : ผลข้อความว่า “ทุเรียน” และหรือ “ชื่อพันธุ์ทุเรียน”

6.1.3 ข้อมูลแหล่งผลิต : ประเทศที่ผลิตและหรือแหล่งผลิตในประเทศไทย

6.1.4 ข้อมูลเชิงพาณิชย์

6.1.4.1 ชั้นคุณภาพ

6.1.4.2 ขนาด

6.1.4.3 น้ำหนักสุทธิเป็นระบบเมตริก

6.2 ภาษา : ฉลากของทุเรียนจะต้องมีข้อความเป็นภาษาไทย กรณีฉลากทุเรียนที่ผลิตเพื่อส่งออกจะต้องแสดงข้อความเป็นภาษาใดก็ได้

6.3 เครื่องหมายการตรวจสอบทางราชการหรือเครื่องหมายรับรอง : ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของหน่วยการตรวจหรือหน่วยงานการรับรองที่ได้รับการยอมรับจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

7. สารปนเปื้อน : ให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติเรื่องสารปนเปื้อน

8. สารพิษตกค้าง : ให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าการเกษตรและอาหารแห่งชาติเรื่องสารพิษตกค้าง

9. สุขลักษณะ : การเก็บเกี่ยว การปฏิบัติต่อผลทุเรียนในขั้นตอนต่างๆรวมถึงการเก็บรักษา และการขนส่งทุเรียนต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค⁷²

⁷² เพิ่งอ้าง.

จากการศึกษาประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าการเกษตร : ทุเรียน กรณีปัญหาเรื่องอำนาจของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียน ผู้ศึกษาทำการศึกษาประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ข้อกำหนดคุณภาพของทุเรียน กำหนดเพียงว่า “ข้อ 1.2 ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค และผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง” ซึ่งเป็นข้อกำหนดโดยภาพรวมในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนว่าต้อง “แก่ได้ที่เหมาะสม” เพียงเท่านั้น รวมถึงการสุ่มตรวจคุณภาพทุเรียนหรือที่เรียกว่า นโยบายการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) ไม่ได้มีการตรวจคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล หรือในทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์ที่เตรียมจะส่งออก ส่งผลให้มาตรฐานสินค้าในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนไม่มีประสิทธิภาพดังนั้นแล้ว หากต้องตรวจคุณภาพทุเรียนทุก ๆ ผล หรือ ทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์ได้หรือไม่ และสามารถนำเทคโนโลยีมาช่วยในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและรายงานการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนก่อนมีการส่งออกไปจำหน่ายได้หรือไม่

และปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก โดยผู้ศึกษาจะทำการศึกษาประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยตามตารางที่ 3.1 ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว) เป็นการแสดงถึงข้อกำหนดขนาดของทุเรียน ซึ่งถือว่าเป็นข้อดีเพื่อส่งเสริมทุเรียนมาตรฐานในการส่งออกจำหน่ายไปยังต่างประเทศ แต่ในขณะเดียวกันข้อเสียที่เกิดขึ้นคือเกษตรกรไม่สามารถผลิตผลผลิตทุเรียนให้ตรงกับมาตรฐานดังกล่าวได้ทั้งหมด เพราะข้อกำหนดมาตรฐานทุเรียน มีความแข็งกระด้างมากเกินไปขาดความยืดหยุ่นในเรื่องของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนที่ไม่เพียงพอ จึงต้องศึกษาเพื่อที่จะปรับเปลี่ยน แก้ไข เพิ่มเติม หรือกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า รวมไปถึงศึกษาเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าการเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรา 16 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าการเกษตร : ทุเรียน ในการกำหนดมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไปสำหรับทุเรียนด้วย

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมสินค้าการเกษตรให้ได้คุณภาพมาตรฐาน เนื่องจากทุเรียนเป็นสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกที่สำคัญของโลก และเพื่อให้ทุเรียนของไทยเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากล เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและส่งเสริมการส่งออก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงเห็นสมควรจัดทำมาตรฐานทุเรียน และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพ การอำนวยความสะดวกทางการค้า และการคุ้มครองผู้บริโภค จึงควรผลิตทุเรียนให้ได้อยู่ในคุณภาพขั้นต่ำอย่างน้อยก็ได้

จำหน่ายภายในประเทศได้ ส่วนทุเรียนคัดเกรดคุณภาพควรคำนึงคุณสมบัติของทุเรียนและความคลาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ รวมไปถึงมาตรฐานทุเรียน ไม่ว่าจะป็น น้ำหนัก หรือจำนวนพู เป็นต้น

3.1.2.3 ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ

ทุเรียนถือเป็นรายการสินค้าและบริการควบคุม ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ตามประกาศวันที่ 30 มิถุนายน 2564⁷³ ซึ่งประกาศนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมการค้าภายใน สังกัดกระทรวงพาณิชย์ ถือว่าทุเรียนในภาวะที่ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเป็นประจำทุก 15 วัน (Watch List : WL)⁷⁴ ในช่วงเดือน มีนาคม - พฤษภาคม 2565 ได้กำหนดมาตรการในการกำกับดูแล ดังนี้

1. ติดตามภาวะราคาและสถานการณ์สินค้าและบริการเป็นประจำทุกปีกรัฯ รวมทั้งตรวจสอบและกำกับดูแลมิให้มีการฉวยโอกาสเอาเปรียบผู้บริโภคโดยสำนักตรวจสอบและปฏิบัติการ

2. เปิดสายด่วน 1569 ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อรับเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภค

รายการสินค้าและบริการควบคุม ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 (1) และมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงออกประกาศดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับเป็นระยะเวลาหนึ่งปี ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 เป็นต้นไป เว้นแต่จะมีการออกประกาศใหม่

ข้อ 2 ให้สินค้าและบริการ ดังต่อไปนี้เป็นสินค้าและบริการควบคุม

ตารางที่ 3.2 รายการสินค้าและบริการควบคุม ปี 2565

หมวดหมู่	สินค้าและบริการควบคุม
หมวดอาหาร	(38) กระเทียม (39) ไข่ไก่ (40) ทุเรียน*** (41) นมผง ผลิตภัณฑ์นมพร้อมบริโภคชนิดเหลว ไม่รวมถึงนมเปรี้ยว

หมายเหตุ*** สินค้าและบริการควบคุมทุเรียนอยู่ในหมวดอาหาร ในลำดับที่ 40

⁷³ กรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์, 'รายการสินค้าและบริการควบคุม ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ' จาก <<http://www.ratchakitcha.soc.go.th/>> สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2565.

⁷⁴ กรมการค้าภายใน, 'การกำกับดูแลสินค้าและบริการ' <<https://shorturl.asia/DtBoc>> สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565.

ตารางที่ 3.3 รายการสินค้าที่ติดตามดูแล เดือนพฤษภาคม ปี 2565

รายการสินค้าที่ติดตามดูแล 219 สินค้า ประจำเดือนพฤษภาคม 2565 โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ระดับความสำคัญของการกำกับดูแล Sensitive List (SL) (จำนวน 21 รายการ)	1.สุกรชำแหละ 2.ไก่สด .
2. ระดับความสำคัญของการกำกับการดูแล Priority Watch List (PWL) (จำนวน 7 รายการ)	1.สับ 2.ผลิตภัณฑ์ล้างจาน .
3. ระดับความสำคัญของการกำกับดูแล Watch List (WL) (จำนวน 191 รายการ)	หมวดสินค้าเกษตร 160. ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ . 165. ทุเรียน***

หมายเหตุ*** รายการสินค้าที่ติดตามดูแลทุเรียนอยู่ในหมวดสินค้าเกษตร ในลำดับที่ 165

หมายเหตุ : มาตรการ Sensitive List (SL), มาตรการ Priority Watch List (PWL), มาตรการ Watch List (WL) มีลักษณะ ดังนี้⁷⁵

มาตรการ Sensitive List (SL) เป็นสินค้าและบริการที่มีความอ่อนไหวเป็นพิเศษ ติดตามราคาและสถานะทั้งในประเทศ และต่างประเทศเป็นประจำทุกวัน พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่สำนักตรวจสอบและปฏิบัติการ ตรวจสอบราคาจำหน่ายเข้มงวดและต่อเนื่อง ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และหากเกิดภาวะวิกฤตอาจกำหนดมาตรการเพิ่มเติม ดังนี้

1. กำหนดรายการสินค้าและบริการควบคุมเพิ่มเติม
2. ควบคุมราคาจำหน่ายอย่างเข้มงวด
3. กำหนดให้มีการปันส่วนสินค้า
4. จัดหาสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ และจัดระบบการจำหน่าย ให้มีสินค้าเพียงพอกับความต้องการ

ต้องการ

มาตรการ Priority Watch List (PWL) เป็นสินค้าที่ติดตาม ภาวะและสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เป็นพิเศษสัปดาห์ละ 2 ครั้ง โดยให้เจ้าหน้าที่สำนักตรวจสอบและปฏิบัติการ ตรวจสอบราคาจำหน่ายและหากเกิดภาวะวิกฤตอาจกำหนดมาตรการเพิ่มเติม ดังนี้

⁷⁵ เฟิงอ้าง.

1. เชื่อมโยงให้ผู้จำหน่ายปลีกสินค้า โดยตรงจากผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย
2. จัดระบบการผลิตและจำหน่ายสินค้า รวมถึงสินค้าที่เป็นปัจจัยการผลิต
3. ป้องกันมิให้เกิดการกักตุนสินค้า

มาตรการ Watch List (WL) ในภาวะปกติ ได้กำหนดมาตรการในการดูแล ดังนี้

1. ติดตามภาวะราคาและสถานการณ์สินค้าและบริการเป็นประจำทุกปีฯ รวมทั้งตรวจสอบสอบและกำกับดูแลมิให้มีการฉวยโอกาสเอาเปรียบผู้บริโภคโดยสำนักตรวจสอบและปฏิบัติการ

2. เปิดสายด่วน 1569 ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อรับเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภค

วิเคราะห์ เมื่อทุเรียนเป็นรายการสินค้าที่อยู่ในการบริการควบคุมตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ตามประกาศ วันที่ 30 มิถุนายน 2564 ซึ่งประกาศนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมการค้าภายใน สังกัดกระทรวงพาณิชย์และถือว่าทุเรียนอยู่ในภาวะที่ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเป็นประจำทุก 15 วัน (Watch List : WL) เนื่องจาก ทุเรียนถือเป็นรายการสินค้าและบริการควบคุมและเป็นรายการสินค้าที่ติดตามดูแล ซึ่งรายงานการควบคุมดูแลดังกล่าวนี้เป็นหนึ่งของ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย เพราะประเทศไทยยังไม่มี การควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียน ซึ่งหากมีการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียน ควบคุมไป การผลการตรวจสอบคุณภาพทุเรียน จะส่งผลดีให้ตลาดทุเรียนของไทยแข็งแรงและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงจะส่งผลให้เกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน จำหน่ายทุเรียนได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่ง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทยนี้ ผู้ศึกษาจึงใคร่ทำการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการควบคุม พ.ศ. 2542 มาตรา 26 และ ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) กรณีการรายงานควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์นม มาตรา 1637 – 1637ปี เป็นรายงาน บังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม โดยกำหนดให้ผู้ผลิตและจำหน่ายแต่ละรายรายงานข้อมูลให้กับกระทรวงเกษตร หากนำมาบังคับใช้กับกฎหมายไทยในปัญหาเรื่องการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนจะสามารถแก้ไขเพิ่มเติม ข้อกำหนดการรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนได้หรือไม่

สรุปได้ว่า ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ รายการสินค้าและบริการ ควบคุม ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 (1) และมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคา สินค้าและบริการ ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงออกประกาศ เนื่องจาก ทุเรียนถือเป็นรายการสินค้าและบริการควบคุมและเป็นรายการสินค้าที่ติดตามดูแล ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ตามประกาศ วันที่ 30 มิถุนายน 2564 ซึ่งประกาศนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมการค้า ภายใน สังกัดกระทรวงพาณิชย์ โดยมีมาตรการที่ควบคุมรายการสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแล ได้แก่ มาตรการ Sensitive List (SL) มาตรการ Priority Watch List (PWL) และมาตรการ Watch List (WL) และถือว่าทุเรียน

อยู่ในภาวะที่ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเป็นประจำทุก 15 วัน (Watch List : WL) ในช่วงเดือน มีนาคม - พฤษภาคม 2565 ได้กำหนดมาตรการในการกำกับดูแล ดังนี้ 1. ติดตามภาวะราคาและสถานการณ์สินค้าและบริการเป็นประจำทุกปีกร์ รวมทั้งตรวจสอบและกำกับดูแลให้มีการฉวยโอกาสเอาเปรียบผู้บริโภคโดยสำนักตรวจสอบและปฏิบัติการ 2. เปิดสายด่วน 1569 ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อรับเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภค

ดังนั้น กฎหมายภายในประเทศล้วนเป็นกฎหมายที่ผู้ศึกษาประสงค์จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาซึ่งเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องการกำหนดราคาหรือตั้งราคาทุเรียน ปัญหาเรื่องคุณภาพและมาตรฐานที่บังคับอยู่ในปัจจุบัน และปัญหาเรื่องการบังคับใช้และการควบคุมข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนให้ผลิตผลผลิตได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน และได้ราคาทุเรียนที่มีความเป็นกลางโดยการดูแลควบคุมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกฎหมายต่างประเทศรวมถึงข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่จะทำการศึกษาด้วย

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้า ตามกฎหมายของต่างประเทศ

3.1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดและควบคุมราคา

3.1.1.1 สหรัฐอเมริกา (U.S.A.)

กฎหมายการกำหนดราคาขายปลีกและระเบียบสหรัฐอเมริกา 2009 (U.S. Retail Pricing Laws and Regulations 2009)⁷⁶

1. รัฐแอริโซนา (Arizona Retail Price Posting and Price Verification) : รัฐบัญญัติแอริโซนาแก้ไขใหม่ ข้อที่ 41 หน่วยงานภาครัฐ

มาตรา 41-2065 อำนาจและหน้าที่ : คำนิยาม

ซี. ผู้มีอำนาจอาจกำหนดมาตรฐานสำหรับการนำเสนอราคา มาตรา 41-2018 การขายสินค้า (Arizona Revised Statutes Title 41 State Government § 41-2018 Sale of commodities)⁷⁷

ซี. บุคคลต้องไม่บิดเบือนราคาสินค้าหรือบริการใด ๆ ที่ขายหรือเสนอขายเปิดเผยหรือโฆษณาเพื่อขายโดยนำหน้าหรือวัดหรือนับหรือเป็นตัวแทนของราคาในลักษณะใด ๆ ที่คำนวณหรือมีแนวโน้มที่หลอกลวงหรือล่อลวงบุคคล

2. กฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code)⁷⁸ หัวข้อที่ 7 การเกษตร

⁷⁶ U.S. Retail Pricing Laws and Regulations 2009.

⁷⁷ Arizona Department of Agriculture, 'Retail Pricing' (Arizona Department of Agriculture) <<https://shorturl.asia/TVt89>> accessed 25 October 2022.

⁷⁸ 7 U.S. Code § 1637.

มาตรา 602 การกำหนดนโยบาย การกำหนดระยะเวลา การกำหนดราคา มาตรฐานการตลาด การไหลของอุปทานอย่างระียบย สถานการณ์สำหรับการควบคุมอย่างต่อเนื่อง

(1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร มีอำนาจกำหนดและรักษาเงื่อนไขทางการตลาดที่เป็นระเบียบ สำหรับสินค้าเกษตรในการค้าระหว่างรัฐตามที่กำหนด เช่น ราคา เป็นต้น

(เอ) มาตรา 1301 คำจำกัดความทั่วไปสำหรับวัตถุประสงค์ของบทบัญญัตินี้

“ราคาเท่าเทียมกัน” สำหรับสินค้าการเกษตรใด ๆ ณ วันที่ใด ๆ จะถูกกำหนดโดยการคูณราคาฐานที่ปรับของสินค้าดังกล่าว ณ วันนั้นด้วยดัชนีความเท่าเทียมกัน ณ วันนั้น

“ราคาฐานที่ปรับ” ของสินค้าการเกษตรใด ๆ ณ วันที่ใด ๆ คือ (หนึ่ง) ค่าเฉลี่ยของราคาที่ได้สำหรับสินค้าดังกล่าวในช่วงเวลาที่เลขาธิการอาจเลือกได้ในแต่ละปีของรอบระยะเวลาสิบปี สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคมล่าสุด (สอง) อัตราส่วนของราคาทั่วไปที่เกษตรกรได้รับสำหรับสินค้าเกษตรในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ต่อระดับราคาทั่วไปที่เกษตรกรได้รับสำหรับสินค้าเกษตร

มาตรา 291 การอนุญาตของสมาคม บุคคลที่มีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าเกษตรในฐานะเกษตรกร เลี้ยงโคนม เกษตรกรปลูกถั่วหรือผลไม้อาจทำงานร่วมกันในสมาคมองค์กรอื่น ๆ โดยมีหรือไม่มีเงินทุนในการดำเนินการร่วมกันเตรียมตลาดการจัดการและการตลาด การค้าระหว่างรัฐและต่างประเทศผลิตภัณฑ์ดังกล่าวของบุคคลมีส่วนร่วม ดังนั้น สมาคมดังกล่าวอาจมีหน่วยงานการตลาดร่วมกันและสมาคมดังกล่าวและสมาชิกอาจทำสัญญาและข้อตกลงที่จำเป็นเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์

จากการศึกษากฎหมายการกำหนดราคาขายปลีกและระเบียบสหรัฐอเมริกา 2009 (U.S. Retail Pricing Laws and Regulations 2009) ของรัฐแอริโซนาตามรัฐบัญญัติเอริโซนา ข้อที่ 41 โดยให้อำนาจหน้าที่ในการกำหนดราคาสินค้าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานทางรัฐ และตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) หัวข้อที่ 7 การเกษตร มาตรา 602 ให้อำนาจหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรในการกำหนดนโยบาย การกำหนดราคาสินค้าประเภทต่าง ๆ ส่งผลทำให้การค้าของประเทศอเมริกามีการกำหนดราคาสินค้าโดยหน่วยงานทางภาครัฐทั้งสิ้น โดยประชาชนผลิตหรือจำหน่ายจะต้องจำหน่ายสินค้าแต่ละประเภทในราคาที่รัฐเป็นผู้กำหนดเป็นราคากลางไว้ ส่งผลดีให้ประชาชนทุกคน จำหน่าย และซื้อสินค้า ในราคาที่เท่าเทียมกันทุกคน ซึ่งจะแตกต่างกับพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการของประเทศไทย ที่อาศัยหลักการค้าทางเสรี แต่ยังคงเป็นผลที่ดีในการเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงทำสัญญาซื้อขายกันได้ตามอิสระโดยปราศจากการแทรกแซงของหน่วยงานของภาครัฐ แต่ผลเสียคือ เกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนไม่สามารถตกลงราคากับผู้ซื้อได้ จึงทำให้ราคาทุเรียนผันผวนตามแต่อำนาจของการเจรจาต่อรองของเกษตรกร เป็นผลทำให้เกษตรกรต้องแบกรับกับภาวะราคาที่ไม่เป็นธรรมนั้น

สรุปได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาในต่างประเทศ ในขายปลีกและระเบียบสหรัฐอเมริกา 2009 (U.S. Retail Pricing Laws and Regulations 2009) เป็นกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในแต่ละรัฐที่เกี่ยวข้องกับราคาขายปลีกของสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาด กฎหมายและข้อบังคับด้านราคา

อาจแตกต่างกันไปตามแต่ละรัฐ เช่น รัฐแอริโซนา ตามรัฐบัญญัติแอริโซนา ข้อที่ 41 ให้องค์กรภาคีรัฐมีอำนาจตาม มาตรา 41-2065 โดยให้องค์กรภาคีรัฐเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานสำหรับการนำเสนอราคา มาตรา 41-2018 การขายสินค้า และกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) หัวข้อที่ 7 การเกษตร มาตรา 602 การกำหนดนโยบาย การกำหนดระยะเวลา การกำหนดราคา มาตรฐาน การตลาด การไหลของอุปทานอย่างระบียบ สถานการณ์สำหรับการควบคุมอย่างต่อเนื่อง โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร มีอำนาจกำหนดและรักษาเงื่อนไขทางการตลาดที่เป็นระเบียบสำหรับสินค้าเกษตรในการค้าระหว่างรัฐตามที่กำหนด เช่น การกำหนดราคา เป็นต้น

3.1.1.2 สหราชอาณาจักร (United Kingdom)

พระราชบัญญัติราคา พ.ศ. 2517 (Prices Act 1974)⁷⁹

พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้อำนาจจ่ายเงินอุดหนุนอาหาร โดยให้อำนาจเลขาธิการของรัฐในการควบคุมราคาอาหารและสินค้าอื่น ๆ และอำนาจเพิ่มเติมคณะกรรมการในการป้องกันราคาหรือจำกัดการเพิ่มขึ้นของราคาและค่าใช้จ่าย เพื่อจัดทำข้อกำหนดสำหรับการกำหนดราคาที่จะแสดงหรือเกี่ยวกับสินค้าที่เสนอหรือเปิดเผยสำหรับการขายปลีกและข้อบังคับเกี่ยวกับอาหารและสินค้าอื่น ๆ ที่ขายปลีกโดยทั่วไปในสหราชอาณาจักร โดยผู้ค้าปลีกที่ซื้อขายสินค้ามอบอำนาจให้คณะกรรมการการจ่าย และเพื่อวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเหล่านั้น

มาตรา 1 การอุดหนุนอาหาร

(1) ภายใต้บทบัญญัติของมาตรานี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาจจ่ายเงินจำนวนไม่มากที่รัฐสภาจัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการลดหรือป้องกันหรือ จำกัด การเพิ่มขึ้นของราคาอาหารในสหราชอาณาจักร

(2) การอุดหนุนเงินในส่วนนี้ใช้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้า ต่อไปนี้

(เอ) นม เนย ชีส แป้งสำหรับผลิตขนมปังเพื่อขาย และแป้งสำหรับใช้ในครัวเรือน

(บี) อาหารที่ระบุโดยคำสั่งของรัฐมนตรีต่างประเทศ

(3) อำนาจที่จะอุดหนุนเงินตามมาตรานี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนมจะต้องใช้ในกรณีที่เกิดการผลิตนมในพื้นที่การตลาดตามที่กำหนดไว้ในข้อ 2 (1)

มาตรา 2 อำนาจรัฐมนตรีต่างประเทศในการกำหนดราคาอาหารและสินค้าอื่น ๆ

(1) เลขาธิการแห่งรัฐอาจสั่ง

(เอ) กำหนดราคาที่จะเรียกเก็บสำหรับการขายอาหารที่ได้รับเงินอุดหนุนหรืออาหารสด

(2) ใน (1) ข้างต้น

⁷⁹ Legislation.gov.uk, Prices Act 1974.

“อาหารที่ได้รับการอุดหนุน หมายถึง อาหารที่ระบุไว้ในหรือภายใต้ส่วนย่อย (2) ของมาตรา 1 ข้างต้น รวมถึงขนมปังและหากคำสั่งซื้อตามวรรค (ป) ของส่วนย่อยนั้นอธิบายอาหารที่ใช้โดยการอ้างอิงถึงการใช้งานสำหรับผลิตภัณฑ์ใด ๆ ผลิตภัณฑ์นั้น”

“อาหารสด หมายถึง อาหารที่ผลิตในการเกษตร พืชสวน หรือการประมง ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในผลิตภัณฑ์แปรรูปใด ๆ และไม่มีการใช้กระบวนการใด”

(7) ในการพิจารณาว่าลักษณะที่จะใช้อำนาจที่ได้รับใน (1) (เอ) เลขานุการของรัฐจะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ของการขายอาหารและการขายสินค้าอื่น ๆ และเพื่อผลของการใช้อำนาจเหล่านั้นที่มีต่อผลกำไรของการซื้อขายเหล่านั้น

มาตรา 5 การประกาศเกี่ยวกับราคา

(1) เลขานุการของรัฐอาจสั่งให้มีการกำหนดราคาสินค้าสำหรับบุคคลที่ค้าปลีก ตามราคาที่ปรากฏต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

จากการศึกษาพระราชบัญญัติราคา พ.ศ. 2517 (Prices Act 1974) ของสหราชอาณาจักร เป็นพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจเลขานุการของรัฐในการควบคุมราคาอาหารและสินค้า และอำนาจเพิ่มเติมคณะกรรมการในการป้องกันราคาหรือจำกัดการเพิ่มขึ้นของราคาและค่าใช้จ่าย จะเห็นได้ว่าอำนาจในการกำหนดราคาสินของสหราชอาณาจักรอาศัยการกำหนดราคาสินที่ออกโดยรัฐ ข้อดีของพระราชบัญญัตินี้เพื่อกำหนดสำหรับการกำหนดราคาที่จะแสดงหรือเกี่ยวกับสินค้าที่เสนอหรือเปิดเผยสำหรับการขายปลีกและข้อบังคับเกี่ยวกับอาหารและสินค้าที่ขายปลีกโดยทั่วไปในสหราชอาณาจักร โดยผู้ค้าปลีกจะจำหน่ายสินค้าที่เป็นราคาเดียวกันทั้งหมดที่ออกโดยคณะกรรมการของเลขานุการ และเพื่อเป็นการควบคุมราคาสินค้าป้องกันการจำหน่ายราคาสินค้าที่เกิน แต่ในขณะที่เดียวกันผู้จำหน่ายไม่มีเสรีภาพในที่จะตกลงราคาสินค้ากับผู้ซื้อเองเป็นการเฉพาะ หากเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยที่อาศัยหลักการค้าทางเสรี แต่ยังคงเป็นผลที่ดีในการเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงทำสัญญาซื้อขายกันได้ตามอิสระโดยปราศจากการแทรกแซงของหน่วยงานของภาครัฐ แต่ผลเสียคือ เกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนไม่สามารถตกลงราคากับผู้ซื้อได้ จึงทำให้ราคาทุเรียนผันผวนตามแต่อำนาจของการเจรจาต่อรองของเกษตรกร เป็นผลทำให้เกษตรกรต้องแบกรับกับภาวะราคาที่ไม่เป็นธรรมนั้น

สรุปได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาสหราชอาณาจักร (United Kingdom) พระราชบัญญัติราคา พ.ศ. 2517 (Prices Act 1974) พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้อำนาจจ่ายเงินอุดหนุนอาหารตามมาตรา 2 ให้อำนาจเลขานุการของรัฐในการควบคุมราคาอาหารและสินค้าอื่น ๆ และอำนาจเพิ่มเติมคณะกรรมการในการป้องกันราคาหรือจำกัดการเพิ่มขึ้นของราคาและค่าใช้จ่าย เพื่อกำหนดสำหรับการกำหนดราคาที่จะแสดงหรือเกี่ยวกับสินค้าที่เสนอหรือเปิดเผยสำหรับการขายปลีกและข้อบังคับเกี่ยวกับอาหารและสินค้าอื่น ๆ ที่ขายปลีกโดยทั่วไปในสหราชอาณาจักร โดยผู้ค้าปลีกที่ซื้อขายสินค้ามอบอำนาจให้คณะกรรมการการกระจาย และเพื่อวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเหล่านั้น

3.1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและมาตรฐานสินค้า

3.1.2.1 บรูไน (Brunel Darussalam)

มาตรฐานสำหรับทุเรียน (Standards for Durian)⁸⁰

มาตรฐานสำหรับทุเรียน (Standards for Durian) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าของ ประเทศบรูไน (Brunel Darussalam) ซึ่งเป็นมาตรฐานสำหรับทุเรียน (Standards for Durian) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพขั้นต่ำทุเรียนในแต่ละชั้นจะมีข้อกำหนดพิเศษสำหรับแต่ละชั้นและข้อกำหนดความคลาดเคลื่อนรวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุสำหรับทุเรียน

ข้อกำหนดขั้นต่ำของทุเรียนในแต่ละชั้นจะมีข้อกำหนดพิเศษสำหรับแต่ละชั้นและข้อกำหนดความคลาดเคลื่อนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถแบ่งได้ตามลักษณะ ดังนี้

- ผลทุเรียนสดสมบูรณ์พร้อมขั้ว หรือมีทั้งก้านและผลครบถ้วน
- ลักษณะภายนอกมีความสด ปราศจากสิ่งสกปรกและสิ่งแปลกปลอมอื่น ๆ และไม่ฝุ่กร่อน
- ไม่มีตำหนิที่มองเห็นได้อย่างเด่นชัดและไม่กระทบถึงคุณภาพภายในของทุเรียน
- ปราศจากศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อรูปลักษณ์ของผลิตผล
- ปราศจากความเสียหายที่เกิดจากศัตรูพืช
- ปราศจากความเสียหายที่เกิดจากอุณหภูมิต่ำหรือสูง
- ไม่มีกลิ่นหรือรสแปลกปลอมใด ๆ หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง
- สภาพภายในเมื่อสุกแล้ว ไม่มีอาการผิดปกติของเนื้อ เช่น แกน เนื้อแข็ง เต่าเผา ไล่ซีม หากมีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือรวมกันต้องไม่เกิน 5% ของส่วนที่สามารถบริโภคได้

- ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูกกล่าวคือผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง

โดยการแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียน : คุณภาพทุเรียนแบ่งได้เป็น 2 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นพิเศษ (Extra Class)

ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดีที่สุดตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 4 พู ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและกระดุมทองมีพูสมบูรณ์ 5 พู มีลักษณะน้ำสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก ปลอดจากการตำหนิ ยกเว้นตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปลักษณ์ทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการเก็บรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ

2. ชั้นหนึ่ง (Class I)

⁸⁰ Department of Energy, 'Brunei Standards for Durian' (Department of Energy)

ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดี ตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 3 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู และไม่ทำให้รูปทรงทุเรียนเสียไป ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มีพูสมบูรณ์ 4 พู มีลักษณะนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก มีตำหนิเล็กน้อยไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และตำหนิดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปลักษณ์ทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ

สรุปได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานสินค้า บรูไน (Brunel Darussalam) มาตรฐานสำหรับทุเรียน (Standards for Durian) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพชั้นต่ำทุเรียนในแต่ละชั้นจะมีข้อกำหนดพิเศษสำหรับแต่ละชั้นและข้อกำหนดความคลาดเคลื่อน โดยการแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนคุณภาพได้เป็น 2 ชั้น ดังนี้ ชั้นพิเศษ (Extra Class) ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดีที่สุดตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 4 พู ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและกระดุมทองมีพูสมบูรณ์ 5 พู มีลักษณะน้ำสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก ปลอดภัยจากการตำหนิ ยกเว้นตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปลักษณ์ทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการเก็บรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ และชั้นหนึ่ง (Class I) ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดี ตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 3 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู และไม่ทำให้รูปทรงทุเรียนเสียไป ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มีพูสมบูรณ์ 4 พู มีลักษณะนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก มีตำหนิเล็กน้อยไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และตำหนิดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปลักษณ์ทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ

3.1.2.2 สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN)

มาตรฐานสำหรับทุเรียน (ASEAN STANDARD FOR DURIAN : ASEAN Stan 1:2006, Rev.1-2012)⁸¹

มาตรฐานสำหรับทุเรียน (ASEAN STANDARD FOR DURIAN : ASEAN Stan 1:2006, Rev.1-2012) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ซึ่งเป็นมาตรฐานสำหรับทุเรียน (Standards for Durian) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพชั้นต่ำทุเรียนในแต่ละชั้นจะมีข้อกำหนดพิเศษสำหรับแต่ละชั้นและข้อกำหนดความคลาดเคลื่อนรวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุสำหรับทุเรียน

1. ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพชั้นต่ำของทุเรียนในแต่ละชั้นจะมีข้อกำหนดพิเศษสำหรับแต่ละชั้น และข้อกำหนดความคลาดเคลื่อนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถแบ่งได้ตามลักษณะ ดังนี้

- ผลทุเรียนสดสมบูรณ์พร้อมขั้ว หรือมีทั้งก้านและผลครบถ้วน
- ลักษณะภายนอกมีความสด ปราศจากสิ่งสกปรกและสิ่งแปลกปลอมอื่น ๆ และไม่ฝุ่ยร้อน
- ไม่มีตำหนิที่มองเห็นได้อย่างเด่นชัดและไม่กระทบถึงคุณภาพภายในของทุเรียน

⁸¹ ASEAN, 'ASEAN Standard for Durian' (ASEAN) <<https://shorturl.asia/gN4Pa>> accessed 30 October 2022.

- ปราศจากศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อรูปลักษณ์ของผลิตผล
- ปราศจากความเสียหายที่เกิดจากศัตรูพืช
- ปราศจากความเสียหายที่เกิดจากอุณหภูมิต่ำหรือสูง
- ไม่มีกลิ่นหรือรสแปลกปลอมใด ๆ หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง
- สภาพภายในเมื่อสุกแล้ว ไม่มีอาการผิดปกติของเนื้อ เช่น แขนง เนื้อแข็ง เต่าเผา ไล่ซีม หากมีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือรวมกันต้องไม่เกิน 5% ของส่วนที่สามารถบริโภคได้
- ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูกกล่าวคือผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง

2. การแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนตามมาตรฐานนี้ แบ่งเป็น 3 ชั้นคุณภาพ ดังนี้

2.2.1 ชั้นพิเศษ (Extra Class)

ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดีที่สุดตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 4 พู ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและกระดุมทองมีพูสมบูรณ์ 5 พู มีลักษณะน้ำสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก ปลอดภัยจากการตำหนิ ยกเว้นตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปลักษณ์ทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างเก็บรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ

2.2.2 ชั้นหนึ่ง (Class I)

ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดี ตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 3 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู และไม่ทำให้รูปทรงทุเรียนเสียไป ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มีพูสมบูรณ์ 4 พู มีลักษณะนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก มีตำหนิเล็กน้อยไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และตำหนิดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปลักษณ์ทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ

2.2.3 ชั้นสอง (Class II)

ชั้นนี้รวมทุเรียนที่ไม่เข้าชั้นชั้นที่สูงกว่าแต่มีคุณภาพชั้นต่ำตามข้อ 2.1 มีคุณภาพตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 2 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มีผลสมบูรณ์ 3 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู มีลักษณะนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ มีตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนแต่ตำหนิดังกล่าวต้องไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพของเนื้อทุเรียน

3. ขนาดทุเรียน : การกำหนดรหัสขนาดมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.4 ข้อกำหนดเรื่องรหัสขนาดทุเรียน

รหัสขนาด	น้ำหนักต่อผล (กิโลกรัม)
1	> 4
2	> 3 - 4
3	> 2 - 3
4	> 1 - 2
5	> 0.5 - 1

4. ข้อกำหนดเรื่องเกณฑ์ความคาดเคลื่อน

เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพที่ยอมให้มีได้ในแต่ละรุ่นของการส่งมอบ สำหรับผลผลิตที่ไม่เข้าขั้นที่ระบุไว้ ดังนี้

4.1 เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ

4.1.1 ชั้นพิเศษ (Extra Class)

ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบให้คุณภาพไม่เป็นตามข้อกำหนดของชั้นพิเศษ แต่เป็นไปตามคุณภาพชั้นหนึ่ง หรือคุณภาพยังอยู่ในเกณฑ์คลาดเคลื่อนของคุณภาพชั้นหนึ่ง

4.1.2 ชั้นหนึ่ง (Class I)

ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบที่คุณภาพไม่เป็นตามข้อกำหนดของชั้นหนึ่ง แต่เป็นไปตามคุณภาพชั้นสอง หรือคุณภาพยังอยู่ในเกณฑ์คาดเคลื่อนของคุณภาพชั้นสอง

4.1.3 ชั้นสอง (Class II)

ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบที่คุณภาพไม่เป็นไปตามข้อกำหนดชั้นสอง แต่ต้องไม่มีผลเน่าเสียหรือสภาพไม่เหมาะสมต่อการบริโภค

4.2 เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องขนาดทุเรียนทุกชั้น มีทุเรียนขนาดใหญ่หรือเล็กกว่าชั้นถัดไปหนึ่งชั้น ปนมาได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบ

สรุปได้ว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : อาเซียน (ASEAN) มาตรฐานสำหรับทุเรียน (ASEAN STANDARD FOR DURIAN : ASEAN Stan 1:2006, Rev.1-2012) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพชั้นต่ำทุเรียนในแต่ละชั้นจะมีข้อกำหนดพิเศษสำหรับแต่ละชั้นและข้อกำหนดความคลาดเคลื่อน โดยการแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนคุณภาพได้เป็น 3 ชั้น ดังนี้ ชั้นพิเศษ (Extra Class) ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดีที่สุดตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 4 พู ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและกระดุมทองมีพูสมบูรณ์ 5 พู มีลักษณะน้ำสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก ปลอดภัยจากการตำหนิ ยกเว้นตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปลักษณ์ทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพ

ภายในต่อคุณภาพระหว่างเก็บรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ ชั้นหนึ่ง (Class I) ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดี ตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 3 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู และไม่ทำให้รูปทรงทุเรียนเสียไป ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มีพูสมบูรณ์ 4 พู มีลักษณะนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก มีตำหนิเล็กน้อยไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และตำหนิดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพในด้านรูปลักษณะทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ และชั้นสอง (Class II) ชั้นนี้รวมทุเรียนที่ไม่เข้าชั้นชั้นที่สูงกว่าแต่มีคุณภาพขั้นต่ำตามข้อ 2.1 มีคุณภาพตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 2 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มีผลสมบูรณ์ 3 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู มีลักษณะนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ มีตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนแต่ตำหนิดังกล่าวต้องไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพของเนื้อทุเรียนและข้อกำหนดเรื่องเกณฑ์ความคาดเคลื่อนของทุเรียนในแต่ละชั้น รวมไปถึงการกำหนดมาตรฐานของขนาดทุเรียนโดยการกำหนดรหัสขนาดและรายละเอียด การบรรจุหีบห่อ การระบุรายละเอียดสินค้า สุขลักษณะ เป็นต้น

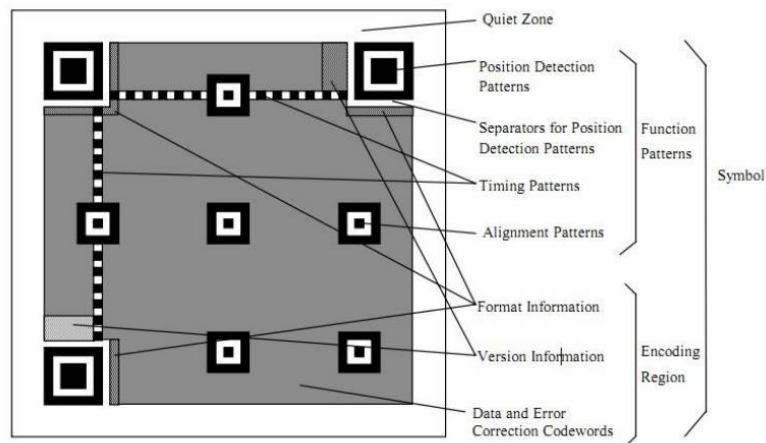
จากการศึกษามาตรฐานสำหรับทุเรียน (Standards for Durian) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าของ ประเทศบรูไน (Brunel Darussalam) และมาตรฐานสำหรับทุเรียน (ASEAN STANDARD FOR DURIAN : ASEAN Stan 1:2006, Rev.1-2012) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) เห็นได้ชัดว่า ประเทศบรูไนและสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) มีมาตรฐานทุเรียนที่ไม่เข้มงวดเท่ากับประเทศไทย เหตุผลเป็นเพราะว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกทุเรียนเป็นอันดับหนึ่งของโลกจึงมีมาตรฐานขนาดทุเรียนตามการค้าที่เข้มงวดมากเพื่อใช้ในการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นผลดีเพราะหากประเทศส่งทุเรียนที่เกรดดีและมีคุณภาพตามมาตรฐานไปจำหน่ายยังต่างประเทศแล้วจะส่งผลให้ให้ต่างประเทศเชื่อถือในทุเรียนไทยมากขึ้นว่าทุเรียนที่ส่งออกมาจากไทยนั้นเป็นทุเรียนที่มีคุณภาพสามารถจำหน่ายต่อได้ แต่ในขรรเดี่ยวเกณฑ์มาตรฐานทุเรียนที่เข้มงวดเกินไปของทุเรียนไทย ส่งผลเสียให้กับเกษตรกรไทย คือเกษตรกรไม่สามารถจำหน่ายทุเรียนได้ทั้งหมด เพราะผลผลิตของเกษตรกรไม่ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานของข้อกำหนดที่ออกโดยประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งถ้าหากได้มีการปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขให้ยืดหยุ่นมากกว่านี้ จะส่งผลให้เกษตรกรไทยได้จำหน่ายผลผลิตได้ทั้งหมดของฤดูกาลผลิตนั้น ๆ และในขณะเดียวกันก็ยังคงประสิทธิภาพของทุเรียนได้อยู่

3.1.2.3 จีน (China)⁸²

ระบบตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดด้วย QR Code สำหรับสหกรณ์ผัก SHUNZI เป็นการตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรด้วยการสแกน QR code โดยระบบตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดเป็นระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นเทคโนโลยีใหม่ในการระบุตัวตนที่ไม่ซ้ำใคร ผ่านแอปพลิเคชัน และด้วยการปรับปรุงการผลิตผลผลิตทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ทำให้เริ่มมีความต้องการที่สูงขึ้นสำหรับการตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าเกษตร ซึ่งเป็น “ระบบการประกันคุณภาพที่สามารถบันทึกและจัดเก็บทั้งหมดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในระหว่างกระบวนการจัดหาผลิตภัณฑ์ทั้งหมด” โดยระบบตรวจสอบย้อนกลับถือเป็นสัญญาณในการรับรองคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าเกษตร และระบบอาจช่วยได้เช่นกัน เป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตร โดยใช้เทคโนโลยี “คิวอาร์โค้ด” ในการสร้างเมล็ดระบบการตรวจสอบย้อนกลับของ SHUNZI Vegetable Cooperative เพื่อให้บรรลุผลและสามารถบันทึกกระบวนการผลิตผลผลิตและการตรวจสอบย้อนกลับได้อีกด้วย

โดยระบบ “คิวอาร์โค้ด” ทำให้ทราบถึงการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ขั้นตอนของระบบสำหรับการเก็บเกี่ยวที่เกี่ยวข้องจะเสร็จสมบูรณ์ ดังนั้น ระบบการตรวจสอบย้อนกลับจะแสดงสารกำจัดศัตรูพืชอย่างสมบูรณ์และรายการยาฆ่าแมลงและปุ๋ยที่ใช้สำหรับการเพาะปลูก

ภาพที่ 3.1 ตัวอย่าง QR Code ตรวจสอบย้อนกลับเมล็ด

Source: Rapid response matrix national standard GB / T 18284-2000

Fig. 1 The Basic Structure of QR Code

⁸² Zhuang Xu and Hong-Mei Gao, ‘The Construction of Melon Traceability System Based on QR Code for SHUNZI Vegetable Cooperative’ (Atlantis Press) <<https://www.atlantispress.com/article/25836023.pdf>> accessed 30 October 2022.

จาการศึกษาระบบตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดพันธุ์ด้วย QR Code สำหรับสหกรณ์ผัก SHUNZI ของประเทศจีน เป็นระบบ “คิวอาร์โค้ด” ในการตรวจสอบย้อนหลังถึงข้อมูลการเพาะปลูก แหล่งผลิตของเมล็ดพันธุ์ ยาฆ่าแมลงที่ใช้ในการรักษาบำรุง รวมไปถึงคุณภาพของผลเมล็ดพันธุ์ก่อนถึงมือผู้บริโภค ข้อดีของระบบ “คิวอาร์โค้ด” ย้อนกลับ สำหรับสหกรณ์ผัก SHUNZI ทำให้ทราบถึงข้อมูลรายงานการผลิต คุณภาพของผลเมล็ดพันธุ์ ในขณะเดียวกันอาจสร้างภาระให้กับเกษตรกรในการรายงานผลการเพาะปลูก แต่เพื่อให้ง่ายในการส่งเสริมการตลาด และให้ตลาดเมล็ดพันธุ์มีความน่าเชื่อถือและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ถือว่าการกระทำดังกล่าวคุ้มค่ากับซึ่งได้ผลตอบแทนเป็นอย่างดี ในการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการตรวจสอบ และมีความถูกต้อง แม่นยำ อีกด้วย

สรุปได้ว่า ประเทศจีน ใช้ระบบตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดพันธุ์ด้วย QR Code ผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็น “ระบบการประกันคุณภาพสินค้าการเกษตรที่สามารถบันทึกและจัดเก็บทั้งหมดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในระหว่างกระบวนการจัดหาและผลิตผลผลิตทั้งหมด” ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการปลูก สถานที่แปลงเพาะปลูก คุณภาพในผลเมล็ดพันธุ์ทุก ๆ ผล รวบรวมข้อมูลการใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง และปุ๋ยอีกด้วย

3.1.2.4 สิงคโปร์ (Singapore) กรณีการนำเข้า

มาตรการการนำเข้าสินค้าผลไม้สดในสิงคโปร์ : Singapore Food Agency (SFA)⁸³

รัฐบาลสิงคโปร์ได้สนับสนุนและส่งเสริมการทำการเกษตรในเขตเมืองด้วยเทคโนโลยีใหม่ หรือ “Living Lab” เนื่องจากการเกษตรในเขตเมืองด้วยเทคโนโลยีจะสามารถผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพตามข้อกำหนดของ Singapore Food Agency (SFA) และยังเป็นการลงทุนที่ความคุ้มค่า เหมาะกับสภาพพื้นที่ประเทศของสิงคโปร์ที่มีจำนวนจำกัด และยังสามารถทำได้แบบยั่งยืน โดยรัฐบาลสิงคโปร์ได้ออกนโยบายการกระจายแหล่งนำเข้าสินค้าอาหาร การพึ่งพาตนเอง และการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตของสินค้าเกษตร นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญต่อกระบวนการนำเข้าอาหาร เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่นำเข้าจากต่างประเทศ โดยมีขั้นตอนการนำเข้าผลไม้สดในสิงคโปร์ ดังต่อไปนี้

1. การจดทะเบียนบริษัทกับหน่วยงาน Accounting & Corporate Regulatory Authority (ACRA) ผ่านทางเว็บไซต์ www.acra.gov.sg หลังจากการจดทะเบียนบริษัท บริษัทนั้นๆ จะได้รับรหัสหมายเลข Unique Entity Number1 (UEN) สำหรับใช้ทำธุรกรรมทางธุรกิจทั้งหมด

2. การลงทะเบียนและเปิดใช้งานรหัส UEN กับหน่วยงานกรมศุลกากรสิงคโปร์ Singapore Customs²

3. เปิดบัญชีธนาคารเพื่อการขอใช้บริการ GIRO สำหรับการชำระค่าธรรมเนียมและใบอนุญาตต่างๆ กับหน่วยงาน SFA

⁸³ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ‘สินค้าผลไม้สดในสิงคโปร์’ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ)

4. การยื่นสมัครขอใบอนุญาตผู้ค้ากับหน่วยงาน SFA ผ่านทาง Licence One3 ระยะเวลาในการสมัครขอใบอนุญาต สำหรับการสมัครผ่านบริการปกติใช้ระยะเวลา 1 วันทำการสำหรับการประมวลผลค่าธรรมเนียมการสมัคร 378 เหรียญสิงคโปร์ ต่อปีส่วนการสมัครผ่านบริการด่วน ใช้ระยะเวลาทำการและประมวลผลภายในวันเดียวกัน ค่าธรรมเนียมการสมัครเพิ่ม 1 เท่า จากค่าธรรมเนียมต้นทุน

5. การปฏิบัติตามเงื่อนไขในการนำเข้าผลไม้ของสิงคโปร์

5.1. การนำเข้าผลไม้สามารถนำเข้าได้จากทุกประเทศ ภายใต้เงื่อนไขการควบคุมของ SFA ทั้งนี้ผลไม้สด หมายถึง ผลไม้ที่ยังไม่ผ่านกระบวนการใด ๆ ส่วนผลไม้ที่ผ่านการแปรรูป เช่น การตัด การปอก การบรรจุกระป๋อง และการแช่แข็ง จะถูกควบคุมอยู่ในหมวดอาหารแปรรูป

5.2. การรับรองว่าสินค้าผลไม้สดมีความปลอดภัยสำหรับการรับประทาน ภายใต้กฎระเบียบด้านอาหารของสิงคโปร์ (Food Regulations) หัวข้อวัตถุเจือปนอาหารและส่วนผสม (Food Additives & Ingredients) และต้องไม่มีสารกำจัดศัตรูพืชที่ต้องห้ามใด ๆ หรือปริมาณของสารกำจัดศัตรู / สารพิษตกค้างเกินกว่าระดับที่กำหนดไว้ภายใต้กฎระเบียบการควบคุมพืช (กฎการนำเข้าและการขนส่งผักและผลไม้สด) ของสิงคโปร์ (The Control of Plants : Import & Transshipment of Fresh Fruits & Vegetables Rules / Ninth Schedule : Food with Maximum Amounts of Pesticides) หรือตามการแนะนำโดย FAO/WHO Codex Alimentarius Commission (<http://www.fao.org>)

5.3. การขอใบรับรองสุขอนามัยพืช โดยเงื่อนไขนี้ใช้สำหรับสินค้าผลไม้ที่นำเข้าจากประเทศในเขตร้อนของอเมริกาใต้และเม็กซิโก เท่านั้น

5.4. การติดฉลากสินค้าผลไม้สดบนบรรจุภัณฑ์ จำเป็นต้องมีรายละเอียด อันได้แก่ ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ รายละเอียดสินค้า ชื่อสินค้า น้ำหนักของสินค้า และวันที่ส่งออก วันที่บรรจุ

6. การยื่นขอใบอนุญาตนำเข้าผ่านแพลตฟอร์ม Networked Trade เท่านั้น โดยมีขั้นตอนการสมัครดังนี้

6.1. ยื่นหมายเลขใบอนุญาตผู้ค้าที่ได้รับการอนุมัติจากหน่วยงาน SFA และรหัสศุลกากร (HS Code) ของสินค้าผลไม้ที่ต้องการนำเข้า ผ่านทางแพลตฟอร์ม Networked Trade โดยใช้รหัส UEN สำหรับการ Login

6.2. หลังจากได้รับการอนุมัติจากกรมศุลกากรสิงคโปร์และหน่วยงาน SFA ผู้นำเข้าผลไม้จะได้รับใบอนุญาตขนส่งสินค้า (Cargo Clearance Permit : CCP) โดยใบอนุญาต CCP นี้ จะทำหน้าที่เป็นใบอนุญาตนำเข้าสินค้าผลไม้และใบแจ้งการตรวจสอบของหน่วยงาน SFA

7. การขอรับบริการตรวจสอบสินค้าผลไม้ก่อนการนำเข้าสู่สิงคโปร์

7.1. ผู้นำเข้าต้องดำเนินการขอรับบริการตรวจสอบสินค้าผลไม้จากหน่วยงาน SFA ผ่านทางแพลตฟอร์ม Inspection & Laboratory e-Services

7.2. เอกสารที่ต้องใช้สำหรับการขอรับบริการตรวจสอบ : ใบอนุญาตขนส่งสินค้า (Cargo Clearance Permit : CCP) เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Invoice และใบรับรองสุขภาพพืช เป็นต้น

จากการศึกษามาตรการการนำเข้าสินค้าผลไม้สดในสิงคโปร์ : Singapore Food Agency (SFA) เป็นการ “นำเข้าทุเรียน” ไม่ใช่การส่งออกจำหน่ายทุเรียนเหมือนอย่างประเทศไทย แต่ข้อของการนำเข้าทุเรียนของประเทศสิงคโปร์ คือ ประชาชนในประเทศจะได้รับประทานผลไม้ที่มีคุณภาพแน่นอน ปลอดภัยปราศจากสารพิษตกค้าง เรียกว่า เป็นมาตรการการสนับสนุนของรัฐที่สำคัญโดยการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการตรวจสอบผลไม้ทุกชนิด รวมถึงทุเรียนที่จะนำมาจำหน่ายในประเทศของตน ซึ่งหากนำมามาตรการดังกล่าวนี้มาปรับกับการ “ส่งออกทุเรียนไทย” โดยใช้เทคโนโลยีในการตรวจวัดผลคุณภาพทุเรียน ปริมาณแป้งในผล จะส่งผลให้ภาพลักษณ์ทุเรียนไทยในต่างประเทศมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า มาตรการการนำเข้าสินค้าผลไม้สดในสิงคโปร์ : Singapore Food Agency (SFA) เป็นมาตรการที่ตรวจสอบคุณภาพทุเรียน เพื่อให้แน่ใจว่าทุเรียนในสิงคโปร์ปลอดภัยต่อการบริโภค SFA จึงมีข้อบังคับเพื่อจำกัดปริมาณยาฆ่าแมลงที่ได้รับอนุญาตที่อาจหลงเหลืออยู่ในทุเรียน SFA ใช้วิธีการตามความเสี่ยงเพื่อความปลอดภัยของทุเรียน เช่น การเก็บตัวอย่าง SFA และการทดสอบสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างและสารเคมีที่ทำให้สุก ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าทั้งร่องรอยของสารตกค้างไว้บนผลไม้ที่ผ่านกระบวนการแล้ว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมตรวจสอบความปลอดภัยของ SFA และทุเรียนจะไม่ได้รับอนุญาตให้ขายหากพบว่าไม่ผ่านการตรวจสอบและการทดสอบความปลอดภัยของ SFA การทดสอบทุเรียนจะแสดงให้เห็นว่าหากตรวจพบยาฆ่าแมลงตกค้างบนเปลือกของทุเรียน ไม่ว่าจะเป็กรณีที่ตรวจพบยาฆ่าแมลงตกค้างในเนื้อทุเรียน หรือพบว่ามียาฆ่าแมลงตกค้างในระดับความเข้มข้นต่ำมากซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปลอดภัย หรือการตรวจพบการใช้สารทำให้สุกด้วยสารเคมีในทุเรียนในระหว่างการทดสอบ⁸⁴ ดังนั้น ทุเรียนจะต้องนำเข้าโดยผู้นำเข้าที่มีใบอนุญาต SFA ผู้ขายทุเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบให้แน่ใจว่าทุเรียนที่ขายนั้นมาจากแหล่งที่ควบคุมโดย SFA จัดเตรียมหรือแปรรูปในลักษณะที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ และไม่ลดทอนความปลอดภัยของทุเรียน เพื่อให้ได้ทุเรียนที่มีคุณภาพ ปลอดภัยจากยาฆ่าแมลงซึ่งอาจเป็นพิษต่อมนุษย์เมื่อบริโภคในระดับสูงและเป็นเวลานาน

3.1.2.5 สหรัฐอเมริกา (U.S.A.)

กฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code)⁸⁵

หัวข้อย่อยที่ 3 รายงานการควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์นม (มาตรา 1637 – 1637บี)

มาตรา 1637 วัตถุประสงค์ของบทบัญญัตินี้ คือ การสร้างโปรแกรมสำหรับข้อมูลเกี่ยวกับการตลาดของผลิตภัณฑ์นม

⁸⁴ Singapore Food Agency, ‘Safety of Durians’ (Singapore Food Agency) <<https://shorturl.asia/6czJv>> accessed 10 April 2023.

⁸⁵ 7 U.S. Code § 1637 (เชิงอรรถ 78).

(1) ให้ข้อมูลที่สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยผู้ผลิตและผู้ร่วมตลาดอื่น ๆ รวมทั้ง ข้อมูลเกี่ยวกับราคา ปริมาณการขาย และสินค้าคงคลังของผลิตภัณฑ์นม

(2) การปรับปรุงราคาและบริการของกรมเกษตร รายงานการจัดการ และ

(3) ส่งเสริมให้การแข่งขันในตลาดให้ผลิตภัณฑ์นม

มาตรา 1637 ปี รายงานบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม

(เอ) เลขานุการต้องจัดโปรแกรมรายงานบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม

(1) ให้ข้อมูลการตลาดที่ตรงเวลาถูกต้องและเชื่อถือได้

(2) อำนวยความสะดวกในการตัดสินใจทางการตลาดที่มีข้อมูลมาก และ

(3) ส่งเสริมการแข่งขันในอุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์นม

(บี) ข้อกำหนด

(1) โดยทั่วไปข้อกำหนดในการจัดทำโปรแกรมจะต้อง

(เอ)

(หนึ่ง) ภายใต้ (2) กำหนดให้กำหนดให้ผู้ผลิตแต่ละรายรายงานข้อมูลต่อเลขานุการเกี่ยวกับราคา ปริมาณของ ผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตโดยผู้ผลิต

(บี) กำหนดให้ผู้ผลิตแต่ละรายและบุคคลอื่นจัดเก็บผลิตภัณฑ์นมต้องรายงานต่อเลขานุการตาม ระยะเวลาที่กำหนดต่อเลขานุการโดยข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณของผลิตภัณฑ์ที่จัดเก็บ

(2) เงื่อนไขที่อ้างถึงในวรรค (1) (เอ) และ (หนึ่ง) คือ

(เอ) ข้อมูลที่อ้างถึง (1) (เอ) และ (หนึ่ง) เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับขนาดบรรจุภัณฑ์ที่ใช้จริงเพื่อกำหนด ราคาขั้นต่ำสำหรับนมผง Class III หรือ Class IV ภายใต้คำสั่งการตลาดนมของรัฐบาลกลาง

(บี) ข้อมูลที่อ้างในวรรค (1) (เอ) และ (หนึ่ง) จำเป็นเฉพาะในกรณีที่ข้อมูลนั้นถูกใช้จริงเพื่อกำหนด ราคาขั้นต่ำสำหรับนมผง Class III หรือ Class IV ภายใต้คำสั่งการตลาดนมของรัฐบาลกลาง

จากการศึกษากฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) เกี่ยวกับรายงานการควบคุมดูแล ผลิตภัณฑ์นม (มาตรา 1637 – 1637 ปี) จะเห็นได้ว่ากฎหมายสหรัฐอเมริกามรกระบวนกรายงาน ควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์นมโดยรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต เกี่ยวกับราคา สินค้าคงคลังของผลิตภัณฑ์ ซึ่งการ รายงานดังกล่าวนั้นส่งผลดีให้กับรัฐบาลของอเมริกาในการควบคุมเกษตรกรผู้ผลิตนมหรือสินค้าที่ผลิตจากนม รวมถึงข้อมูลการผลิต ราคาขาย การปรับปรุงราคา รายงานการจัดการ เพื่อส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าของ ผลิตภัณฑ์นมของประเทศอเมริกา ส่วนข้อเสียของรายงานผลิตภัณฑ์นมดังกล่าวอาจมีความยุ่งยากเพราะ เป็นการผลักภาระให้กับเกษตรกรผู้ซึ่งประกอบกิจการผลิตผลผลิตเกี่ยวกับนม แต่เพื่อเป็นการ ควบคุมและ ส่งเสริมเสริมการค้ายังคงถือว่าคุ้มค่ากับผลตอบแทนที่เกษตรกรควรจะต้องได้รับ ซึ่งจากประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหากฎหมายในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย ที่ ผู้ศึกษาเห็นควรศึกษาเพราะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมทางการค้าของทุเรียน เพื่อให้เกษตรกรได้รายงาน

ผลผลิตในแต่ละปีของตน และยังส่งผลถึงการควบคุมคุณภาพของผลผลิตในแต่ละแปลงการเพาะปลูกทุเรียน และทำให้ทราบถึงข้อมูลการเพาะปลูก ผลผลิต ต้นทุน ต่าง ๆ อีกด้วย

สรุปได้ว่า กฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) Unit Pricing Guide, A Best Practice : แนวทางการกำหนดราคาต่อหน่วย มาตรา 1637 – 1637บี มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการรายงานผลิตภัณฑ์นม ข้อมูลเกี่ยวกับราคา ปริมาณการขาย สิ้นค้าคงคลังของผลิตภัณฑ์นม การปรับปรุงราคา การบริการของเกษตรกร รายงานการจัดการ และส่งเสริมการแข่งขันในตลาดผลิตภัณฑ์นม ซึ่งรายงานการบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม กำหนดให้ เลขานุการกระทรวงเกษตร ต้องจัดโปรแกรมรายงานบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม โดยให้ข้อมูลการตลาดที่ตรงเวลาถูกต้องและเชื่อถือได้ อำนวยความสะดวกในการตัดสินใจทางการตลาด ส่งเสริมการแข่งขันในอุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์นม ซึ่งกำหนดให้ผู้ผลิตแต่ละรายรายงานข้อมูลต่อ เลขานุการกระทรวงเกษตร เกี่ยวกับราคา ปริมาณของผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตโดยผู้ผลิต กำหนดให้ผู้ผลิตแต่ละรายและบุคคลอื่นจัดเก็บผลิตภัณฑ์นมต้องรายงานต่อเลขานุการกระทรวงเกษตร ตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อควบคุมดูแลสำหรับผลิตภัณฑ์นมโดยเฉพาะ

จึงสรุปได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาในต่างประเทศ ในขายปลีกและระเบียบสหรัฐอเมริกา 2009 (U.S. Retail Pricing Laws and Regulations 2009) เป็นกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในแต่ละรัฐที่เกี่ยวข้องกับราคาขายปลีกของสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาด กฎหมายและข้อบังคับด้านราคาอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละรัฐ เช่น รัฐแอริโซนา ตามรัฐบัญญัติแอริโซนา ข้อที่ 41 ให้หน่วยงานภาครัฐมีอำนาจตาม มาตรา 41-2065 โดยให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานสำหรับการนำเสนอราคา มาตรา 41-2018 การขายสินค้า และกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) หัวข้อที่ 7 การเกษตร มาตรา 602 การกำหนดนโยบาย การกำหนดระยะเวลา การกำหนดราคา มาตรฐานการตลาด การไหลของอุปทานอย่างระเบียบ สถานการณ์สำหรับการควบคุมอย่างต่อเนื่อง โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร มีอำนาจกำหนดและรักษาเงื่อนไขทางการตลาดที่เป็นระเบียบสำหรับสินค้าเกษตรในการค้าระหว่างรัฐตามที่ จะกำหนด เช่น การกำหนดราคา เป็นต้น

การกำหนดราคาและการควบคุมราคาสินค้าของสหราชอาณาจักร ตามกฎหมายและข้อบังคับให้อำนาจการจ่ายเงินอุดหนุนอาหาร เพื่อหารือกับรัฐมนตรีต่างประเทศเพื่อกำหนดราคาอาหารและสินค้าอื่น ๆ และคณะกรรมการราคามีอำนาจเพิ่มเติมสำหรับการป้องกันหรือจำกัดการเพิ่มขึ้นของราคาและค่าธรรมเนียม เพื่อจัดทำข้อกำหนดเกี่ยวกับการกำหนดราคาที่ระบุหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าที่เสนอ หรือเพื่อการค้าปลีกสำหรับข้อมูลที่ต้องการในช่วงอาหารและสินค้าอื่น ๆ ถูกขายโดยค้าปลีกภายใน สหราชอาณาจักร โดยผู้ค้าปลีกที่ซื้อสินค้าเหล่านั้น

และการกำหนดคุณภาพและมาตรฐานของทุเรียนในประเทศบรูไนตามมาตรฐานสำหรับทุเรียน (Standards for Durian) สำหรับการบริโภคสด โดยมีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพขั้นต่ำ ดังนี้ ผลทุเรียนต้องมีความสดสมบูรณ์พร้อมซั้ว หรือมีทั้งก้านและผลครบถ้วน ลักษณะภายนอกมีความสดปราศจากสิ่งสกปรกและ

สิ่งแปลกปลอมอื่น ๆ และไม่สุก ร้อน ไม่มีตำหนิที่มองเห็นได้อย่างเด่นชัดและไม่กระทบถึงคุณภาพภายในของทุเรียนปราศจากศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อรูปลักษณะของผลผลิต ปราศจากความเสียหายที่เกิดจากศัตรูพืช และปราศจากความเสียหายที่เกิดจากอุณหภูมิต่ำหรือสูง ไม่มีกลิ่นหรือรสแปลกปลอมใด ๆ หรืออย่างใดอย่างหนึ่งสภาพภายในเมื่อสุกแล้ว ไม่มีอาการผิดปกติของเนื้อ เช่น แกน เนื้อแข็ง เต่าเผา ใส้ซึม หากมีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือรวมกันต้องไม่เกิน 5% ของส่วนที่สามารถบริโภคได้ โดยผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูกกล่าวคือผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง โดยประเทศบรูไนแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนออกได้เป็น 2 ชั้น ได้แก่ ชั้นพิเศษ (Extra Class) และชั้นหนึ่ง (Class I)

สำหรับการกำหนดคุณภาพและมาตรฐานของทุเรียนของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Asean) มีการกำหนดมาตรฐานสำหรับทุเรียน (ASEAN STANDARD FOR DURIAN : ASEAN Stan 1:2006, Rev.1-2012) สำหรับการบริโภคสด โดยมีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพขั้นต่ำเหมือนดังเช่นประเทศบรูไน แต่สิ่งที่แตกต่างกันออกไป คือ การแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนของอาเซียนสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นพิเศษ (Extra Class) ชั้นหนึ่ง (Class I) และชั้นสอง (Class II)

สำหรับประเทศจีน ใช้ระบบตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดด้วย QR Code ผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็น “ระบบการประกันคุณภาพสินค้าการเกษตรที่สามารถบันทึกและจัดเก็บทั้งหมดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในระหว่างกระบวนการจัดหาและผลิตผลผลิตทั้งหมด” ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการปลูก สถานที่แปลงเพาะปลูก คุณภาพในผลเมล็ดทุก ๆ ผล รวบรวมข้อมูลการใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง และปุ๋ยอีกด้วย

สำหรับสิงคโปร์มาตรการการนำเข้าสินค้าผลไม้สดในสิงคโปร์ : Singapore Food Agency (SFA) เป็นมาตรการตรวจสอบคุณภาพทุเรียน เพื่อให้แน่ใจว่าทุเรียนในสิงคโปร์ปลอดภัยต่อการบริโภค SFA จึงมีข้อบังคับเพื่อจำกัดปริมาณยาฆ่าแมลงที่ได้รับอนุญาตที่อาจหลงเหลืออยู่ในทุเรียน SFA ใช้วิธีการตามความเสี่ยงเพื่อความปลอดภัยของทุเรียน เช่น การเก็บตัวอย่าง SFA และการทดสอบสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างและสารเคมีที่ทำให้สุก ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าทั้งร่องรอยของสารตกค้างไว้บนผลไม้ที่ผ่านกระบวนการแล้ว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมตรวจสอบความปลอดภัยของ SFA และทุเรียนจะไม่ได้ได้รับอนุญาตให้ขายหากพบว่าไม่ผ่านการตรวจสอบและการทดสอบความปลอดภัยของ SFA การทดสอบทุเรียนจะแสดงให้เห็นว่าหากตรวจพบยาฆ่าแมลงตกค้างบนเปลือกของทุเรียน ไม่ว่าจะป็นกรณีที่ตรวจพบยาฆ่าแมลงตกค้างในเนื้อทุเรียน หรือพบว่ามียาฆ่าแมลงตกค้างในระดับความเข้มข้นต่ำมากซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปลอดภัย หรือการตรวจพบการใช้สารทำให้สุกด้วยสารเคมีในทุเรียนในระหว่างการทดสอบ ดังนั้น ทุเรียนจะต้องนำเข้าโดยผู้นำเข้าที่มีใบอนุญาต SFA ผู้ขายทุเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบให้แน่ใจว่าทุเรียนที่ขายนั้นมาจากแหล่งที่ควบคุมโดย SFA จัดเตรียมหรือแปรรูปในลักษณะที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ และไม่ลดทอนความปลอดภัยของทุเรียน เพื่อให้ได้ทุเรียนที่มีคุณภาพ ปลอดภัยจากยาฆ่าแมลงซึ่งอาจเป็นพิษต่อมนุษย์เมื่อบริโภคในระดับสูงและเป็นเวลานาน

กฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) Unit Pricing Guide, A Best Practice : แนวทางการกำหนดราคาต่อหน่วย มาตรา 1637 – 1637บี มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการรายงานผลิตภัณฑ์นม ข้อมูลเกี่ยวกับราคา ปริมาณการขาย สินค้าคงคลังของผลิตภัณฑ์นม การปรับปรุงราคา การบริการของเกษตรกร รายงานการจัดหา และส่งเสริมการแข่งขันในตลาดผลิตภัณฑ์นม ซึ่งรายงานการบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม กำหนดให้ เลขานุการกระทรวงเกษตร ต้องจัดโปรแกรมรายงานบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม โดยให้ข้อมูลการตลาดที่ตรงเวลาถูกต้องและเชื่อถือได้ อำนวยความสะดวกในการตัดสินใจทางการตลาด ส่งเสริมการแข่งขันในอุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์นม ซึ่งกำหนดให้ผู้ผลิตแต่ละรายรายงานข้อมูลต่อเลขานุการกระทรวงเกษตร เกี่ยวกับราคา ปริมาณของผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตโดยผู้ผลิต กำหนดให้ผู้ผลิตแต่ละรายและบุคคลอื่นจัดเก็บผลิตภัณฑ์นมต้องรายงานต่อเลขานุการกระทรวงเกษตร ตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อควบคุมดูแลสำหรับผลิตภัณฑ์นมโดยเฉพาะ

ดังนั้น ปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ปัญหากฎหมายในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศแล้วทำให้ทราบถึงข้อแตกต่างของมาตรการในทางกฎหมาย และข้อบังคับในการควบคุมประเด็นข้างต้น จึงควรวิเคราะห์ถึงปัญหาทางกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพื่อบังคับใช้กฎหมายให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน รวมถึงคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องที่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน ให้พวกเขาทั้งหลายผลิตผลผลิตทุเรียนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน สามารถส่งออกจำหน่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

บทที่ 4

ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตทุเรียนและจำหน่ายทุเรียน

ในความคิดเห็นของผู้ศึกษาเห็นว่า ทุเรียนเป็นผลไม้ที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย มีความโดดเด่นด้วยเนื้อสีเหลืองทอง รสชาติหวาน มัน หอมที่ผสมผสานกันอย่างยอดเยี่ยม และยากที่จะหารสชาติของผลไม้ใดในเขตร้อนมาเทียบเคียงได้ ด้วยรูปลักษณะที่มีหนามแข็งแทงขึ้นรอบผล ดูแปลกตาผนวกกับรสชาติที่ไม่เหมือนใครทุเรียนจึงได้รับการยกย่องว่าเป็น “ราชาแห่งผลไม้” เรียกได้ว่าทุเรียนเป็นผลไม้ที่แทบจะทุกครัวเรือนนิยมบริโภคเป็นอย่างมาก เมื่อเทียบกับผลไม้ตามฤดูกาลชนิดอื่น ๆ และสามารถนำผลผลิตมาแปรรูปได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นอาหารคาวหรืออาหารหวาน ซึ่งทุเรียนดังกล่าวมีราคาที่ย่อมเยาแตกต่างไปตามสายพันธุ์แล้วแต่ความนิยมของผู้บริโภค และเนื่องจากทุเรียนมีราคาที่ย่อมเยาก็ทำให้การผลิตผลผลิตต้องใช้ต้นทุนสูงเช่นเดียวกัน ตั้งแต่ขั้นตอนการปลูก การดูแลรักษา จนกระทั่งเก็บเกี่ยวและนำออกจำหน่ายของเกษตรกร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและได้ตรงตามมาตรฐาน แต่กลับมีเกษตรกรบางรายผู้ซึ่งไม่สามารถตกลงราคาการขายทุเรียนกับผู้ซื้อหรือพ่อค้าคนกลางได้ ต้องเผชิญปัญหาราคาผลผลิตที่ไม่มีราคาที่เป็นกลาง เพราะขาดการดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานทุเรียน ให้เป็นไปตามประกาศต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน ให้พวกเขาทั้งหลายผลิตผลผลิตทุเรียนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานสามารถส่งออกจำหน่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ในบทที่ 4 ของวิจัยเล่มนี้ ผู้ศึกษาประสงค์จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาซึ่งเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ปัญหากฎหมายในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและรายงานการควบคุมผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย และปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณา วิเคราะห์ เสนอแนะแนวทาง หรือมาตรการทางกฎหมายที่มีความเหมาะสม สำหรับช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนให้ผลิตผลผลิตได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน และได้ราคาทุเรียนที่มีความเหมาะสมโดยการดูแลควบคุมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศรวมถึงข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่จะทำการศึกษาดัง

4.1 ปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน

กรณีปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวมาในบทนำของงานวิจัยเล่มนี้ ปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน พบว่าการกำหนดราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้จำหน่ายออกไปอาศัยหลักการค่าเสรี

กล่าวคือ หลักการแข่งขันเสรีในมิติเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้อำนาจแก่เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนทำการตกลงทางการค้ากับผู้ซื้อ หรือพ่อค้าคนกลางได้ด้วยตนเองตามความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย รัฐบาลต้องไม่แทรกแซง เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการกำกับดูแลทางเศรษฐกิจ เพราะหน้าที่ของรัฐ คือ การดำเนินการควบคุมให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างเรียบร้อย แม้ว่าราคาทุเรียนซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่นำมาบริโภคเป็นสินค้าตามฤดูกาล แต่เกษตรกรรายย่อยบางรายยังคงต้องเผชิญหน้ากับการขาดทุนจนอาจถึงขั้นยกเลิกการปลูกทุเรียนไป เพราะราคาทุเรียนที่มีการจำหน่ายออกไปในแต่ละครั้งเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนไม่ได้ตกลงบนพื้นฐานของความพึงพอใจกับผู้ซื้อ หรือพ่อค้าคนกลางเสมอไป จนทำให้เกษตรกรต้องแบกรับกับราคาที่ไม่เป็นธรรม และเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าทุเรียนเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคนิยมรับประทาน ทำให้ราคาจำหน่ายมีการขึ้นลงราคาตลอดทั้งปี อาจเรียกได้ว่าเป็นตามกลไกทางการตลาดซึ่งราคาดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับปริมาณของผลผลิต และความต้องการของผู้บริโภค ณ ขณะเวลานั้น สาเหตุนี้อาจทำให้เกษตรกรรายย่อยต้องเสี่ยงกับการขาดทุนที่ต้องจำหน่ายทุเรียนในราคาที่ไม่เป็นราคาที่เป็นราคากลาง ซึ่งปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียนนั้น จากการศึกษาทางข้อเท็จจริงที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษามาจากประกาศกรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์ ประกาศจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในการตั้งราคาหรือการกำหนดราคาของทุเรียนนั้นไม่มีราคาที่กำหนดไว้และราคาก็จะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประกาศ แม้ว่าจะเป็นการเปรียบเทียบทุเรียนสายพันธุ์เดียวกัน แต่ราคายังคงแตกต่างกันออกไปอย่างเห็นได้ชัด ดังเช่นตัวอย่างดังต่อไปนี้

การประกาศราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ประจำเดือนในรอบปี 2561 – 2565 ระหว่างประกาศกรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์และประกาศจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 4.1 ราคาทุเรียนหมอนทอง ประจำเดือนในรอบปี 2561 – 2565

ปี	2561	2562	2563	2564	2565
พฤษภาคม	135.00	144.50	150.00	147.50	160.79
มิถุนายน	140.00	178.16	156.90	162.62	145.00
กรกฎาคม	140.00	165.00	165.00	154.00	160.00

ที่มา : ประกาศกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

ที่มา : ประกาศกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

จากกรณีตัวอย่างตารางที่ 4.3 ราคาทุเรียนหมอนทอง ประจำสัปดาห์ ระหว่างเดือนเมษายน - มิถุนายน 2565 จากประกาศกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ เป็นกรณีราคาทุเรียนหมอนทองที่ผันผวน และเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ หนึ่งสัปดาห์ในระยะเวลาสามเดือน กล่าวคือ ในระหว่างวันที่ 18 เม.ย. - 24 เม.ย. 2565 มีราคาทุเรียนเฉลี่ย 170.00 บาท/สัปดาห์ วันที่ 25 เม.ย. - 01 พ.ค. 2565 มีราคาทุเรียนเฉลี่ย 166.00 บาท/สัปดาห์ วันที่ 30 พ.ค. - 05 มิ.ย. 2565 มีราคาทุเรียนเฉลี่ย 145.00 บาท/สัปดาห์ วันที่ 06 มิ.ย. - 12 มิ.ย. 2565 มีราคาทุเรียนเฉลี่ย 145.00 บาท/สัปดาห์ วันที่ 13 มิ.ย. - 19 มิ.ย. 2565 มีราคาทุเรียนเฉลี่ย 145.00 บาท/สัปดาห์ วันที่ 20 มิ.ย. - 26 มิ.ย. 2565 มีราคาทุเรียนเฉลี่ย 145.00 บาท/สัปดาห์ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าราคาทุเรียนหมอนทองจากประกาศกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ มีความไม่แน่นอนและแตกต่างกันในแต่ละสัปดาห์

ในความเป็นจริงแล้วนั้นการกำหนดราคาสินค้าในแต่ละประเภท ควรมาจากหลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ในการกำหนดราคาสินค้าในแต่ละประเภท กล่าวคือ การกำหนดราคาทุเรียนควรต้องมาจากหลักการทฤษฎี อุปสงค์ (demand) และอุปทาน (supply) ซึ่งอุปสงค์ คือ ปริมาณความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งของผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะซื้อ และสามารถซื้อหามาได้ในขณะใดขณะหนึ่ง ณ ระดับราคาต่าง ๆ ที่ตลาดกำหนดมาให้ และอุปทาน คือ ปริมาณความต้องการเสนอขายสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง ที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการมีความเต็มใจที่จะเสนอขาย และสามารถจัดหามาขายหรือให้บริการได้ในขณะใดขณะหนึ่ง ณ ระดับราคาต่าง ๆ ที่ตลาดกำหนดมาให้ และเมื่อทราบถึงอุปสงค์และอุปทานแล้วจะทำให้เกิดราคาทุเรียนที่เหมาะสม ที่เรียกว่า ราคาดุลยภาพ (Equilibrium Price) กล่าวคือ เป็นราคาที่ทำให้จำนวนเสนอซื้อ เท่ากับจำนวนเสนอขายราคาใด ๆ ที่ต่ำกว่าราคาดุลยภาพจะทำให้เกิดอุปสงค์ส่วนเกิน และราคาใด ๆ ที่สูงกว่าราคาดุลยภาพจะทำให้เกิดอุปทานส่วนเกิน และเนื่องจากราคาทุเรียนมีความผันผวนเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ๆ ทั้งราคาในแต่ละสัปดาห์ แต่ละเดือน และแต่ละปี ด้วยสาเหตุทางข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นประกอบเข้าด้วยกันหลายสาเหตุ เช่น ปัจจัยในการดูแลรักษา การเผชิญกับศัตรูพืช โรคที่เกิดจากธรรมชาติ โรคที่เกิดจากการใช้สารเคมี ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการบำรุงรักษาที่เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนต้องเผชิญในทุก ๆ ปีการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนออกสู่ตลาด จึงต้องอาศัยหลักการความยืดหยุ่น (Elasticity) หรือที่เรียกว่าปฏิกริยาตอบสนองของผู้ซื้อและผู้ขาย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ซึ่งความยืดหยุ่นนี้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษาพฤติกรรมของหน่วยเศรษฐกิจ ทั้งยังต้องวิเคราะห์ผ่านโครงสร้างทางการตลาด และทุเรียนจัดว่าเป็นสินค้าที่อยู่ในประเภทตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ ซึ่งอยู่ในตลาดผู้ขายน้อยราย (oligopoly) กล่าวคือ ตลาดประเภทนี้จะมีผู้ขายซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนเพียงไม่กี่ราย และเกษตรกรแต่ละรายจะขายทุเรียนเป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับปริมาณสินค้าทั้งหมดในตลาด จะเห็นได้ว่ากว่าจะได้มาซึ่งผลผลิตในแต่ละขั้นตอนนี้ล้วนต้องอาศัยความเอาใจใส่ และใช้ต้นทุนที่ค่อนข้าง

สูง ปัจจัยภายนอกในทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น พื้นที่เกิดการเพาะปลูก แหล่งน้ำ ค่าดินที่มีความสมบูรณ์ ภัยธรรมชาติ สภาพอากาศที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของทุเรียน รวมถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็น อุปสงค์ อุปทาน กลไกการแข่งขันทางการตลาด เป็นต้น

เมื่อการกำหนดราคาทุเรียนขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย กล่าวคือ ปัจจัยทางสภาพของกระบวนการผลิต ผลผลิต คุณภาพและมาตรฐานของผลผลิต สภาพของการตลาดด้านต่าง ๆ รวมถึงปัญหาที่ต้องพิจารณาทางด้านกฎหมาย ซึ่งจะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นที่ได้ปรากฏในข้างต้นถึงราคาทุเรียนของประกาศต่าง ๆ ที่ออกมาในแต่ละครั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นการประกาศราคาจากการประกาศของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ หรือประกาศราคาจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผู้ศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าราคาทุเรียนในแต่ละประกาศออกมาในแต่ละครั้งนั้น ควรมีราคาที่เป็นราคากลางของทุเรียน เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น มีหลักกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายของประเทศไทยในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ให้นิยามความหมายสำคัญเกี่ยวกับสินค้า บริการ การจำหน่าย ราคา และตามพระราชบัญญัตินี้ในมาตรา 7 ให้มีคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรียกโดยย่อว่า "กกร." ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ และเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นรองประธานกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า สี่คนแต่ไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยต้องแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชนไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งเป็นกรรมการ และเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ ให้ กกร. ทำหน้าที่คณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการสำหรับกรุงเทพมหานครด้วย โดยให้ กกร. มีอำนาจหน้าที่ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักรตามมาตรา 9 ดังต่อไปนี้ ประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 24 กำหนดมาตรการที่ใช้สำหรับสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 25 เป็นต้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาในต่างประเทศ ในชายป्लीกและระเบียบสหรัฐอเมริกา 2009 (U.S. Retail Pricing Laws and Regulations 2009) เป็นกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในแต่ละรัฐที่เกี่ยวข้องกับราคาขายปลีกของสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาด กฎหมายและข้อบังคับด้านราคาอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละรัฐ เช่น รัฐแอริโซนา ตามรัฐบัญญัติแอริโซนา ข้อที่ 41 ให้หน่วยงานภาครัฐมีอำนาจตาม มาตรา 41-2065 โดยให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานสำหรับการนำเสนอราคา มาตรา 41-2018 การขายสินค้า และกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) หัวข้อที่ 7 การเกษตร มาตรา มาตรา 602 การกำหนดนโยบาย การกำหนดระยะเวลา การกำหนดราคา มาตรฐานการตลาด การไหลของอุปทานอย่างระเบียบ สถานการณ์สำหรับการควบคุมอย่างต่อเนื่อง โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร

มีอำนาจกำหนดและรักษาเงื่อนไขทางการตลาดที่เป็นระเบียบสำหรับสินค้าเกษตรในการค้าระหว่างรัฐตามที่ จะกำหนด เช่น การกำหนดราคา เป็นต้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาสหราชอาณาจักร (United Kingdom) พระราชบัญญัติ ราคา พ.ศ. 2517 (Prices Act 1974) พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้อำนาจจ่ายเงินอุดหนุนอาหาร ตามมาตรา 2 ให้อำนาจเลขาธิการของรัฐในการควบคุมราคาอาหารและสินค้าอื่น ๆ และอำนาจเพิ่มเติมคณะกรรมการในการ ป้องกันราคาหรือจำกัดการเพิ่มขึ้นของราคาและค่าใช้จ่าย เพื่อจัดทำข้อกำหนดสำหรับการกำหนดราคาที่จะ แสดงหรือเกี่ยวกับสินค้าที่เสนอหรือเปิดเผยสำหรับการขายปลีกและข้อบังคับเกี่ยวกับอาหารและสินค้าอื่น ๆ ที่ขายปลีกโดยทั่วไปในสหราชอาณาจักร โดยผู้ค้าปลีกที่ซื้อขายสินค้ามอบอำนาจให้คณะกรรมการการจ่าย และเพื่อวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเหล่านั้น

และเมื่อสัมภาษณ์นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร⁸⁶และเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตหรือจำหน่าย ทุเรียน⁸⁷ เกี่ยวกับข้อเท็จจริงในกรณีที่เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนไม่สามารถตกลงราคาได้หรือ ได้ตกลงราคาซื้อขายทุเรียนกันไว้แล้ว แต่ไม่ได้ราคาตามที่ตกลงกันไว้กับผู้ซื้อหรือพ่อค้าคนกลาง ปัญหา ดังกล่าวนี้นั้นส่วนใหญ่หากมีการผิดสัญญาในเรื่องของการตกลงราคากันเกษตรกรหรือพ่อค้าคนกลางจะดำเนินคดี ทันที โดยไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่มาช่วยเรื่องการจัดตั้งหรือการกำหนดราคาทุเรียนที่เป็นราคาที่เป็นกลาง กำหนดไว้โดยเฉพาะในกรณีที่เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนไม่สามารถตกลงเรื่องราคากับผู้ซื้อ หรือพ่อค้าคนกลางได้ ซึ่งหากมีราคาที่เป็นราคากลางอาจจะช่วยลดปัญหานี้ได้

เมื่อผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์และศึกษาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า ราคาทุเรียนเป็นราคาที่ไม่แน่นอน มีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นทุเรียนสายพันธุ์อะไรก็ตามไม่สามารถที่จะกำหนดราคาขึ้นหรือลงได้ อย่างแน่นอน และเมื่อไม่มีราคาที่เป็นราคากลางของทุเรียน จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่เป็นผลกระทบโดยตรงต่อ เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนบางรายที่ไม่สามารถตกลงราคาซื้อขายทุเรียนกับผู้ซื้อหรือพ่อค้า คนกลางได้ ดังนั้น การกำหนดราคาทุเรียนที่เป็นราคากลางไว้จึงเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งกับผู้ผลิตและ จำหน่ายทุเรียน โดยต้องคำนึงถึงหลักการทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ของทุเรียน และยิ่งไปกว่านั้นหากต้องการ กำหนดราคาทุเรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดจึงควรศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตั้งหรือกำหนดราคา ทุเรียน ทั้งกฎหมายภายในประเทศและกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กฎหมาย ภายในประเทศและกฎหมายต่างประเทศต่างมีคณะกรรมการจากหน่วยงานที่ดูแลเป็นผู้มีอำนาจในการดูแล ราคาทุเรียน โดยเฉพาะการกำหนดราคาทุเรียนที่มีความผันผวนเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงควรให้ คณะกรรมการกลาง (กกร.) เป็นผู้ตั้งหรือกำหนดราคาทุเรียนที่เป็นราคากลางไว้ ให้มีราคาที่เป็นราคากลางและ อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติว่าราคาสินค้าหรือบริการ พ.ศ. 2542 เพื่อให้ได้ราคาที่เป็นธรรมทั้งเกษตรกรผู้ผลิต

⁸⁶ สัมภาษณ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร, (สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี, 30 พฤษภาคม 2566).

⁸⁷ สัมภาษณ์ เกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน, (สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี, 30 พฤษภาคม 2566).

และจำหน่ายทุเรียน รวมไปถึงผู้ซื้อหรือพ่อค้าคนกลาง และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในทางการค้ามากที่สุด ทั้งตลาดการเกษตร และอื่น ๆ ตามเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น

4.2 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย

ตามที่ได้ศึกษาได้ศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพ ปัจจุบันพบปัญหาทุเรียนด้อยคุณภาพ (ทุเรียนอ่อน) จากการเร่งตัดเพื่อจำหน่ายทำกำไร ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากและอาจทำให้ส่งผลกระทบต่อตลาดการค้าทุเรียนของไทยซึ่ง ณ ปัจจุบันมีเรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าการเกษตร : ทุเรียน ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าทางเกษตร พ.ศ. 2551 “ข้อกำหนดเรื่องคุณภาพขั้นต่ำ ข้อ 1.2 กำหนดไว้ว่า ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือ ผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง” ข้อกำหนดดังกล่าวของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งได้ประกาศตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 นั้น ข้อกำหนดดังกล่าวเพียงแต่กำหนดว่า “ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือ ผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง” ซึ่งประกาศดังกล่าวไม่ได้บัญญัติให้มีการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล หรือในทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์และขาดการรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนเป็นผลทำให้ทุเรียนของไทยด้อยคุณภาพ (ทุเรียนอ่อน) เพราะขาดมาตรการตามกฎหมายในการบังคับให้มีการตรวจสอบคุณภาพและปริมาณแบ่งของผลผลิตในทุก ๆ ผล สาเหตุดังกล่าวนี้ส่งผลให้การค้าทุเรียนไทยในต่างประเทศขาดความน่าเชื่อถือ แม้ว่าจะมีแนวนโยบายของรัฐบาลในการคุ้มครองเกษตรกร เกี่ยวกับการส่งเสริมตรวจสอบคุณภาพทุเรียนหรือที่เรียกว่า นโยบายการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) เป็นการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพทุเรียนก่อนการส่งออก แต่อย่างไรก็ดี นโยบายดังกล่าวเป็นเพียงกระบวนการส่วนหนึ่งของนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมตรวจสอบคุณภาพทุเรียนให้เป็นไปตามกำหนดมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน ไม่ได้มีการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล หรือในทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์ที่เตรียมจะส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ และพบว่าเมื่อช่วงกลางเดือนมีนาคม 2565 ที่ผ่านมาล้งทุเรียนในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีมีการรับซื้อทุเรียนด้อยคุณภาพ เพื่อนำส่งออกไปจำหน่ายที่ประเทศจีน ทุเรียนดังกล่าวไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 และยังคงส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย ทำให้ต่างชาติเกิดความไม่มั่นใจที่จะสั่งทุเรียนจากประเทศไทยซ้ำยังเป็นจุดอ่อนที่จะทำให้ประเทศคู่แข่งต้องการที่จะตีตลาดต่างประเทศในการส่งทุเรียนส่งออกแทนประเทศไทยที่เป็นประเทศส่งออกทุเรียนเป็นอันดับหนึ่งของเอเชียในตอนนี้ ด้วยสาเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงต้องศึกษาหาหนทางในการแก้ไขปัญหาคุณภาพของทุเรียน ในปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิต

และจำหน่ายทุเรียนของไทย ให้ได้ทุเรียนที่มีคุณภาพตามประกาศตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ว่าด้วยเรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ดังกล่าวต่อไปนี้

ข้อกำหนดเรื่องคุณภาพ 1.คุณภาพขั้นต่ำ ทุเรียนทุกชั้นมาตรฐานต้องมีคุณภาพ โดยต้องเป็นผล ทุเรียนสดทั้งผลพร้อมขั้วที่สมบูรณ์และอาจมีก้านผล สภาพภายนอกมีความสมบูรณ์ ไม่เน่าเสีย ไม่มีตำหนิที่เห็นเด่นชัดและไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพภายใน ไม่มีศัตรูพืช ที่มีผลต่อรูปลักษณะทั่วไปของผลผลิต ไม่มีความเสียหายของผลผลิตเนื่องจากศัตรูพืช ปลอดภัยจากความเสียหายเนื่องจากอุณหภูมิต่ำหรืออุณหภูมิสูง ปลอดภัยจากกลิ่นและรสชาติแปลกปลอม หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง มีสภาพสมบูรณ์ภายในเมื่อสุก ไม่มีอาการผิดปกติของเนื้อเยื่อ ได้แก่ แกน เต่าเผา ไส้ซึม ถ้ามีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือรวมกันต้องไม่เกินร้อยละ 5 ของส่วนที่บริโภคได้ โดยข้อกำหนดใน “ข้อ 1.2 กำหนดว่า ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือ ผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง” ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าตรวจคุณภาพทุเรียนให้เป็นไปตามกำหนดมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน ไม่ได้มีการตรวจคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล หรือในทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์ที่เตรียมจะส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

ซึ่งสามารถแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนตามมาตรฐาน แบ่งได้เป็น 3 ชั้นคุณภาพ และข้อกำหนดเรื่องเกณฑ์ความคาดเคลื่อน เรื่องคุณภาพที่ยอมให้มีได้ในแต่ละรุ่นของการส่งมอบ สำหรับผลผลิตที่ไม่เข้าชั้นที่ระบุไว้ ดังนี้

ตารางที่ 4.4 การแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนตามมาตรฐาน

ลำดับ	ชั้นคุณภาพ	คุณภาพทุเรียนตามมาตรฐาน
1	ชั้นพิเศษ (Extra Class)	ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดีที่สุดตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 4 พู ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและกระดุมทองมีพูสมบูรณ์ 5 พู มีลักษณะน้ำสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก ปลอดภัยจากการตำหนิ ยกเว้นตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปลักษณะทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างเก็บรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ
2	ชั้นหนึ่ง (Class I)	ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดี ตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 3 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู และไม่ทำให้รูปทรงทุเรียนเสียไป ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มีพูสมบูรณ์ 4 พู มีลักษณะนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก มีตำหนิเล็กน้อยไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และตำหนิดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปลักษณะ

ลำดับ	ชั้นคุณภาพ	คุณภาพทุเรียนตามมาตรฐาน
		ทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ
3	ชั้นสอง (Class II)	ชั้นนี้รวมทุเรียนที่ไม่เข้าชั้นชั้นที่สูงกว่าแต่มีคุณภาพชั้นต่ำ มีคุณภาพตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 2 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มีผลสมบูรณ์ 3 พู และพูไม่สมบูรณ์อีก 2 พู มีลักษณะหนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ มีตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนแต่ตำหนิดังกล่าวต้องไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพของเนื้อทุเรียน

ตารางที่ 4.5 เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ

ลำดับ	ชั้นคุณภาพ	เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ
1	ชั้นพิเศษ (Extra Class)	ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบให้คุณภาพไม่เป็นตามข้อกำหนดของชั้นพิเศษ แต่เป็นไปตามคุณภาพชั้นหนึ่ง หรือคุณภาพยังอยู่ในเกณฑ์คลาดเคลื่อนของคุณภาพชั้นหนึ่ง
2	ชั้นหนึ่ง (Class I)	ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบที่คุณภาพไม่เป็นตามข้อกำหนดของชั้นหนึ่ง แต่เป็นไปตามคุณภาพชั้นสอง หรือคุณภาพยังอยู่ในเกณฑ์คลาดเคลื่อนของคุณภาพชั้นสอง
3	ชั้นสอง (Class II)	ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบที่คุณภาพไม่เป็นไปตามข้อกำหนดชั้นสอง แต่ต้องไม่มีผลเน่าเสียหรือสภาพไม่เหมาะสมต่อการบริโภค
-	ความคาดเคลื่อน	เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องขนาดทุเรียนทุกชั้น มีทุเรียนขนาดใหญ่หรือเล็กกว่าชั้นถัดไปหนึ่งชั้น ปนมาได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบ

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นถึงคุณภาพทุเรียนตามมาตรฐาน คือ ทุเรียนชั้นพิเศษ (Extra Class) ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดีที่สุดตรงตามพันธุ์ จำนวนพูสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 4 พู ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและกระดุมทองมีพูสมบูรณ์ 5 พู มีลักษณะน้ำสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก ปลอดภัยจากการตำหนิ ยกเว้นตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพใน ด้านรูปปลั๊กซ์ทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างเก็บรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ ต่อมาทุเรียนชั้นหนึ่ง

(Class I)ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดี ตรงตามพันธุ์ จำนวนพุ่มสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 3 พุ่ม และพุ่มไม่สมบูรณ์อีก 2 พุ่ม และไม่ทำให้รูปทรงทุเรียนเสียไป ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มีพุ่มสมบูรณ์ 4 พุ่ม มีลักษณะนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ ปลายหนามไม่แตก มีตำหนิเล็กน้อยไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และตำหนิดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพในด้านรูปลักษณะทั่วไปของผล รวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการรักษาและการจัดเรียงเสวนในภาชนะบรรจุ และทุเรียนชั้นสอง (Class II) ชั้นนี้รวมทุเรียนที่ไม่เข้าชั้นชั้นที่สูงกว่าแต่มีคุณภาพขั้นต่ำ มีคุณภาพตรงตามพันธุ์ จำนวนพุ่มสมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 2 พุ่ม และพุ่มไม่สมบูรณ์อีก 2 พุ่ม ยกเว้นพันธุ์ก้านยาวและพันธุ์กระดุมทอง มีผลสมบูรณ์ 3 พุ่ม และพุ่มไม่สมบูรณ์อีก 2 พุ่ม มีลักษณะนามสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ มีตำหนิเล็กน้อยที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนแต่ตำหนิดังกล่าวต้องไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพของเนื้อทุเรียน รวมถึงเกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ โดยเกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ แบ่งออกได้เป็น ชั้นพิเศษ (Extra Class) ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบให้คุณภาพไม่เป็นตามข้อกำหนดของชั้นพิเศษ แต่เป็นไปตามคุณภาพชั้นหนึ่ง หรือคุณภาพยังอยู่ในเกณฑ์คลาดเคลื่อนของคุณภาพชั้นหนึ่ง ต่อมาชั้นหนึ่ง (Class I) ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบที่คุณภาพไม่เป็นตามข้อกำหนดของชั้นหนึ่ง แต่เป็นไปตามคุณภาพชั้นสอง หรือคุณภาพยังอยู่ในเกณฑ์คลาดเคลื่อนของคุณภาพชั้นสอง และชั้นสอง (Class II) ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบที่คุณภาพไม่เป็นไปตามข้อกำหนดชั้นสอง แต่ต้องไม่มีผลเน่าเสียหรือสภาพไม่เหมาะสมต่อการบริโภค โดยความคาดเคลื่อนเกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องขนาดทุเรียนทุเรียนทุเรียน มีทุเรียนขนาดใหญ่หรือเล็กกว่าชั้นถัดไปหนึ่งชั้น ปนมาได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนผลในแต่ละรุ่นที่ส่งมอบ

จึงเป็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพทุเรียน ตามข้อกำหนดที่ “ข้อ 1.2 กำหนดว่า ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือ ผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง” ในประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 แสดงให้เห็นว่าการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ หรือการสุ่มตรวจคุณภาพทุเรียนหรือที่เรียกว่า นโยบายการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) เป็นการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพทุเรียนก่อนการส่งออกนั้น ข้อกำหนดในประกาศและนโยบายดังกล่าวไม่มีการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล หรือในทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์ และยังขาดเทคโนโลยีในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและขาดการรายงานผลผลิตทุเรียนของระบบตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดด้วย QR Code สำหรับสหกรณ์ฝัก SHUNZI ของประเทศจีน ซึ่งเป็นระบบ “คิวอาร์โค้ด” ใช้ในการตรวจสอบย้อนหลังถึงข้อมูลการเพาะปลูก แหล่งผลิตของเมล็ด ปุ๋ยในการบำรุงต้น ยาฆ่าแมลงที่ใช้ในการรักษาบำรุงผลผลิต รวมไปถึงคุณภาพของผลเมล็ดก่อนถึงมือผู้บริโภค ข้อดีของระบบ “คิวอาร์โค้ด” ย้อนกลับ สำหรับสหกรณ์ฝัก SHUNZI ทำให้ทราบถึงข้อมูลรายงานการผลิต

คุณภาพของผลเมล่อน เพื่อให้ง่ายในการส่งเสริมการตลาด ทำให้เมล่อนมีความน่าเชื่อถือและปลอดภัยมากขึ้น โดยการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการตรวจสอบ และมีความถูกต้อง แม่นยำ

มาตรการการนำเข้าสินค้าผลไม้สดในสิงคโปร์ : Singapore Food Agency (SFA) เป็นมาตรการที่ตรวจคุณภาพทุเรียน เพื่อให้แน่ใจว่าทุเรียนในสิงคโปร์ปลอดภัยต่อการบริโภค SFA รัฐบาลสิงคโปร์ได้สนับสนุนและส่งเสริมการทำเกษตรในเมืองด้วยเทคโนโลยีใหม่ หรือ “Living Lab” โดยใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบสินค้าที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพตามข้อกำหนดของ Singapore Food Agency (SFA) ในทุเรียนทุกผล เพื่อจำกัดปริมาณยาฆ่าแมลงที่ได้รับอนุญาตที่อาจหลงเหลืออยู่ในทุเรียน SFA ใช้วิธีการตามความเสี่ยงเพื่อความปลอดภัยของทุเรียน เช่น การเก็บตัวอย่าง SFA และการทดสอบสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างและสารเคมีที่ทำให้สุก ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าทั้งร่องรอยของสารตกค้างไว้บนผลไม้ที่ผ่านกระบวนการแล้ว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมตรวจสอบความปลอดภัยของ SFA และทุเรียนจะไม่ได้รับอนุญาตให้ขายหากพบว่าไม่ผ่านการตรวจสอบและการทดสอบความปลอดภัยของ SFA การทดสอบทุเรียนจะแสดงให้เห็นว่าหากตรวจพบยาฆ่าแมลงตกค้างบนเปลือกของทุเรียน ไม่ว่าจะเป็กรณีที่ตรวจพบยาฆ่าแมลงตกค้างในเนื้อทุเรียน หรือพบว่ามียาฆ่าแมลงตกค้างในระดับความเข้มข้นต่ำมากซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปลอดภัย หรือการตรวจพบการใช้สารทำให้สุกด้วยสารเคมีในทุเรียนในระหว่างการทดสอบ ดังนั้น ทุเรียนจะต้องนำเข้าโดยผู้นำเข้าที่มีใบอนุญาต SFA ผู้ขายทุเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบให้แน่ใจว่าทุเรียนที่ขายนั้นมาจากแหล่งที่ควบคุมโดย SFA จัดเตรียมหรือแปรรูปในลักษณะที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ และไม่ลดทอนความปลอดภัยของทุเรียน เพื่อให้ได้ทุเรียนที่มีคุณภาพ ปลอดภัยจากยาฆ่าแมลงซึ่งอาจเป็นพิษต่อมนุษย์เมื่อบริโภคในระดับสูงและเป็นเวลานาน

เมื่อสัมภาษณ์นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร⁸⁸ ปัจจุบันมีการตรวจสอบคุณภาพทุเรียน เกี่ยวกับการสุ่มตรวจคุณภาพทุเรียนหรือที่เรียกว่า นโยบายการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) ซึ่งเป็นมาตรการในการตรวจคุณภาพทุเรียนจริง แต่วิธีการตรวจวัดปริมาณแ่งในผลทุเรียนยังไม่ทั่วถึง กล่าวคือ ณ ปัจจุบันการตรวจปริมาณแ่งดังกล่าวตามมาตรการการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) เป็นการสุ่มตรวจคุณภาพทุเรียนเพียง 1 ผล ของทุเรียนในแต่ละรุ่น โดยวิธีการสุ่มตรวจเป็นวิธีการใช้ความสามารถของบุคคลในการคำนวณปริมาณแ่งในผลนั้น ๆ ยังขาดการตรวจปริมาณแ่งในผลที่แม่นยำ และขาดเทคโนโลยีในการการตรวจปริมาณแ่ง ซึ่งถ้าหากนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจปริมาณแ่งได้จะเป็นการตรวจคุณภาพที่รวดเร็วในและตรวจได้ครบในทุก ๆ ผล และส่งผลให้นโยบายการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์และพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย ตามประกาศตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ว่าด้วยเรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ดังกล่าวต่อไปนี้

⁸⁸ สัมภาษณ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (เชิงอรรด 86).

ข้อกำหนดใน “ข้อ 1.2 กำหนดว่า ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือ ผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง” ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าตรวจคุณภาพทุเรียนให้เป็นไปตามกำหนดมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน ไม่ได้มีการตรวจคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล หรือในทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์ที่เตรียมจะส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ และขาดการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียน ถึงแม้ว่าการสุ่มตรวจคุณภาพทุเรียนหรือที่เรียกว่า นโยบายการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) มีการตรวจคุณภาพทุเรียนโดยวิธีการสุ่มตรวจ ไม่ได้มีการตรวจทุเรียนในทุก ๆ ผล หรือ ทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์ และยังใช้วิธีการสุ่มตรวจแบบใช้ความสามารถของตัวบุคคลอยู่ ซึ่งอาจจะเกิดความคลาดเคลื่อนในการตรวจปริมาณแบ่งในผลของทุเรียนได้

หากมีมาตรการทางกฎหมายให้ตรวจสอบคุณภาพทุเรียนโดยทำการตรวจสอบทุเรียนในทุก ๆ ผล ก็อาจจะช่วยลดปัญหาทุเรียนด้อยคุณภาพได้ และหากใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการตรวจสอบอาจจะได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกว่าวิธีการสุ่มตรวจ และเมื่อเปรียบเทียบกับระบบตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดองด้วย QR Code สำหรับสหกรณ์ผัก SHUNZI ของประเทศจีน เป็นระบบ “คิวอาร์โค้ด” ในการตรวจสอบย้อนหลังถึงข้อมูลการเพาะปลูก แหล่งผลิตของเมล็ดอง ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงที่ใช้ในการรักษาบำรุง รวมไปถึงคุณภาพของผลเมล็ดองก่อนถึงมือผู้บริโภค ข้อดีของ ระบบ “คิวอาร์โค้ด” ย้อนกลับ ทำให้ทราบถึงข้อมูลรายงานการผลิตคุณภาพของผลเมล็ดอง ซึ่งเป็นการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการตรวจสอบ และมีความถูกต้อง แม่นยำ อีกด้วย และเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการการนำเข้าสินค้าของสิงคโปร์แล้ว มาตรการการนำเข้าสินค้าผลไม้สดในสิงคโปร์ : Singapore Food Agency (SFA) เป็นมาตรการที่ตรวจคุณภาพทุเรียน เพื่อให้แน่ใจว่าทุเรียนในสิงคโปร์ปลอดภัยต่อการบริโภค SFA รัฐบาลสิงคโปร์ได้มีสนับสนุนและส่งเสริมการทำการเกษตรในเขตเมืองด้วยเทคโนโลยีใหม่ หรือ “Living Lab ” โดยใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบสินค้าที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพตามข้อกำหนดของ Singapore Food Agency (SFA) ในทุเรียนทุกผล เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับประทานทุเรียนที่มีคุณภาพและปลอดภัยจากสารเคมีต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด

เนื่องด้วยทุเรียนเป็นสินค้าการควบคุมเกี่ยวกับรายการสินค้า โดยทุเรียนถือว่าเป็นรายการสินค้าควบคุม และเป็นรายการสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแล ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ตามประกาศวันที่ 30 มิถุนายน 2564 ประกาศดังกล่าวอยู่ในความควบคุมดูแลของกรมการค้าภายในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ ทุเรียนยังคงเป็นสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแลประเภทที่ไม่มีกฎหมายและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่าย ในการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ ตามตารางที่แนบไว้ภายใต้ข้อความที่กล่าวมาข้างต้นนี้

ตารางที่ 4.6 รายการสินค้าและบริการควบคุม ปี 2565

หมวดหมู่	สินค้าและบริการควบคุม
หมวดอาหาร	(38) กระเทียม (39) ไข่ไก่ (40) ทุเรียน*** (41) นมผง ผลิตภัณฑ์นมพร้อมบริโภคชนิดเหลว ไม่รวมถึงนมเปรี้ยว

ตารางที่ 4.7 รายการสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแล เดือนมีนาคม - ตุลาคม ปี 2565

เดือน	มาตรการ Sensitive List (SL)	มาตรการ Priority Watch List (PWL)	มาตรการ Watch List (WL)
มีนาคม	1. สุกรชำแหละ 2. ไก่สด .	1. สบู่ 2. ผลิตภัณฑ์ล้างจาน 3. อาหารปรุงสำเร็จ	. 165. ทุเรียน 166. มังคุด
เมษายน	1. สุกรชำแหละ 2. ไก่สด .	1. สบู่ 2. ผลิตภัณฑ์ล้างจาน 3. อาหารปรุงสำเร็จ	. 165. ทุเรียน 166. มังคุด
พฤษภาคม	1. สุกรชำแหละ 2. ไก่สด	1. สบู่ 2. ผลิตภัณฑ์ล้างจาน	. 165. ทุเรียน 166. มังคุด
มิถุนายน	1. สุกรชำแหละ 2. ไก่สด	1. สบู่ 2. ผลิตภัณฑ์ล้างจาน 3. อาหารปรุงสำเร็จ	. 165. ทุเรียน 166. มังคุด
กรกฎาคม	1. สุกรชำแหละ 2. ไก่สด 3. ไข่ไก่	1. สบู่ 2. ผลิตภัณฑ์ล้างจาน 3. อาหารปรุงสำเร็จ	. 165. ทุเรียน 166. มังคุด
สิงหาคม	1. สุกรชำแหละ 2. ไก่สด 3. ไข่ไก่	1. สบู่ 2. ผลิตภัณฑ์ล้างจาน 3. อาหารปรุงสำเร็จ	. 165. ทุเรียน 166. มังคุด
กันยายน	1. สุกรชำแหละ 2. ไก่สด 3. ไข่ไก่	1. สบู่ 2. ผลิตภัณฑ์ล้างจาน 3. อาหารปรุงสำเร็จ	. 165. ทุเรียน 166. มังคุด
ตุลาคม	1. สุกรชำแหละ 2. ไก่สด 3. ไข่ไก่	1. สบู่ 2. ผลิตภัณฑ์ล้างจาน 3. อาหารปรุงสำเร็จ	. 164. กระเทียม 165. ทุเรียน

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าทุเรียนเป็นสินค้าที่อยู่ในการควบคุมดูแล ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ปี 2565 ซึ่งเป็นสินค้าและบริการควบคุมในหมวดอาหาร ในลำดับที่ 40 และเป็นรายการสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแล เดือนมีนาคม - ตุลาคม ปี 2565 ที่อยู่ในมาตรการ Watch List (WL) ประจำเดือน มีนาคม เมษายน พฤษภาคม มิถุนายน กรกฎาคม สิงหาคม กันยายน และ ตุลาคม ในลำดับที่ 165 ข้างต้น

รายการสินค้าและบริการควบคุม หมายถึง สินค้าที่มีการกำหนดราคาซื้อ - ขาย ที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค โดยคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) จะเป็นผู้กำหนดสินค้าหรือบริการควบคุมได้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 กกร.สามารถพิจารณารายการสินค้าควบคุมได้อย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ไม่ให้มีการจำหน่ายสินค้าในราคาต่ำหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งต้องกำหนดมาตรการป้องกันการกักตุนสินค้าควบคุมด้วย สินค้าที่คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ มีหลักพิจารณาสินค้าควบคุมโดยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้ สินค้าดังกล่าวจำเป็นแก่การครองชีพ เป็นสินค้าที่ใช้เป็นปัจจัยการผลิตต่อเนื่อง สินค้าดังกล่าวมีผู้ผลิตหรือผู้ขายน้อยราย สินค้าดังกล่าวไม่มีการแข่งขันเท่าที่ควร สินค้าดังกล่าวใช้เทคนิคผลิตและการลงทุนสูง ทำให้ผู้ผลิตรายใหม่เข้าสู่ตลาดได้ยาก สินค้าดังกล่าวมีความเคลื่อนไหวราคาบ่อยครั้งหรือขึ้นผิดปกติ และมักขาดแคลนในบางครั้ง สินค้าดังกล่าวมีความเชื่อมโยงหรือได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงราคาในตลาดโลกมาก ทั้งนี้ หากพบเห็นร้านค้ามีการจำหน่ายสินค้าในราคาที่ไม่เหมาะสม หรือไม่ตรงกับที่แจ้งไว้ในป้ายราคาสามารถร้องเรียนที่ได้ สายด่วนกรมการค้าภายใน 1569 ตลอด 24 ชั่วโมง หรือร้องเรียนได้ที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดทั่วประเทศ

รายการสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแล หมายถึง รายการสินค้าหรือบริการที่กระทรวงพาณิชย์โดยกรมการค้าภายใน ได้มีการกำหนดระดับความสำคัญของสินค้าและบริการที่ต้องติดตามดูแล เป็นประจำทุกเดือนตามสถานการณ์หรือปัจจัยการผลิตที่เปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามดูแลราคาสินค้าและบริการ เพื่อเป็นสัญญาณเตือนภัยในระดับปฏิบัติการ สำหรับในแต่ละเดือน โดยได้ประเมินและคาดการณ์แนวโน้มของสถานการณ์ด้านราคาและปริมาณของสินค้าและบริการ โดยได้ปรับเปลี่ยนการจัดระดับความสำคัญของสินค้าและบริการออกเป็น 3 มาตรการ ดังนี้ มาตรการที่ควบคุมรายการสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแล ได้แก่ มาตรการ Sensitive List (SL) มาตรการ Priority Watch List (PWL) มาตรการ Watch List (WL)

จากการศึกษา มาตรการ Sensitive List (SL) เป็นสินค้าและบริการที่มีความอ่อนไหวเป็นพิเศษติดตามราคาและสถานะทั้งในประเทศ และต่างประเทศเป็นประจำทุกวัน พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่สำนักตรวจสอบและปฏิบัติการตรวจสอบราคาจำหน่ายเข้มงวดและต่อเนื่อง ในเขตกรุงเทพ และปริมณฑล ส่วนมาตรการ Priority Watch List (PWL) เป็นสินค้าที่ติดตาม ภาวะและสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษสัปดาห์ละ 2 ครั้ง โดยให้เจ้าหน้าที่สำนักตรวจสอบและปฏิบัติการ ตรวจสอบราคาจำหน่ายและหากเกิดภาวะวิกฤตอาจ

กำหนดมาตรการเพิ่มเติม ดังนี้ 1. เชื่อมโยงให้ผู้จำหน่ายปลีกสินค้า โดยตรงจากผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย และ มาตรการ Watch List (WL) ในภาวะปกติ ได้กำหนดมาตรการในการดูแล ดังนี้ 1. ติดตามภาวะราคาและ สถานการณ์สินค้าและบริการเป็นประจำทุกปีๆ รวมทั้งตรวจสอบและกำกับดูแลให้มีการฉวยโอกาสเอาเปรียบผู้บริโภคโดยสำนักตรวจสอบและปฏิบัติการ 2. เปิดสายด่วน 1569 ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อรับเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภค จากมาตรการต่าง ๆ จะแตกต่างกันเห็นได้ชัดเนื่องด้วยสินค้าแต่ละประเภทรุนั้น มีความอ่อนไหวของราคาและการติดตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งทุเรียนเป็นสินค้าที่จัดอยู่ในประเภท มาตรการ Watch List (WL) ในภาวะปกติ ได้กำหนดมาตรการในการดูแลโดยการติดตามภาวะราคาและ สถานการณ์สินค้าเป็นประจำทุกปีๆ

กฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) Unit Pricing Guide, A Best Practice : แนวทางการกำหนดราคาต่อหน่วย มาตรา 1637 – 1637ปี มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการรายงานผลิตภัณฑ์นม ข้อมูลเกี่ยวกับราคา ปริมาณการขาย สินค้าคงคลังของผลิตภัณฑ์นม การปรับปรุงราคา การบริการของเกษตรกร รายงานการจัดหา และส่งเสริมการแข่งขันในตลาดผลิตภัณฑ์นม ซึ่งรายงานการบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม กำหนดให้ เลขานุการกระทรวงเกษตร ต้องจัดโปรแกรมรายงานบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม โดยให้ข้อมูล การตลาดที่ตรงเวลาถูกต้องและเชื่อถือได้ อำนวยความสะดวกในการตัดสินใจทางการตลาด ส่งเสริมการแข่งขันในอุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์นม ซึ่งกำหนดให้ผู้ผลิตแต่ละรายรายงานข้อมูลต่อเลขานุการกระทรวง เกษตร เกี่ยวกับราคา ปริมาณของผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตโดยผู้ผลิต กำหนดให้ผู้ผลิตแต่ละรายและบุคคลอื่น จัดเก็บผลิตภัณฑ์นมต้องรายงานต่อเลขานุการกระทรวงเกษตร ตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อควบคุมดูแล สำหรับผลิตภัณฑ์นมโดยเฉพาะ

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์และพิจารณาแล้วเห็นว่าปัญหาเรื่องการควบคุมรายงานผลผลิตและ จำหน่ายทุเรียนของไทย แล้วเห็นว่า เมื่อทุเรียนเป็นผลไม้ที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย มีความโดดเด่นด้วย เนื้อสีเหลืองทอง รสชาติหวาน มัน หอมที่ผสมผสานกันอย่างยอดเยี่ยม และยากที่จะหารสชาติของผลไม้ใดใน เขตร้อนมาเทียบเคียงได้ ด้วยรูปลักษณ์ที่มีหนามแข็งแทงขึ้นรอบผล ดูแปลกตาผนวกกับรสชาติที่ไม่เหมือนใคร ทุเรียนจึงได้รับการยกย่องว่าเป็น “ราชาแห่งผลไม้” เรียกได้ว่าทุเรียนเป็นผลไม้ที่แทบจะทุกครัวเรือนนิยม บริโภคเป็นอย่างมาก เมื่อเทียบกับผลไม้ตามฤดูกาลชนิดอื่น ๆ และเนื่องจากทุเรียนเป็นรายการสินค้าควบคุม และเป็นรายการสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแล ตามมาตรการ Watch List (WL) จึงถือว่าทุเรียนอยู่ในภาวะที่ ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเป็นประจำทุก 15 วัน และมีความผันผวนของราคาเป็นพิเศษในทุก ๆ วัน รวมทั้งยังมีการตรวจสอบและกำกับดูแลให้มีการฉวยโอกาสเอาเปรียบผู้บริโภคโดยสำนักตรวจสอบและ ปฏิบัติการ แต่ยังไม่มีการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายในการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว กฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) Unit Pricing Guide, A Best Practice : แนวทางการกำหนดราคาต่อหน่วย มาตรา 1637 – 1637ปี เกี่ยวกับการรายงานผลิตภัณฑ์นม ข้อมูลเกี่ยวกับราคา ปริมาณการขาย สินค้าคงคลังของผลิตภัณฑ์นม

การปรับปรุงราคา การบริการของเกษตรกร รายงานการจัดทำ และส่งเสริมการแข่งขันในตลาดผลิตภัณฑ์นม ซึ่งรายงานการบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม กำหนดให้ เลขานุการกระทรวงเกษตร ต้องจัดโปรแกรมรายงาน บังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม โดยให้ข้อมูลการตลาดที่ตรงเวลาถูกต้องและเชื่อถือได้ อำนวยความสะดวกในการ ตัดสินใจทางการตลาด ส่งเสริมการแข่งขันในอุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์นม ซึ่งกำหนดให้ผู้ผลิตแต่ละ รายรายงานข้อมูลต่อเลขานุการกระทรวงเกษตร เกี่ยวกับราคา ปริมาณของผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตโดยผู้ผลิต กำหนดให้ผู้ผลิตแต่ละรายและบุคคลอื่นจัดเก็บผลิตภัณฑ์นมต้องรายงานต่อเลขานุการกระทรวงเกษตร ตาม ระยะเวลาที่กำหนดเพื่อควบคุมดูแลสำหรับผลิตภัณฑ์นมโดยเฉพาะ

4.3 กรณีปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก

กรณีปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออกที่ได้มาตรฐานและขนาด ผลของทุเรียนต้องเหมาะสมกับพันธุ์เพื่อให้ได้ทุเรียนตามมาตรฐานที่เหมาะสมในการส่งออกจำหน่ายทั้งในและ ต่างประเทศ แต่แท้จริงแล้วนั้นจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทุเรียนของเกษตรกรรายย่อยไม่สามารถทำได้ตาม มาตรฐานที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดไว้ กล่าวคือ ขนาดของทุเรียนและเกรดทุเรียนไม่เป็นไปตาม ขนาดทางการค้า โดยข้อกำหนดของขนาดทุเรียนตาม มกษ.3 – 2556 ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ด้วยสาเหตุนี้ผู้ ศึกษาจึงต้องศึกษาหาหนทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก ตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐาน สินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ดังกล่าวต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวน พูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว)

เกรดคุณภาพ	น้ำหนัก	จำนวนพู
A	2.5 – 6 กิโลกรัม	4 – 5 พูเต็ม หรือ 3 พูและอีก 1 – 2 เม็ด
B	2.5 – 6 กิโลกรัม	3 พู 1 เม็ด หรือ 2 พูและอีก 1 – 2 เม็ด
C	2.5 – 6 กิโลกรัม	เสียทรงหรือแป้ว อาจมี 2 พู 1 เม็ด หรือ 3 พู ๆ ละ 1 เม็ด หรือทั้งลูกมีแค่ 4 เม็ด
A - B	2 – 7 กิโลกรัม	-
C	1.7 – 7 กิโลกรัม	-

หมายเหตุ : การแบ่งชั้นคุณภาพและขนาดในมาตรฐานนี้ ใช้ในการพิจารณาทางการค้าโดยนำข้อกำหนดการแบ่งชั้น คุณภาพไปใช้ร่วมกับข้อกำหนดเรื่องขนาด เพื่อกำหนดเป็นชั้นทางการค้า ซึ่งคู่ค้าอาจมีการเรียกชื่อชั้นทางการค้าที่แตกต่างกัน ขึ้นกับความต้องการของคู่ค้าหรือตามข้อจำกัดที่มีเนื่องมาจากฤดูกาล

จากตารางตารางที่ 4.6 ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว) โดยทุเรียนเกรด A มีน้ำหนัก 2.5 – 6 กิโลกรัม และจำนวนพู 4 – 5 พูเต็ม หรือ 3 พูและอีก 1 – 2 เม็ด ทุเรียนเกรด B มีน้ำหนัก 2.5 – 6 กิโลกรัม มีจำนวนพู 3 พู 1 เม็ด หรือ 2 พูและอีก 1 – 2 เม็ด ทุเรียนเกรด C มีน้ำหนัก 2.5 – 6 กิโลกรัม ทุเรียนเสียทรงหรือแป้ว อาจมีจำนวนพู 2 พู 1 เม็ด หรือ 3 พู ๆ ละ 1 เม็ด หรือทั้งลูกมีแค่ 4 เม็ด ทุเรียน A – B มีน้ำหนัก 2 – 7 กิโลกรัม และทุเรียนเกรด C มีน้ำหนัก 1.7 – 7 กิโลกรัม เป็นต้น ซึ่งการแบ่งชั้นคุณภาพและขนาดในมาตรฐานนี้ ใช้ในการพิจารณาทางการค้าโดยนำข้อกำหนดการแบ่งชั้น คุณภาพไปใช้ร่วมกับข้อกำหนดเรื่องขนาด เพื่อกำหนดเป็นชั้นทางการค้า ซึ่งคู่ค้าอาจมีการเรียกชื่อชั้น ทางการค้าที่แตกต่างกัน ขึ้นกับความต้องการของคู่ค้าหรือตามข้อจำกัดที่มีเนื่องมาจากฤดูกาล จะเห็นได้ว่าการกำหนดมาตรฐานทุเรียนคุณภาพดีตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน มีความแข็งแกร่งหรือตายตัวมากเกินไป ขาดความยืดหยุ่นในเรื่องของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนที่ไม่เพียงพอ เป็นผลทำให้เกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่าย ทุเรียนไม่สามารถจำหน่ายทุเรียนได้ทั้งหมดที่ตนผลิตออกมา

จึงเป็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก ตามประกาศจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน ตามพระราชบัญญัติ มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 แสดงให้เห็นว่าทุเรียนที่มีมาตรฐานควรมีคุณสมบัติประการใดบ้าง และ ทุเรียนทุกชั้นมาตรฐานต้องมีคุณภาพผลผลิตที่ตรงตามมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ในแต่ละชั้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็น รูปลักษณะภายนอก เนื้อภายในผล จำนวนพู น้ำหนักและเกรดของผลแต่ละสายพันธุ์ เกณฑ์ความคาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ และผลทุเรียนสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค รวมไปถึงการบรรจุหีบห่อ สุขลักษณะความสะอาด ตามประกาศกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าการเกษตร : ทุเรียน ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าทางเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อส่งเสริมสินค้าการเกษตรให้ได้คุณภาพมาตรฐาน เนื่องจากทุเรียนเป็นสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกที่สำคัญของโลก ดังนั้น เพื่อให้ทุเรียนของไทยเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน เพื่อส่งเสริมการส่งออก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึง เห็นสมควรจัดทำมาตรฐานทุเรียนให้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้ทุเรียนที่ผลิตออกมาได้จำหน่ายหมดภายในฤดูกาล และอำนวยความสะดวกทางการค้า จึงเห็นควรผลิตทุเรียนให้ได้อยู่ในคุณภาพขั้นต่ำอย่างน้อยก็ได้จำหน่าย

ภายในประเทศได้หมด ส่วนทุเรียนคัดเกรดคุณภาพควรคำนึงคุณสมบัติของทุเรียนและความคลาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ รวมไปถึงมาตรฐานทุเรียน ไม่ว่าจะ เป็น น้ำหนัก หรือจำนวนพู เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบกับ กฎหมายประเทศบรูไน (Brunel Darussalam) มาตรฐานสำหรับทุเรียน (Standards for Durian) มีเพียงข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพขั้นต่ำทุเรียนในแต่ละชั้นจะมีข้อกำหนดพิเศษสำหรับแต่ละชั้นและข้อกำหนดความคลาดเคลื่อน โดยการแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนคุณภาพได้เป็น 2 ชั้น ดังนี้ ชั้นพิเศษ (Extra Class) และชั้นหนึ่ง (Class I) ทุเรียนชั้นนี้มีคุณภาพดี จะเห็นได้ว่ามาตรฐานสำหรับทุเรียนของประเทศบรูไนไม่มีการกำหนดมาตรฐานขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า โดยแบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพู เหมือนดังประเทศไทยกำหนดไว้ในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าการเกษตร : ทุเรียน ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าทางเกษตร พ.ศ. 2551 แสดงให้เห็นว่าประเทศบรูไนมีกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออกยืดหยุ่นกว่าของประเทศไทย และเมื่อเปรียบเทียบกับ ประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : อาเซียน (ASEAN) มาตรฐานสำหรับทุเรียน (ASEAN STANDARD FOR DURIAN : ASEAN Stan 1:2006, Rev.1-2012) มีเพียงข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพขั้นต่ำทุเรียนในแต่ละชั้นจะมีข้อกำหนดพิเศษสำหรับแต่ละชั้นและข้อกำหนดความคลาดเคลื่อน โดยการแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนคุณภาพได้เป็น 3 ชั้น ดังนี้ ชั้นพิเศษ (Extra Class) ชั้นหนึ่ง (Class I) และชั้นสอง (Class II) จะเห็นได้ว่ามาตรฐานสำหรับทุเรียนของประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่มีการกำหนดมาตรฐานขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า โดยแบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพู เหมือนดังประเทศไทยกำหนดไว้ในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าการเกษตร : ทุเรียน ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าทางเกษตร พ.ศ. 2551 แสดงให้เห็นว่าประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออกยืดหยุ่นกว่าของประเทศไทย

เมื่อผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์และพิจารณาทางด้านข้อกำหนดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออกแล้ว จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการการแบ่งชั้นคุณภาพและขนาดในมาตรฐานใช้ในการพิจารณาทางการค้าโดยนำข้อกำหนดการแบ่งชั้นคุณภาพไปใช้ร่วมกับข้อกำหนดเรื่องขนาด เพื่อกำหนดเป็นชั้นทางการค้า โดยกำหนดขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว) โดยทุเรียนเกรด A มีน้ำหนัก 2.5 – 6 กิโลกรัม และจำนวนพู 4 – 5 พูเต็ม หรือ 3 พูและอีก 1 – 2 เม็ด ทุเรียนเกรด B มีน้ำหนัก 2.5 – 6 กิโลกรัม มีจำนวนพู 3 พู 1 เม็ด หรือ 2 พูและอีก 1 – 2 เม็ด ทุเรียนเกรด C มีน้ำหนัก 2.5 – 6 กิโลกรัม ทุเรียนเสียทรงหรือแป้ว อาจมีจำนวนพู 2 พู 1 เม็ด หรือ 3 พู ๆ ละ 1 เม็ด หรือทั้งลูกมีแค่ 4 เม็ด ทุเรียน A – B มีน้ำหนัก 2 – 7 กิโลกรัม และทุเรียนเกรด C มีน้ำหนัก 1.7 – 7 กิโลกรัม เป็นต้น แต่ในทางกลับกันกฎหมายประเทศบรูไน (Brunel Darussalam) มาตรฐานสำหรับทุเรียน (Standards for Durian) มีเพียงข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพขั้นต่ำทุเรียนในแต่ละชั้นและข้อกำหนดความคลาดเคลื่อน โดยการแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนคุณภาพได้เป็น 2 ชั้น ดังนี้ ชั้นพิเศษ (Extra Class) และชั้นหนึ่ง (Class I) ส่วนประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : อาเซียน

(ASEAN) มาตรฐานสำหรับทุเรียน (ASEAN STANDARD FOR DURIAN : ASEAN Stan 1:2006, Rev.1-2012) ก็มีเพียงข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพชั้นต่ำทุเรียนในแต่ละชั้นและข้อกำหนดความคลาดเคลื่อน โดยการแบ่งชั้นคุณภาพทุเรียนคุณภาพได้เป็น 3 ชั้น ดังนี้ ชั้นพิเศษ (Extra Class) ชั้นหนึ่ง (Class I) และชั้นสอง (Class II)

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรให้ปรับเปลี่ยน แก้ไข เพิ่มเติม หรือกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนตามเกรดตามการค้า เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน และส่งเสริมการส่งออก จึงเห็นสมควรจัดทำมาตรฐานทุเรียนให้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้ทุเรียนที่ผลิตออกมาได้จำหน่ายหมดภายในฤดูกาล และอำนวยความสะดวกทางการค้า โดยคำนึงคุณสมบัติของทุเรียนและความคลาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ รวมไปถึงมาตรฐานทุเรียน ไม่ว่าจะเป็น น้ำหนัก หรือจำนวนพู เป็นต้น

จากการวิเคราะห์และพิจารณาประเด็นข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรให้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียนที่เป็นราคากลาง เพื่อให้มีราคาที่เป็นราคากลางและเป็นธรรมทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายทุเรียนในกรณีที่เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนไม่สามารถตกลงราคากับผู้ซื้อหรือพ่อค้าคนกลางได้ และแก้ไขกฎหมายในข้อกำหนดเรื่องการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล ในข้อกำหนดที่ 1.2 ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อให้ได้ทุเรียนที่มีคุณภาพและมีปริมาณแบ่งที่พอเหมาะสามารถที่จะพัฒนาเป็นผลสุกได้ ตามข้อบังคับของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก่อนส่งออกจำหน่ายและควรให้เกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนทำรายงานเกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายทุเรียนเป็นประจำในทุก ๆ 1 ปี เพื่อควบคุมการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนและควรมีการแก้ไข เพิ่มเติม กำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้าในกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียน ให้มีความยืดหยุ่นลดความแข็งกระด้างในการกำหนดมาตรฐานทุเรียน เพื่อให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จากประเด็นปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ปัญหากฎหมายในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย และปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก ผู้ศึกษาเห็นควรแสวงหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องของการบังคับใช้ทางกฎหมายให้เหมาะสมและประสิทธิภาพ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนให้พวกเขาทั้งหลายผลิตผลผลิตทุเรียนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน ให้สามารถส่งออกจำหน่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยเหล่านั้นสามารถผลิตผลผลิตทุเรียนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน ให้สามารถส่งออกจำหน่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยจากการศึกษาทำการศึกษาและวิเคราะห์ในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอสรุปสาระสำคัญและนำเสนอข้อเสนอแนะและแนวทางในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ดังต่อไปนี้

5.1 บทสรุป

ทุเรียนเป็นผลไม้ซึ่งได้รับฉายาว่าเป็น “ราชาแห่งผลไม้ (King of fruits)” เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีในเขตที่มีสภาพอากาศร้อนชื้น ทุเรียนเป็นผลไม้ที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย มีความโดดเด่นด้วยเนื้อสีเหลืองทอง รสชาติหวาน มัน หอมที่ผสมผสานกันอย่างยอดเยี่ยม และยากที่จะหารสชาติของผลไม้ใดในเขตร้อนมาเทียบเคียงได้ ด้วยรูปลักษณะที่มีหนามแข็งแทงขึ้นรอบผล ดูแปลกตาผนวกกับรสชาติที่ไม่เหมือนใครทุเรียนจึงได้รับการยกย่องว่าเป็น “ราชาแห่งผลไม้” เรียกได้ว่าทุเรียนเป็นผลไม้ที่แทบจะทุกครัวเรือนนิยมบริโภคเป็นอย่างมาก เมื่อเทียบกับผลไม้ตามฤดูกาลชนิดอื่น ๆ และสามารถนำผลผลิตมาแปรรูปได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นอาหารคาวหรืออาหารหวาน และทุเรียนถือว่าเป็นผลไม้สำคัญของประเทศไทยที่นอกจากบริโภคในประเทศแล้วยังสามารถส่งออก ทำรายได้ให้กับประเทศไทยในแต่ละปีจำนวนมาก และถือว่าเป็นประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอันดับหนึ่งของโลกโดยในปี 2562 ผลิตทุเรียนของไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็น 1,017,009 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีผลผลิตเพียง 759,828 ตัน ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายพื้นที่เพาะปลูกมีการดูแลเอาใจใส่บำรุงรักษามากขึ้นสภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยทำให้มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น การปลูกทุเรียน พันธุ์ทุเรียนที่เป็นที่นิยมสำหรับการบริโภคการค้าและได้รับการส่งเสริมปริมาณ 5 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ชะนีไข่ พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ก้านยาว พันธุ์พวงมณี และพันธุ์กระดุม รวมถึงทุเรียนพันธุ์พื้นบ้านอีกหลายชนิด ซึ่งส่วนใหญ่พบมากในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง หรือพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) สำหรับพันธุ์ทุเรียนที่นิยมปลูกและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค คือ พันธุ์หมอนทอง ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่มีกลิ่นไม่แรงมาก รสชาติอร่อย หอมหวาน มัน และมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระมากกว่าสายพันธุ์อื่น ๆ

แต่แท้ที่จริงแล้วนั้นเบื้องหลังกระบวนการผลิต ตั้งแต่ขั้นตอนการปลูก การดูแลรักษา จนกระทั่งเก็บเกี่ยวและนำออกจำหน่ายของเกษตรกรรายย่อย กลับมีปัญหาก็เกษตรกรรายย่อยเหล่านั้นต้องเผชิญ เช่น ปัญหาเรื่องคุณภาพทุเรียนที่ผลิตออกมา เพื่อให้ผลผลิตทุเรียนสามารถผลิตออกมาได้อย่างมีคุณภาพ และน้ำหนักผลทุเรียนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของการจำหน่ายทั้งในและนอกประเทศ อีกทั้งปัญหาการกำหนดราคาทางการตลาดไม่มีราคาทุเรียนที่เป็นราคากลาง ทำให้ได้รับผลตอบแทนไม่คุ้มค่างับต้นทุนการผลิต จนเกษตรกร

กรายย่อยบางรายขาดทุนหรือยกเลิกการปลูกทุเรียนไป สถานการณ์ข้างต้นเกษตรกรรายย่อยต้องเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ จากการศึกษาตามข้อเท็จจริงดังที่กล่าวมานั้น จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง อันควรศึกษาและหาแนวทางทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนในการส่งออกอันเป็นกระดูกสันหลังของชาติให้มีผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพและมาตรฐานที่สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่เป็นกลาง รวมทั้งสามารถส่งออกได้จริงเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ผู้ศึกษาจึงมีประเด็นที่กฎหมายที่ทำการศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน โดยให้อำนาจคณะกรรมการกลาง (กกร.) เป็นผู้มีอำนาจในการตั้งหรือกำหนดราคาทุเรียนได้ แต่เนื่องจากการกำหนดราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้จำหน่ายออกไปอาศัยหลักการค้าเสรี กล่าวคือ หลักการแข่งขันเสรีในมิติเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้อำนาจแก่เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนทำการตกลงทางการค้ากับผู้ซื้อ หรือพ่อค้าคนกลางได้ด้วยตนเองตามความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย รัฐบาลต้องไม่แทรกแซง เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการกำกับดูแลทางเศรษฐกิจ เพราะหน้าที่ของรัฐ คือ การดำเนินการควบคุมให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างเรียบร้อย แม้ว่าราคาทุเรียนซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่นำมาบริโภคเป็นสินค้าตามฤดูกาล แต่เกษตรกรรายย่อยยังคงต้องเผชิญหน้ากับการขาดทุนจนอาจถึงขั้นยกเลิกการปลูกทุเรียนไป เพราะราคาทุเรียนที่มีการจำหน่ายออกไปในแต่ละครั้งเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนไม่ได้ตกลงบนพื้นฐานของความพึงพอใจกับผู้ซื้อ จนทำให้เกษตรกรต้องแบกรับกับราคาที่ไม่เป็นธรรม ทำให้ราคาทุเรียนผันผวนตามแต่อำนาจการเจรจาต่อรอง เพราะไม่มีราคาทุเรียนที่เป็นราคากลางที่ออกโดยคณะกรรมการกลาง (กกร.) ดังนั้น รัฐบาลควรเข้ามาแทรกแซงในการแก้ปัญหาดังกล่าว และเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าทุเรียนเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคนิยมรับประทาน ทำให้ราคาจำหน่ายมีการขึ้นลงราคาตลอดทั้งปี อาจเรียกได้ว่าเป็นตามกลไกทางการตลาดซึ่งราคนั้นจะขึ้นอยู่กับปริมาณของผลผลิต ความต้องการของผู้บริโภค และสภาพทางเศรษฐกิจ โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษากฎหมายภายในประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการควบคุม พ.ศ. 2542 มาตรา 9 มาตรา 24 มาตรา 25 และกฎหมายต่างประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายการกำหนดราคาขายปลีกและระเบียบสหรัฐอเมริกา 2009 (U.S. Retail Pricing Laws and Regulations 2009) ในรัฐแอริโซนา (Arizona Retail Price Posting and Price Verification) : รัฐบัญญัติแอริโซนา ข้อที่ 41 หน่วยงานภาครัฐ มาตรา 41-2065 กฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) หัวข้อที่ 7 การเกษตร มาตรา 602 และสหราชอาณาจักร คือ พระราชบัญญัติราคา พ.ศ. 2517 (Prices Act 1974) มาตรา 1 มาตรา 2 มาตรา 5 เช่น กฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) หัวข้อที่ 7 การเกษตร มาตรา 602 การกำหนดนโยบาย การกำหนดระยะเวลา การกำหนดราคา มาตรฐานการตลาด การไหลของอุปทานอย่างระเบียบ สถานการณ์สำหรับการควบคุมอย่างต่อเนื่อง โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร มีอำนาจกำหนดและ

รักษาเงื่อนไขทางการตลาดที่เป็นระเบียบสำหรับสินค้าเกษตรในการค้าระหว่างรัฐตามที่กำหนด เช่น การกำหนดราคา เป็นต้น

ปัญหากฎหมายในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน เป็นประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ “ข้อกำหนดเรื่องคุณภาพขั้นต่ำ ข้อ 1.2 กำหนดไว้ว่า ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือ ผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง” ข้อกำหนดดังกล่าวของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งได้ประกาศตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 นั้น ข้อกำหนดดังกล่าวเพียงแต่กำหนดว่า “ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือ ผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง” ซึ่งประกาศดังกล่าวไม่ได้บัญญัติให้มีการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล หรือในทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์และขาดการรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพทุเรียน เป็นผลทำให้ทุเรียนของไทยด้อยคุณภาพ (ทุเรียนอ่อน) เพราะขาดมาตรการตามกฎหมายในการบังคับให้มีการตรวจสอบคุณภาพและปริมาณแบ่งของผลผลิตในทุก ๆ ผล สาเหตุดังกล่าวนี้ส่งผลให้การค้าทุเรียนไทยในต่างประเทศขาดความน่าเชื่อถือ แม้ว่า ณ ปัจจุบันมีนโยบายของรัฐบาลในการคุ้มครองเกษตรกร เกี่ยวกับการคุ้มครองคุณภาพทุเรียนหรือที่เรียกว่า นโยบายการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) เป็นการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพทุเรียนก่อนการส่งออก แต่อย่างไรก็ดี นโยบายดังกล่าวเป็นเพียงกระบวนการส่วนหนึ่งของนโยบายของรัฐบาลในการคุ้มครองคุณภาพทุเรียนให้เป็นไปตามกำหนดมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน ไม่ได้มีการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล หรือในทุก ๆ ตู้คอนเทนเนอร์ที่เตรียมจะส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศจีน ปัญหาดังกล่าวนี้เกิดจากคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าทำการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนไม่ละเอียดและขาดการรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษากฎหมายภายในประเทศไทย คือ ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรา 16 และกฎหมายต่างประเทศ คือ ประเทศสิงคโปร์ มาตรการการนำเข้าสินค้าผลไม้สดในสิงคโปร์ : Singapore Food Agency (SFA) เป็นมาตรการที่ตรวจสอบคุณภาพทุเรียน เพื่อให้แน่ใจว่าทุเรียนในสิงคโปร์ปลอดภัยต่อการบริโภคตาม SFA และ ประเทศจีน ระบบตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดด้วย QR Code สำหรับสหกรณ์ฝัก SHUNZI เป็นการตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรด้วยการแสกน QR code โดยระบบตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดเป็นระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตร ใช้วิธีการตามความเสี่ยงเพื่อความปลอดภัยของทุเรียน เป็นต้น

รวมไปถึงการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทยเพราะถือว่า ทุเรียน เป็นรายการสินค้าและบริการควบคุม ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ตามประกาศวันที่ 30 มิถุนายน 2564 ซึ่งประกาศนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมการค้าภายใน สังกัดกระทรวงพาณิชย์ ถือว่า ทุเรียนในภาวะที่ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเป็นประจำทุก 15 วัน (Watch List : WL) ในช่วงเดือน มีนาคม - พฤษภาคม 2565 ได้กำหนดมาตรการในการกำกับดูแล ดังนี้ 1. ติดตามภาวะราคาและสถานการณ์สินค้าและบริการเป็นประจำทุกปีๆ รวมทั้งตรวจสอบและกำกับดูแลมิให้มีการฉวยโอกาสเอาเปรียบผู้บริโภคโดยสำนักตรวจสอบและปฏิบัติการ 2. เปิดสายด่วน 1569 ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อรับเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภค แม้ว่าทุเรียนจะเป็นเป็นรายการสินค้าและบริการควบคุม ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ แต่สินค้าเกษตรประเภททุเรียนก็ยังคงต้องติดตามดูแลอยู่เพราะยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายพิจารณาจากรายการสินค้าที่ควบคุม ปี 2565 และรายการสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแล เดือน พฤษภาคม ปี 2565 ซึ่งทุเรียนยังคงเป็นสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแลประเภทที่ไม่มีกฎหมายและการควบคุมดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ ผู้ศึกษาจึงใคร่ทำการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ควบคุม พ.ศ. 2542 มาตรา 26 และประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) กรณีการรายงานควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์นม มาตรา 1637 - 1637ปี เป็นรายงานบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์นม โดยกำหนดให้ผู้ผลิตและจำหน่ายแต่ละราย รายงานข้อมูลให้กับกระทรวงเกษตร

ประเด็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก เป็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน เป็นประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ โดยสามารถแบ่งขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้ำ (กรณีหมอนทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว) เกรดคุณภาพ A มีน้ำหนัก 2.5 - 6 กิโลกรัม มีจำนวนพู 4 - 5 พูเต็ม หรือ 3 พูและอีก 1 - 2 เม็ด เกรดคุณภาพ B มีน้ำหนัก 2.5 - 6 กิโลกรัม มีจำนวนพู 3 พู 1 เม็ด หรือ 2 พูและอีก 1 - 2 เม็ด เกรดคุณภาพ C มีน้ำหนัก 2.5 - 6 กิโลกรัม เสียทรงหรือแป้ว อาจมี 2 พู 1 เม็ด หรือ 3 พู ๆ ละ 1 เม็ด หรือทั้งลูกมีแค่ 4 เม็ด เกรดคุณภาพ A - B น้ำหนัก 2 - 7 กิโลกรัม เกรดคุณภาพ C มีน้ำหนัก 1.7 - 7 กิโลกรัม จะเห็นได้ว่าการกำหนดมาตรฐานทุเรียนคุณภาพดีตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน มีความเข้มงวดหรือตายตัวมากเกินไป ขาดความยืดหยุ่นในเรื่องของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนที่ไม่เพียงพอ โดยผู้ศึกษาจะทำการศึกษาประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กฎหมายของประเทศบรูไน (Brunel

Darussalam) ซึ่งเป็นมาตรฐานสำหรับทุเรียน (Standards for Durian) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพขั้นต่ำทุเรียนในแต่ละชั้นจะมีข้อกำหนดพิเศษสำหรับแต่ละชั้นและข้อกำหนดความคลาดเคลื่อนรวมทั้งต่อคุณภาพภายในต่อคุณภาพระหว่างการรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุสำหรับทุเรียน และกฎหมายของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : อาเซียน (ASEAN) มาตรฐานสำหรับทุเรียน (ASEAN STANDARD FOR DURIAN : ASEAN Stan 1:2006, Rev.1-2012) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพขั้นต่ำทุเรียนในแต่ละชั้นจะมีข้อกำหนดพิเศษสำหรับแต่ละชั้นและข้อกำหนดความคลาดเคลื่อน เป็นต้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน ปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน ปัญหากฎหมายในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ และประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เป็นต้น และนอกจากนี้ยังศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายดังกล่าวของประเทศไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน

จากการศึกษาพบว่ามาตรการต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน ซึ่งในบางเรื่องมีกฎหมายอยู่แต่ยังมีช่องว่างทางกฎหมายอยู่ และในบางเรื่องไม่มีกฎหมายควบคุม เมื่อกฎหมายที่มีอยู่ประสิทธิภาพยังไม่เพียงพอหรือยังไม่ชัดเจน เป็นเหตุให้เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนได้รับความเสียหายหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมมากพอ เมื่อได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ ผู้ศึกษาได้พิจารณาแล้วเห็นว่า มีความจำเป็นและสมควรที่จะต้องแก้ไขกฎหมายและกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนต่อไป เพื่อให้สอดคล้องและสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่พบเจอและมีอยู่ตลอดเวลา

5.2 ข้อเสนอแนะ

การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรจำเป็นให้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ และแนวทางการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนเหล่านั้นสามารถดำรงธุรกิจของตนเองให้มีอยู่และผลผลิตที่มีคุณภาพ เพื่อสามารถส่งออกจำหน่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

5.2.1 มาตรการเกี่ยวกับการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลาง (กกร.) ในการกำหนดราคาทุเรียน

ผู้ศึกษาเห็นควรเสนอแนะให้คณะกรรมการกลาง (กกร.) มีอำนาจในการกำหนดราคาทุเรียน ซึ่งเป็นราคาที่ เป็นราคากลาง เพื่อให้มีความเป็นกลางและเกิดความเป็นธรรมมีมาตรฐานทางด้านราคา

ซึ่งคณะกรรมการ (กกร.) เป็นคณะบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านกฎหมาย เศรษฐศาสตร์ เพื่อพิจารณาการกำหนดราคาทุเรียนที่เป็นราคากลาง โดยผู้ศึกษาเห็นควรเสนอแนะให้คณะกรรมการ (กกร.) ซึ่งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าหรือบริการ พ.ศ. 2542 ได้ระบุชัดเจนว่า คณะกรรมการ (กกร.) มีอำนาจหน้าที่ในทุกท้องที่ที่ทั่วราชอาณาจักรในการประกาศกำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้าหรือควบคุม โดยกำหนดมาตรการที่ใช้สำหรับสินค้าควบคุม เพื่อป้องกันการกำหนดราคาซื้อ ราคาจำหน่ายหรือการกำหนด เงื่อนไข และวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม กกร. ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศ กำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้าควบคุมได้

โดยการกำหนดมาตรการที่ใช้สำหรับสินค้าหรือบริการควบคุม เช่น การกำหนดราคาซื้อหรือราคา จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออก กำหนดให้แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย แผนการผลิต แผนการนำเข้ามาในราชอาณาจักร แผนการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร แผนการซื้อ แผนการจำหน่าย แผนการเปลี่ยนแปลงราคาหรือรายการ อื่นใดหรือส่วนใดในการจำหน่าย กระบวนการผลิต และวิธีการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ กำหนดให้มีการเก็บหรือเพิ่มปริมาณการเก็บสำรองสินค้าควบคุมและกำหนดท้องที่และสถานที่ให้ เก็บสำรองสินค้าควบคุม ห้ามหรืออนุญาตให้มีการส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งซึ่งสินค้า ควบคุม ห้ามจำหน่าย ให้ ไซ้เอง ยักย้าย หรือเปลี่ยนแปลงสภาพซึ่งสินค้าหรือบริการควบคุมเกินปริมาณที่กำหนด กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการกักตุนสินค้าควบคุมหรือการครอบครองสินค้าควบคุมเกินปริมาณที่กำหนด กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการกักตุนสินค้าควบคุมหรือการครอบครองสินค้าควบคุมเกินปริมาณที่กำหนด เป็นต้น

ดังนั้น คณะกรรมการ (กกร.) จึงมีอำนาจหน้าที่ในการประกาศกำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้าหรือ ควบคุม โดยกำหนดมาตรการที่ใช้สำหรับสินค้าควบคุม เพื่อป้องกันการกำหนดราคาซื้อ ราคาจำหน่ายหรือการ กำหนดเงื่อนไข และวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม เพื่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศ ความ มั่นคงในอาชีพเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน และระบบการจัดการการผลิตที่ได้มาตรฐานสากล และไม่ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน

โดยความในพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าหรือบริการ พ.ศ. 2542 ได้ระบุชัดเจนว่า เมื่อได้มีการ ประกาศกำหนดสินค้าใดเป็นสินค้าควบคุมแล้ว ให้คณะกรรมการมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดราคาซื้อหรือราคาจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมให้ผู้ซื้อซื้อในราคา ไม่ต่ำกว่าราคา ที่กำหนด หรือให้ผู้จำหน่ายจำหน่ายในราคาไม่สูงกว่าราคาที่กำหนด หรือตรึงราคา ไว้ในราคาใดราคาหนึ่ง

(2) กำหนดอัตรากำไรสูงสุดต่อหน่วยของสินค้าหรือบริการควบคุมที่ผู้จำหน่าย จะได้รับจากการ จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม หรือกำหนดอัตราส่วนแตกต่างระหว่างราคาซื้อ กับราคาขายสินค้าหรือ บริการควบคุมในแต่ละช่วงการค้า

โดยในกฎหมายการกำหนดราคาในต่างประเทศ ในชายปลีกและระเบียบสหรัฐอเมริกา 2009 (U.S. Retail Pricing Laws and Regulations 2009) เป็นกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในแต่ละรัฐที่เกี่ยวข้องกับราคาขายปลีกของสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาด รัฐแอริโซนา ตามรัฐบัญญัติแอริโซนา ข้อที่ 41 ให้หน่วยงานภาครัฐมีอำนาจ และกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) หัวข้อที่ 7 การเกษตร มาตรา 602 การกำหนดนโยบาย การกำหนดระยะเวลา การกำหนดราคา มาตรฐานการตลาด การไหลของอุปทานอย่างระบียบ สถานการณ์สำหรับการควบคุมอย่างต่อเนื่อง โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร มีอำนาจกำหนดและรักษาเงื่อนไขทางการตลาดที่เป็นระเบียบสำหรับสินค้าเกษตรในการค้าระหว่างรัฐตามที่กำหนด และกฎหมายว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาสหราชอาณาจักร (United Kingdom) พระราชบัญญัติราคา พ.ศ. 2517 (Prices Act 1974) พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้อำนาจจ่ายเงินอุดหนุนอาหารตามมาตรา 2 ให้อำนาจเลขาธิการของรัฐในการควบคุมราคาอาหารและสินค้าอื่น ๆ และอำนาจเพิ่มเติมคณะกรรมการในการป้องกันราคาหรือจำกัดการเพิ่มขึ้นของราคาและค่าใช้จ่าย

จากข้อเสนอแนะข้างต้นจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการกลาง (กกร.) มีอำนาจในการพิจารณาการตั้งหรือกำหนดราคาทุเรียน และกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการควบคุมทั้งระบบ อีกทั้งคณะกรรมการกลาง (กกร.) มีความเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนโดยตรงเพราะถือว่าทุเรียนเป็นสินค้าควบคุมประเภทหนึ่ง และเมื่อทุเรียนเป็นสินค้าควบคุม คณะกรรมการกลาง (กกร.) จึงเป็นคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนในด้านการตั้งหรือกำหนดราคาทุเรียน และมีความเหมาะสมในการดูแลปัญหาดังกล่าวเนื่องจากคณะกรรมการกลาง (กกร.) มีความเชี่ยวชาญในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านเกษตร ตลอดจนด้านการบริหาร เห็นควรให้คณะกรรมการกลาง (กกร.) ตั้งราคาทุเรียนที่เป็นราคากลาง

5.2.2 ปัญหากฎหมายในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนและการควบคุมรายงานผลผลิตและจำหน่ายทุเรียนของไทย

ผู้ศึกษาเห็นควรเสนอแนะให้แก้ไข เพิ่มเติม ข้อกำหนดของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้ประกาศตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 “ข้อกำหนดเรื่องคุณภาพขั้นต่ำ ข้อ 1.2 กำหนดไว้ว่า ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือ ผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้หลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง” เป็น “ข้อ 1.2 กำหนดไว้ว่า ผลทุเรียนทุกผลต้องแก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และพื้นที่ปลูก กล่าวคือ ผลสามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้ทุกผลหลังจากการเก็บเกี่ยวจากต้นแล้ว และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค โดยผลอยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง และตรวจสอบปริมาณแป้งภายในผลทุเรียนในทุก ๆ ผล ก่อนส่งออกจำหน่าย” โดยดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลในการตรวจคุณภาพทุเรียน โดยการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP) ให้เป็นไปตามกำหนดมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ : ทุเรียน ให้มีการตรวจคุณภาพทุเรียนในทุก ๆ ผล ก่อนออกจำหน่าย หรือก่อนส่งออกสู่ต่างประเทศ

ให้ทราบถึงปริมาณแบ่งภายในผลของทุเรียนที่สามารถพัฒนาเป็นผลสุกได้เมื่อถึงปลายทาง ทั้งยังช่วยลดปริมาณปัญหาทุเรียนด้อยคุณภาพได้อีกด้วย โดยเห็นควรเสนอแนะให้แก้ไข เพิ่มเติม ข้อกำหนดการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนดังกล่าว และส่งเสริมให้รัฐบาลผลักดันให้มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการติดตามผลทุเรียน เพราะ ณ ปัจจุบันการตรวจคุณภาพทุเรียนนั้น เป็นกระบวนการที่ใช้แรงงานการคัดด้วยมือ หากต้องการตรวจปริมาณแบ่งทุก ๆ ผล เพื่อความแม่นยำและสามารถติดตามผลได้ตั้งแต่การปลูก และการดูแลทุเรียน ทำให้เกิดความรวดเร็ว สะดวก ทั้งยังเป็น การช่วยลดแรงงานได้อีกด้วย

โดยระบบตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดด้วย QR Code สำหรับสหกรณ์ผัก SHUNZI เป็นการตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรด้วยการแสกน QR code โดยระบบตรวจสอบย้อนกลับเมล็ดเป็นระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตร และมาตรการการนำเข้าสินค้าผลไม้สดในสิงคโปร์ : Singapore Food Agency (SFA) ซึ่งเป็นมาตรการที่ตรวจคุณภาพทุเรียน เพื่อให้แน่ใจว่าทุเรียนในสิงคโปร์ปลอดภัยต่อการบริโภคจาก SFA

จากข้อเสนอแนะข้างต้นจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียน เป็นคณะกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสินค้ามาตรฐานเกษตรอยู่แล้ว จึงเห็นควรให้คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าในการตรวจสอบคุณภาพทุเรียน ตรวจสอบคุณภาพทุเรียนใน ทุก ๆ ผล ก่อนออกจำหน่ายโดยวิธีการทางเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มเติมและออกใบรับรองการตรวจคุณภาพทุเรียนจนกระทั่งบรรจุกล่องก่อนส่งออกจำหน่าย เพื่อเป็นการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเพื่อพัฒนาคุณภาพทุเรียนก่อนการส่งออก

ส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยและผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนทำรายงานเกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายทุเรียนเป็นประจำในทุก ๆ 1 ปี เพื่อควบคุมการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมทุเรียนอันเป็นสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแลมากยิ่งขึ้น โดยอ้างอิงจากกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code) Unit Pricing Guide, A Best Practice : แนวทางการกำหนดราคาต่อหน่วย มาตรฐาน 1637 – 1637ปี มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการรายงานผลิตภัณฑ์นม โดยความในรายงานฉบับนี้เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนจะต้องเตรียมข้อมูลตั้งแต่ขั้นตอนการจัดเตรียมกระบวนการก่อนผลิตผลผลิต และการผลิตผลผลิตตั้งแต่ต้นปีการผลิตในปีถัด ๆ ไป ตลอดจนการจำหน่ายทุเรียน เพื่อติดตามดูแลสินค้าทุเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับราคา ปริมาณการขาย ทั้งนี้เพื่อควบคุมการดูแลการตลาดของสินค้าเกษตรประเภททุเรียน โดยรายงานจะมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ร่างรายงานการควบคุมการผลิตและจำหน่ายทุเรียน

เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน ()

สถานที่ตั้งแปลงเกษตร

1. ขั้นตอนก่อนกระบวนการผลิตทุเรียน

เรื่อง	ค่าใช้จ่าย
1. การเตรียมแปลงปลูก	
2. การเตรียมต้นกล้า	
3. การเตรียมผลิตภัณฑ์เพื่อดูแลต้นกล้า - ปุ๋ย - เคมีพืช - ยารักษาโรค - สิ่งบำรุงต้นกล้า - อื่น ๆ	
4. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น แรงงาน เป็นต้น	
รวมค่าใช้จ่ายก่อนการผลิตทุเรียน	

2. ขั้นตอนหลังกระบวนการผลิตทุเรียน

วัน/เดือน/ปี	ระยะบำรุงหลังเริ่มกระบวนการผลิต	ค่าใช้จ่าย

3. ขั้นตอนการผลิตและจำหน่ายผลผลิตในปี.....

วัน/เดือน/ปี	ผลผลิตทุเรียนที่ออกจากสวน (จำนวน/กิโลกรัม)			
	รุ่นผลผลิต	ทุเรียนพันธุ์.....	ทุเรียนพันธุ์.....	จำนวนผลผลิต
	รวม			
วัน/เดือน/ปี	ผลผลิตทุเรียนที่จำหน่ายได้ (จำนวน/กิโลกรัม)			
	รุ่นผลผลิต	ทุเรียนพันธุ์.....	ทุเรียนพันธุ์.....	จำนวนผลผลิต

รวม				
วัน/เดือน/ปี	ราคาจำหน่ายทุเรียน (กิโลกรัม/บาท)			
	รุ่นผลผลิต	ทุเรียนพันธุ์.....	ทุเรียนพันธุ์.....	ราคาจำหน่าย (บาท)
รวม				
วัน/เดือน/ปี	ราคาจำหน่ายทุเรียนคละไซส์ (กิโลกรัม/บาท)			
	รุ่นผลผลิต	ทุเรียนพันธุ์.....	ทุเรียนพันธุ์.....	ราคาจำหน่าย (บาท)
รวม				

4. ขั้นตอนหลังการจำหน่าย

วัน/เดือน/ปี	ราคาจำหน่ายทุเรียน (กิโลกรัม/บาท)			
	รุ่นผลผลิต	ทุเรียนพันธุ์.....	ทุเรียนพันธุ์.....	ราคาจำหน่าย (บาท)
รวม				

หมายเหตุ

เกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน หมายถึง เกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน จำนวนพื้นที่ 1 ไร่ขึ้นไป มีจำนวนผลผลิตทุเรียนอย่างต่ำ 1,000 กิโลกรัม

เอกสารที่ต้องแนบมาด้วย

1. บัตรประจำตัวประชาชนเกษตรกรรายย่อยยื่นรายงานการควบคุมการผลิตและจำหน่ายทุเรียน หรือผู้รับมอบอำนาจ หรือผู้แทน
2. ใบเสร็จการชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ได้ชำระไปในขั้นตอนก่อน/หลังกระบวนการผลิตผลผลิต
3. ใบแสดงจำนวนการตั้งแปลงปลูก และจำนวนทุเรียนในแปลงปลูก

ลงชื่อ.....ผู้ให้ข้อมูล
()

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบ
()

5.2.3 มาตรการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในการส่งออก

ผู้ศึกษาเห็นควรเสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยน แก้ไข เพิ่มเติม หรือกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้าให้มีความยืดหยุ่น ลดความแข็งกระด้างของการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในทางการค้า (หมอนทอง) เพื่อส่งเสริมการส่งออก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงเห็นสมควรจัดทำมาตรฐานทุเรียนให้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้ทุเรียนที่ผลิตออกมาได้จำหน่ายหมดภายในฤดูกาล และอำนวยความสะดวกทางการค้า จึงเห็นควรผลิตทุเรียนให้ได้อยู่ในคุณภาพขั้นต่ำอย่างน้อยก็ได้จำหน่ายภายในประเทศได้หมด ส่วนทุเรียนคัดเกรดคุณภาพควรคำนึงคุณสมบัติของทุเรียนและความคลาดเคลื่อนเรื่องคุณภาพ รวมไปถึงมาตรฐานทุเรียน ไม่ว่าจะเป็น น้ำหนัก หรือจำนวนพู เป็นต้น โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาจากประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าการเกษตร : ทุเรียน ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าทางเกษตร พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว)

ตารางที่ 5.1 ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหมอนทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว)

เกรดคุณภาพ	น้ำหนัก	จำนวนพู
A	2.5 – 6 กิโลกรัม	4 – 5 พูเต็ม หรือ 3 พูและอีก 1 – 2 เม็ด
B	2.5 – 6 กิโลกรัม	3 พู 1 เม็ด หรือ 2 พูและอีก 1 – 2 เม็ด
C	2.5 – 6 กิโลกรัม	เสียทรงหรือแป้ว อาจมี 2 พู 1 เม็ด หรือ 3 พู ๆ ละ 1 เม็ด หรือทั้งลูกมีแค่ 4 เม็ด
A - B	2 – 7 กิโลกรัม	-
C	1.7 – 7 กิโลกรัม	-

หมายเหตุ : การแบ่งชั้นคุณภาพและขนาดในมาตรฐานนี้ ใช้ในการพิจารณาทางการค้าโดยนำข้อกำหนดการแบ่งชั้น คุณภาพไปใช้ร่วมกับข้อกำหนดเรื่องขนาด เพื่อกำหนดเป็นชั้นทางการค้า ซึ่งคู่ค้าอาจมีการเรียกชื่อชั้นทางการค้าที่แตกต่างกัน ขึ้นกับความต้องการของคู่ค้าหรือตามข้อจำกัดที่มีเนื่องมาจากฤดูกาล

โดยเห็นควรเสนอแนะให้แก้ไขข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น เกี่ยวกับขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหอมทอง) เป็นดังนี้

ตารางที่ 5.2 ขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้า (กรณีหอมทอง) แบ่งตามเกรดคุณภาพ น้ำหนัก และจำนวนพูได้ ดังนี้ (เงื่อนไข ทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ 80% ผิวสีเขียว)

เกรดคุณภาพ	น้ำหนัก	จำนวนพู
A	3 กิโลกรัมขึ้นไป	จำนวนพู 4 – 5 พู รูปทรงไม่บิดเบี้ยว เนื้อภายในสมบูรณ์
B	2 – 6 กิโลกรัม	จำนวนพู 3 – 4 พู รูปทรงไม่บิดเบี้ยว เนื้อภายในสมบูรณ์
C	2 - 4 กิโลกรัม	จำนวนพูสมบูรณ์ รูปทรงอาจบิดเบี้ยวเล็กน้อย เนื้อภายในสมบูรณ์
คละไซส์	2 – 3 กิโลกรัม	รูปทรงอาจบิดเบี้ยวเล็กน้อย เนื้อภายในสมบูรณ์
คละไซส์	1 - 2 กิโลกรัม	รูปทรงบิดเบี้ยว เนื้อภายในสมบูรณ์บางพู

หมายเหตุ : การแบ่งชั้นคุณภาพและขนาดในมาตรฐานนี้ ใช้ในการพิจารณาทางการค้าโดยนำข้อกำหนดการแบ่งชั้น คุณภาพไปใช้ร่วมกับข้อกำหนดเรื่องขนาด เพื่อกำหนดเป็นชั้นทางการค้า ซึ่งคู่ค้าอาจมีการเรียกชื่อชั้นทางการค้าที่แตกต่างกัน ขึ้นกับความต้องการของคู่ค้าหรือตามข้อจำกัดที่มีเนื่องมาจากฤดูกาล

จากข้อเสนอแนะจะเห็นได้ว่าเมื่อได้ปรับเปลี่ยน แก้ไข เพิ่มเติม หรือกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับขนาดทุเรียนตามเกรดตามการค้าแล้ว จะเห็นถึงความยืดหยุ่นของขนาดทุเรียนการค้ามากขึ้น เป็นการชี้ช่องในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนให้มีโอกาสจำหน่ายทุเรียนได้เยอะขึ้น ได้ราคาเกรดคุณภาพมากขึ้น และเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียนมั่นใจว่าผลผลิตของตนจะจำหน่ายได้หมดภายในฤดูกาลผลิตของผลผลิตนั้น ทั้งนี้การปรับเปลี่ยน แก้ไข ดังกล่าวเกี่ยวกับขนาดมาตรฐานทุเรียนยังช่วยลดความแข็งกระด้างของการกำหนดมาตรฐานทุเรียนในทางการค้า (หอมทอง) เพื่อประโยชน์ของเกษตรกรเอง และเพื่อส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายทุเรียนทั้งภายในและภายนอกประเทศอีกด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการค้าภายใน, ‘การกำกับดูแลสินค้าและบริการ’ <<https://shorturl.asia/DtBoc>>
สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565.
- _____, ‘ราคาทุเรียนหมอนทอง ประจำเดือนในรอบปี 2561-2565’
<http://pricelist.dit.go.th/main_price.php?seltime=month> สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565.
- _____, ‘รายการสินค้าและบริการที่ควบคุม ปี 2566’
<<https://www.dit.go.th/Content.aspx?m=105&c=2680>> สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2565.
- _____, ‘รายการสินค้าสำคัญที่ติดตามดูแล’
<<https://www.dit.go.th/Content.aspx?m=105&c=37975>> สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2565.
- ‘กรมส่งเสริมการเกษตร’ (กรมส่งเสริมการเกษตร) <<https://www.doae.go.th/>> สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ‘สินค้าผลไม้สดในสิงคโปร์’ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ)
<https://www.ditp.go.th/contents_attach/568066/568066.pdf>
สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2566.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ‘การขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์’
(กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) <<https://shorturl.asia/ghUHG>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.
- กลุ่มดัชนีราคาส่งออก-นำเข้า กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า, ‘วิเคราะห์การส่งออกทุเรียนไทย’
(สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า) <<http://www.tpsoc.moc.go.th/th/node/10771>>
สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565.
- กุลนิษฐ์ มุ่งธัญญา, ‘มาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย: ศึกษากรณีเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตและจำหน่ายไข่ไก่’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2561).
- คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ‘เศรษฐกิจศาสตร์และกฎหมายขั้นพื้นฐาน: ตอนที่ 1 ตลาด-กลไกตลาด และการแข่งขัน’ (คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา) <<https://shorturl.asia/rgoGw>>
สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.
- จรัสศรี นวลศรี และคณะ, ‘การศึกษาความหลากหลายทางพันธุกรรมและคัดเลือกพันธุ์ทุเรียนพื้นบ้านในเขตภาคใต้ของไทย’ (รายงานผลการวิจัยเสนอต่อคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2560).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เจาะลึกระบบทุนนิยม ดาบสองคมของระบบเศรษฐกิจโลกที่น่าศึกษา, 'โครงสร้างของการตลาดมีกี่ประเภท และแบ่งออกเป็นอะไรบ้าง' (เจาะลึกระบบทุนนิยม ดาบสองคมของระบบเศรษฐกิจโลกที่น่าศึกษา, 12 มีนาคม 2562) <<https://shorturl.asia/MrtJV>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ, *กฎหมายว่าด้วยสัญญา* (สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2547).
- ดำรงศักดิ์ ชัยสนธิ และก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาเศรษฐศาสตร์* (สำนักพิมพ์วังอักษร 2562).
- ทรงธรรม ปิ่นโต และคณะ, *เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวที่มีอยู่* (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2555).
- ธรรมนิธย์ สุมนตกุล, *กฎหมายกับเศรษฐศาสตร์: กฎหมายทรัพย์สิน สัญญา ละเมิด และสิ่งแวดล้อม* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2559).
- ประชาชาติธุรกิจ, 'กรมวิชาการเกษตร-จันทบุรี ลุยปราบลั้งทุเรียนอ่อน ก่อนส่งออกจีน' (ประชาชาติธุรกิจ, 14 มีนาคม 2565) <<https://www.prachachat.net/economy/news-885950>> สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565.
- พลังเกษตร, 'ทุเรียนหมอนทอง พบแอนติออกซิแดนท์สูง ลดไขมันในเส้นเลือด' (พลังเกษตร) <<https://shorturl.asia/SgtLu>> สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565.
- พลังเกษตร, '5 เรื่องใหญ่ กำหนดอนาคตชาวสวน ทุเรียน' (พลังเกษตร) <<https://shorturl.asia/OKPrJ>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.
- พิเชษฐ เนตรสว่าง, 'การจัดการคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการในยุคปัจจุบัน' (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564) 2 วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์ <<https://shorturl.asia/S2Z7I>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 'ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ และอุปทาน (Elasticity of Demand and Supply)' (มหาวิทยาลัยขอนแก่น) <<https://shorturl.asia/dEfJ9>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 'ความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์' (คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม) <<http://msci.chandra.ac.th/econ/ch1intro.doc>> สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 'การกำหนดราคาของตลาด' (มหาวิทยาลัยรามคำแหง) <<http://old-book.ru.ac.th/e-book/e/EC311/chapter3.pdf>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วัชรภรณ์ แจ่มสว่าง, ‘หลักการแข่งขันเสรีในมิติทางกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย: ศึกษากรณีรัฐวิสาหกิจ’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2558).

วิกิพีเดีย, ‘ทุเรียน’ (วิกิพีเดีย) <<https://shorturl.asia/XoEaZ>> สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565.

ศันนัทภรณ์ โสทธิพันธุ์, *คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา* (พิมพ์ครั้งที่ 23 แก้ไขเพิ่มเติม, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2563).

สัมภาษณ์ เกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายทุเรียน, (สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี, 30 พฤษภาคม 2566).

สัมภาษณ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร, (สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี, 30 พฤษภาคม 2566).

สาวิตรี อุทากา, ‘ความหมายความสำคัญทางการเกษตร’ (Google Sites) <<https://shorturl.asia/Thple>> สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2565.

สิทธิพร เกษจ้อย และคณะ, ‘การลดความเครียดและพฤติกรรมจัดการความเครียดของกลุ่มเกษตรกร ที่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตำบลบ้านฝาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น’ (มกราคม-เมษายน 2564) 1 วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง 91 <<https://shorturl.asia/KyiVB>> สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2565.

สุดารัตน์ พิมพ์รัตนกานต์, *เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น* (สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น 2563).

สุภัทร คำมุงคุณ, ‘พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561’ (หอสมุดรัฐสภา, กรกฎาคม 2563) <<https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2563-jul1>> สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565.

สุมลรัตน์ นาคพานิช, ‘สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542’ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา) <<https://shorturl.asia/v7yWe>> สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ‘เศรษฐศาสตร์ ๓’ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) <<https://shorturl.asia/JfnhY>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, ‘มาตรฐานสินค้าเกษตร: ทุเรียน’ <https://www.acfs.go.th/standard/download/DURIAN_new.pdf> สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ‘พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสภา พุทธศักราช 2554’ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา) <<https://dictionary.orst.go.th/>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ‘ทุเรียน : ราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทอง รายเดือนที่เกษตรกรขายได้ที่สวน
ทั้งประเทศ ปี 2545-2565’ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) <<https://shorturl.asia/OVUY1>>
สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565.
- _____, ‘ราคาที่เกษตรกรขายที่ไร่-นา เฉลี่ยระดับประเทศ ประจำเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2565 (เฉลี่ย 3 สป.)’
(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) <<https://shorturl.asia/tMHLh>>
สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565.
- อรดา เขาวนัวจโรตม, ‘สรุปสาระสำคัญพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503’
(สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา) <<https://shorturl.asia/EMHmO>>
สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565.
- อรรถพิมล พิทักษ์, ‘การพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร’
(วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร 2563).
- อรรธรณ วัฒนยมนาพร, ‘ล้งจีน: การครอบงำการค้าผลไม้ไทย’ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม)
<<https://shorturl.asia/Qr2jR>> สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565.
- Digital School Thailand 4.0, ‘ตลาดในทางเศรษฐศาสตร์’ <<https://shorturl.asia/1CjFI>>
สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.
- Digital School Thailand 4.0, ‘หลักเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม’ (Digital School Thailand 4.0)
<<https://shorturl.asia/5SFVp>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.
- _____, ‘อุปสงค์และอุปทาน’ (Digital School Thailand 4.0) <<https://shorturl.asia/W79Ep>>
สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.
- Global Reliance transport and service co., ltd. ‘การส่งออกทุเรียนสด’ (Global Reliance transport
and service co., ltd., 23 กุมภาพันธ์ 2565) <<https://www.grtcargo.com/content/4256>>
สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2565.
- Golfzie Loliconer, ‘แนวคิดเสรีนิยม’ (SlideShare, 10 กุมภาพันธ์ 2558)
<<https://www.slideshare.net/tapakornkato/ss-44499003>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.
- Kaset Go, ‘ทุเรียนคุณภาพดี และทุเรียนมาตรฐาน’ (Kaset Go, 16 มีนาคม 2564)
<<https://kasetgo.com/t/Topic/210689>> สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565.
- KomChadLuekOnline, ‘ย้าเกษตรกรไม่ตัดทุเรียนอ่อน จำคุก 3 ปี ปรับ 60,000 บาท’
(KomChadLuekOnline, 29 มีนาคม 2561)
<<https://www.komchadluek.net/news/318318>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- miss queenfrozen, ‘ทำไมทุเรียนไทยราคาตก’ (tiktok, 6 พฤษภาคม 2565)
<<https://shorturl.asia/WLEjI>> สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2565.
- Money Buffalo, ‘ทำไม “ทุเรียน” ถึงมีราคาแพง?’ (Money Buffalo, 8 พฤษภาคม 2564)
<<https://www.moneybuffalo.in.th/economy/why-is-durian-so-expensive>>
สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.
- sanook ‘ทุเรียน’ (sanook) <<https://shorturl.asia/CGLAb>> สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565.
- The Bangkok Insight Editorial Team, ‘ข้าราชการไม่ตัดทุเรียนอ่อน จำคุก 3 ปี ปรับ 60,000 บาท’
(The Bangkok Insight, 29 มีนาคม 2561) <<https://shorturl.asia/CL6pq>>
สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2565.
- YRU Profile, ‘การแบ่งส่วนตลาด ตลาดเป้าหมาย และการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์’ (YRU Profile,
September 2020) <<https://shorturl.asia/CMPKk>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.
- Adam Smith, ‘An Inquiry into the Nature and Causes of The Wealth of Nations’
(Marxists Internet Archive, 2000) <<https://shorturl.asia/J7pWb>>
accessed 7 July 2022.
- Arizona Department of Agriculture, ‘Retail Pricing’ (Arizona Department of Agriculture)
<<https://shorturl.asia/TVt89>> accessed 25 October 2022.
- ASEAN, ‘ASEAN Standard for Durian’ (ASEAN) <<https://shorturl.asia/gN4Pa>>
accessed 30 October 2022.
- Crystalinks, ‘Agriculture’ (Crystalinks) <<http://www.crystalinks.com/agriculturehistory.html>>
accessed 7 July 2022.
- Department of Energy, ‘Brunei Standards for Durian’ (Department of Energy)
<<https://shorturl.asia/C3F2Z>> accessed 30 October 2022.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations, ‘Food outlook: biannual report on
global food markets’ (Food and Agriculture Organization of the United Nations,
2018) <<http://www.fao.org/3/CA0239EN/ca0239en.pdf>> accessed 7 July 2022.
- Lionel Robbins, ‘An Essay on the Nature and Significance of Economic Science’ (WordPress)
<<https://shorturl.asia/NPQzO>> accessed 7 July 2022.
- Singapore Food Agency, ‘Safety of Durians’ (Singapore Food Agency)
<<https://shorturl.asia/6czJv>> accessed 10 April 2023.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Zhuang Xu and Hong-Mei Gao, 'The Construction of Melon Traceability System Based on QR Code for SHUNZI Vegetable Cooperative' (Atlantis Press) <<https://www.atlantispress.com/article/25836023.pdf>> accessed 30 October 2022.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - นามสกุล กัญญารัตน์ สีแดง

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2563 นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1)
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- พ.ศ. 2565 หลักสูตรการอบรมวิชาว่าความ
สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภานายความ

ตำแหน่งงานปัจจุบัน ทนายความ